

SOS.-DEM. PUOLUETOIMIKUNNAN
JA
PIIRITOIMIKUNTIEN

KERTOMUKSET

vv. 1925-1929

HELSINKI 1929
TYÖVÄEN KIRJAPAINO

KERTOMUS

Sosialidemokraattisen Puoluetoimikunnan toiminnasta marraskuun 1 päivästä 1925 heinäkuun 1 päivään 1929.

Yleiskatsaus.

Viimeksi kuluneet vuodet ovat puolueemme historiassa olleet raskaan työn, mutta myös ilahduttavien saavutusten aikaa. Järjestöelämä on lujittunut ja vilkastunut, puolueen keskuselinten sekä piiri- ja perusjärjestöjen väliset yhdyssteet ovat vahvistuneet.

Tämän toimikauden merkellisimpänä saavutuksena mainittakoon jäsenmäärän kasvu. Yli kymmenen tuhatta luokkatoveria, jotka ennen olivat pysyneet riviemme ulkopuolella tai niihin ehkä aikaisemmin kuuluttua jättäytyneet niiden ulkopuolelle, on yhtynyt puolueeseemme ja sen jälkeen pysynyt sille uskollisina, vahvistaen osanotollaan sitä joukkoliikettä, joka on kaiken muun toimintamme välttämättömän pohja, ja tuoden myös puolueellemme tervetulleen rahallisen tuen. Kiinnostus puolueasioihin on vilkastunut, uusia herätys- ja valistus-työn muotoja on alettu harrastaa. Puoluetoimitsijani ja sosialidemokraattisten kunnallisten luottamushenkilöiden kehittämiseksi on tehty työtä.

Puolueemme on säilyttänyt asemansa työtätekevän kansan ja sen eri väestöryhmien yhteisenä puolueena, kaikista muualta tulleista houkutuksista huolimatta. Niinpä entiset torpparit ovat edelleen, itenäisinä pienviljelijöinäkin, pysyneet puolueellemme uskollisina. Jotta pienviljelijäin oikeudet edut tulisivat puoluetoiminnassamme täysin huomioonotetuiksi, onkin luotu uusi elin, Sosialidemokraattinen Pienviljelys-Keuvottelukunta, jonka toiminta on huomattavasti edistänyt maatalousasiain käsittelyä puolueen elimissä. Samalla on aikaisemmin asetettu Ammatillinen Keskustoimikunta, uusia toimintamuotoja käyttäen, entistä menestyksellisemmin toiminut ammatillisesti järjestyneen sosialidemokraattisen työväen herättämiseksi itsenäiseen toimintaan. Yleisillä vähävaraisten veronmaksajain kokouksilla on kutsuttu työtätekevän kansan laajoja joukkoja myötävaikuttamaan puolueen johdolla erään niille mitä tärkeimmän asian ajamiseen.

Kuluneen toimintakauden aikana on puolueella ollut kestävännään kolmet vaalit, nimittäin kahdet eduskuntavaalit ja yhdet kunnallisvaalit. Edellisissä puolueen asema pysyi miltei muuttumatto-

mana, jälkimmäisissä se jonkin verran parani, mitä tulosta on vallinneisiin olosuhteisiin katsoen pidettävä tyydyttävänä.

Huomattavana tapahtumana puolueen viime vuosien historiassa mainittakoon sen astuminen hallitukseen, mikä nyt tapahtui ensimmäisen kerran normaalisten olojen vallitessa. Tämän ensimmäisen hallituskokeilun tulokseksi on ennen kaikkea merkittävä se, että puolue osoittautumalla hallituskykyiseksi saavutti lisää arvonantoa sekä työväen keskuudessa että osaksi sen ulkopuolellakin. Muutamia käytännöllisiä tuloksia hallituksessaolosta myös oli, joskaan nämä, parlamentaarisen pohjan heikkouden takia, eivät voineet olla kovin suuria.

Taistelussaan n. s. kommunistista liikettä vastaan on sosialidemokratia saavuttanut muutamia huomattavia tuloksia. Urheiluliikkeen alalla ovat toverimme, puolueemme tehokkaasti tukemina, nyttemmin ni in vakiinnuttaneet johtavaa asemaansa, ette i tämän tärkeän toiminta-haaran joutumista »kommunistien» hallittavaksi enää tarvinne pelätä. Nuorisoliikkeen on osoittanut ilahduttavaa ripeyttä ja kehityskykyä. Parhailaan on ammatillisessa liikkeessä, osaksi sosialidemokraattisen työväen monivuotisen valmistelutyön ja osaksi »kommunistien» leirissä tapahtuneen hajaannuksen tuloksena, käynnissä kehitys, joka voinee ennenpitkää johtaa siihen, että ammatillinen liike voi, »kommunistien» puoluepelin sitä häiritsemättä, palvella omia tarkoituksiperiään ja näin ollen vastedes saavuttaa jälleen todellisen eheytensä. Ylipäänsäkin tuntuu uuskommunismi nyttemmin sivuuttaneen huippukohtansa. Se on Suomessa, niinkuin muissakin maissa, alkanut sisäisesti hajaantua, ja tästä, samoin kuin sen työväkeä vahingoittavasta esiintymisestä eräissä työväenluokan elinkysymyksissä, täytyy luonnollisesti seurata sen arvonannon vähentyminen työväen keskuudessa.

Näin ollen on nykyään sosialidemokratialla, työväen todellisen luokkataisteluliikkeenä, suuria mahdollisuuksia lisätä vaikutusvaltaansa työväenluokkaan ja tämän kautta yhteiskuntaan.

Puolueen järjestötoiminta.

Noudattaen viime puoluekokouksen päätöstä on puoluetoimikunta suunnitellut keinoja järjestötoiminnan elvyttämiseksi, pitäen erittäin tarpeellisena jäsenmäärän lisäämistä. Niinpä järjestettiin erityiset jäsenhankintaviikot syksyllä 1926 ja 1928. Epäilemättä myös useat muutkin toimenpiteet, kuten veronmaksajain kokoukset ja kunnallismiesten neuvottelukokoukset, joita on pidetty kussakin läänissä erittäin, ovat edistäneet huomion kiinnittämistä myöskin puoluetoi-

mintaan. Eräillä' paikkakunnilla on voitu jatkuvasti kohottaa jäsenmäärää vielä jäsenhankintaviikkojen jälkeenkin.

Puolueen jäsenmäärä on joulukuun lopussa puoluetilaston mukaan ollut edellisinä vuosina seuraava:

	1925	1926	1927	1928
Uudenmaan 1. vaalipiiri	3,363	4,591	4,304	4,740
Turun ja Porin 1. etel. vaalipiiri	1,023	1,525	1,383	1,474
Turun ja Porin 1. pohj. vaalipiiri	1,919	2,968	2,615	2,955
Hämeen 1. etel. vaalipiiri	3,280	3,861	3,618	3,699
Hämeen 1. pohj. vaalipiiri	3,492	4,584	3,932	4,095
Viipurin 1. länt. vaalipiiri	3,509	4,634	4,391	4,590
Viipurin 1. it. vaalipiiri	1,882	2,605	2,182	2,104
Mikkelin 1. vaalipiiri	1,835	2,895	3,184	3,531
Kuopion 1. länt. vaalipiiri	606	975	797	942
Kuopion 1. it. vaalipiiri	1,676	2,263	2,102	2,110
Vaasan 1. it. vaalipiiri	3,044	4,717	4,098	4,004
Vaasan 1. yhdistyneet piirit	631	827	1,011	1,126
Oulun 1. yhdistyneet piirit	650	730	746	787
Ruotsalainen piiri	358	547	542	504
Yhteensä	27,268	37,722	34,905	36,661

Vaikkakin siis jäsenmäärä ensimmäisen jäsenhankintaviikon jälkeen osittain laski, on se taas viime vuoden aikana kohonnut, tosin ei juuri siihen määrään, mitä se oli 1926 vuoden lopussa.

Jäsenhankintaviikot. Puoluekokouksen valistustyöpäätöksen mukaisesti ehdotti puoluetoimikunta puolueuuvoston syyskokoukselle v. 1926 erityisen »jäsenhankintaviikon» viettämistä, esittäen asiasta samalla yksityiskohtaisen ehdotuksen. Puolueuuvosto hyväksyi ehdotuksen ja jäsenhankintaviikko vietettiin saman vuoden lokakuun 16—24 päivien välisellä ajalla.

Edistääkseen viikon onnistumista valmisti puoluetoimikunta ohjekirjasen »Jäsenhankintaviikko», jota lähetettiin järjestöille osittain ilmaiseksi, jäsen lisäksi lentokirjasen ja kaksi lentolehtistä. Myöskin valmistettiin kirjoitettu puhe, pakinoita, runoja, plakaatti, jäseneksi-liittymislomakkeita, kiertokirjeitä ja sanomalehdille useammanlaatuista ainehistoa. Järjestöt ja puoluetoverit ottivat viikon valmisteluun innokkaasti osaa.

Jäsenhankintaviikolla järjestettiin 810 juhlaa ja vastaanottotilaisuutta, joissa oli kuulijoita yhteensä 55,159 henkilöä. Jäsentenkerääjinä toimi 1,655 puoluetoveria ja lisääntyi jäsenmäärä 11,046 jäsenellä.

Tähän hyvään tulokseen vaikuttivat suurelta osalta innokkaat jäsenkerääjämme. Sellaisia kerääjiä, joiden kautta liittyi vähintään 5 jäsentä oli 565; he keräsivät yhteensä 6,500 uutta jäsentä puolueeseen ja saivat työnsä tunnustukseksi kirjallisuuspalkintoja.

Kun ensimmäisestä jäsenhankintaviikosta oli näin suotuisat tulokset, järjestettiin v. 1928 syyskuun 23—30 päivien väliselle ajalle toinen jäsenhankintaviikko, joskin suppeampi. Tämä viikon tunnuslauseeksi otettiin: Nuoriso mukaan! — Viikkoa varten julkaistiin entisen ohjekirjusen lisäksi täydentävä kirjanen »Toinen jäsenhankintaviikko» sekä pari lentokirjasta y.m. aineistoa. Jäsenhankintaviikon tuloksena saatiin puolueeseen noin 3,100 uutta jäsentä. Samaan aikaan liittyi nuorisoliittoon noin 550 uutta jäsentä, jotka myöskin voitaneen lukea tämän viikon tuloksiksi. Muutenkin oli viikko omiaan lähentämään vanhempaa ja nuorempaa väestöä toisiinsa.

Toisen jäsenhankintaviikon tuloksia haittasi se, että vuodentulo myöhästyi, joten viikko, vastoin laskelmia, sattui kiireimpään maa-työaikaan.

Erilaisia toimenpiteitä. Silmämääränä valistustyötä järjestetäessä on pidetty sitä, että elvytettäisiin järjestöjen sisäistä toimintaa, koska keskusjärjestöjen suoranaisilla toimenpiteillä päästään liian pienessä määrin vaikuttamaan jäsenjoukkoihin. Yhteistoiminnassa piirijärjestöjen kanssa onkin pyritty elvyttämään puolueosastojen toimintaa. Niinpä hankittiin ulkomailta *varjokuvasarjoja* ja laadittiin niihin suomenkieliset tekstit. Puoluetoimisto on myös levittänyt *radiokoneita*, jotka ovat omiaan tekemään iltamatilaisuudet hauskemiksi. — Kun useat yhdistykset olivat rakennuttaneet itselleen vähemmän sopivia taloja, mikä johtui siitä, ettei niiden käytettävissä ollut hyviä piirustuksia, puoluetoimisto valmisti *mallipiirustuksia* työväentaloja varten. Monasti on puolueosastoja kehoitettu, m.m. kiertokirjeellä heinäk. 1926, kiinnittämään enemmän huomiota talojensa palovakuutuksiin ja tonttiasioihin.

Yhtenä tärkeänä välineenä puoluetoimikunnan harjoittamassa yhteistyössä puolueosastojen kanssa on ollut puoluetoimikunnan julkaisema *Järjestötoiminta-lehti*, jota on julkaistu puolueuuvoston tekemän päätöksen mukaisesti. Vuoden 1927 kuluessa ilmestyi lehteä 8 numeroa ja sen painosmäärä oli 8,000 kpl. Jokaiselle puolueosastolle on lehteä lähetetty 5 kpl. johtokunnan jäsenten kesken jaettavaksi. Vuoden 1928 aikana julkaistiin lehteä 7 numeroa ja vuoden 1929 puoliväliin mennessä 6 numeroa. Vuoden 1929 aikana on lehteä lähetetty myös nais- ja nuoriso-osastoille. Lehdessä on ollut kirjoituksia järjestötoiminnan eri aloilta.

Sos.-de.rn. keskusjärjestöjen yhteistoiminta valistustyön järjestämi-

sessä. — Syksyllä 1927 puoluetoimikunta ryhtyi suunnittelemaan yhteistoimintaa muiden sos.-dem. keskusjärjestöjen toimikuntien kanssa valistustyön järjestämisessä, koska eri keskusjärjestöt toimivat ainakin osaksi samalla toimialalla, joten yhteistyön avulla voidaan valistustoiminnan järjestämisessä säästää huomattavasti työtä ja varoja, jota paitsi toiminta voi muodostua yhdenmukaisemmaksi ja enemmän tarkoitustaan vastaavaksi. Tämän tarkoituksiperän toteuttamiseksi kutsui puoluetoimikunta Sos.-dem. Työläisnaisiaton, Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton, Sos.-dem. Raittiusliiton ja Työväen Sivistysliiton toimikuntia lähettämään edustajansa yhteiseen neuvottelukokoukseen, joka pidettiin lokakuun 12 päivänä 1927. Kokouksessa hyväksyttiin puoluetoimikunnan esitys yhteistoimintasuunnitelmaksi ja päätettiin, että yhteistoimintaa on ennen kaikkea saatava aikaan seuraavissa kysymyksissä: 1) agitatioviikkojen järjestämisessä, 2) luentokurssien järjestämisessä, 3) tilapäispuhujien matkoja suunniteltaessa, 4) havaintovälineiden hankinnassa ja käyttämisessä, sekä 5) järjestötoiminnan käytännöllisessä elvyttämisessä. Samalla lausui kokous toivomuksenaan, että eri keskusjärjestöistä olisi valittava henkilöitä pysyväiseen neuvottelukuntaan, jonka tehtävänä tulisi olemaan yhteistoiminnan suunnittelu ja käytäntöön soveltaminen. Tällainen neuvottelukunta asetettiin sittemmin ja ovat siinä olleet, paitsi puoluetoimikuntaa, edustettuina Sos.-dem. Työläisnaisliitto, Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto ja Sos.-dem. Raittiusliitto, jota paitsi kokouksissa on ollut asioita seuraamassa myöskin Työväen Sivistysliiton edustaja.

Suullinen valistustyö. Puolueen luennoitsijana on edelleen ollut Otto Toivonen. Hän on pääasiallisesti ollut eri piiritoimikuntien käytettävänä sikäli, kuin eduskuntatyöt eivät ole olleet esteenä. Lyhyemmän ajan ovat olleet luennoitsijoina M. Ampuja, J. Fahler, E. Huttunen, V. Komu, P. Nevalainen, I. Penttala, Hj. Pousi ja J. Rapo.

Tilapäispuhujia on paljon pyydetty, varsinkin yhdistysten 20-vuotisjuhliin. Puhujia onkin koetettu hankkia kaikille niitä pyytäneille yhdistyksille, vaikka siinä ei olekaan aina onnistuttu.

Piirisihteerien ja sanomalehtiemiesten kokous pidettiin Säätytalossa joulukuun 8 päivänä 1928. Tässä kokouksessa käsiteltiin m.m. seuraavia kysymyksiä: TUL:n toiminta, sos.-dem. ammatillinen liike, T.S.T:n toiminta sekä puoluetoiminta kaupungeissa ja liikekeskuksissa.

Puoluetoimitsijain kasvattaminen. — Vuoden 1928 alussa valmisti puoluetoimikunta seikkaperäisen suunnitelman puoluetoimitsijain kasvattamiseksi. Puolueuuvosto hyväksyi sittemmin tämän suunnitelman.

Toimenpiteitä raittiuden edistämiseksi. — Piirikokoukset hyväksyivät v. 1926 erinäisiä puolueoimikunnan esittämiä ponsia raittiusasiasta. Ponnit julkaistiin heinäkuussa 1926 puoluelehdissä ja lähetettiin kiertokirjeenä puolueosastoille. Samalla lähetettiin työväentaloihin julkipantavaksi kartongille painettu kehoitus välttämään väkijuomien käyttöä,

Koska muutamissa työväenjuhlissa oli tapahtunut veritekoja, kehoitti puoluesihteerin 27. 7. 1926 lähettämässään kiertokirjeessä piiritoimikunta kiinnittämään huomiota tällaisiin ilmiöihin sekä tarkastamaan, minkälainen on raittiustilanne yleensä sellaisissa puolueosastoissa, joissa verijuhlia on vietetty.

Sos.-dem. puoluetoimitsijain luento- ja opastuskurssit. Puolueoimikunta päätti varata piirisihteereille, luennotsijoille ja sanomalehtimiehille tilaisuuden kartuttaa tietoaan keskinäisten opastus- ja luentokurssien avulla. Sellaiset pidettiin Helsingissä v. 1928 elokuun 26—31 päivien välisellä ajalla, vakinaisia osanottajia oli 40, jonka lisäksi paikallisia toimihenkilöitä kävi tilaisuudessa runsaasti toimiansa väliajoilla. Käsiteltäväksi otettiin useita kysymyksiä, joita alustivat osaksi kurssilaiset, osaksi puolueen toimihenkilöt tai ulkopuoliset asiantuntijat. Syksyllä 1929 oli samanlaiset kurssit.

Kirjallisuus. Vuoden 1926 puoluekokouksen pöytäkirjasta otettiin 1,700 kappaleen painos ja hinnaksi määrättiin 12 mk. Pöytäkirja lähetettiin postietuannilla puolueosastoille. Se laadittiin entistä käytännöllisempään tapaan, ja samaa menettelyä on puoluesihteerin 18. 5. 1926 lähettämässä kiertokirjeessä suositeltu noudatettavaksi myöskin piirikokouspöytäkirjoja toimitettaessa, minkä ehdotuksen piiritoimikunta yleensä ovatkin hyväksyneet.

Längelmäen Sos.-dem. Kunnallistoimikunnan ehdotuksesta julkaistiin erityisenä kirjasena R. Swentorzetskin viime puoluekokoukselle esittämä alustus. Se ilmestyi »Kommunismi ja sosialidemokratia»-nimisenä, 32-sivuisena kirjasena.

Nykyisestä kunnallisverotuksesta ja siihen käytännössä suhtautumisesta julkaisi puolueoimikunta R. Itkosen toimittaman kirjan, »Kunnallisverot — kuka ne maksaa?» Lisäksi on julkaistu Heikki Väliälmen kirjoittama »Esiintyjäin avuksi» sekä »Politiikkaa—Pippuria—Siirappia», jossa on pääasiassa Gabriel Tossun kirjoitelmia. Molemmat nämä vihkoset ovat tarkoitettut avuksi iltamaohjelmien järjestäjille. Sitä paitsi on julkaistu Emil Sallilan laatimat ohjekirjaset »Jäsenhankintaviikko», »Järjestöjen taloudenhoito» ja »Toinen jäsenhankintaviikko».

Puolueoimikunnan pyynnöstä on prof. Voionmaa lupautunut kirjoittamaan kirjasen aseistariisumiskysymyksestä.

Puolueen ohjelma ja voimassa olevat puolueen päätökset on päätetty julkaista erikoisena kirjaseana.

Erästä tri N. R. af Ursinin ja K. H. Wiikin tekemää, professori C. Grönbergin »Archiv für Sozialismus und Arbeiterbewegung»-nimisessä sarjassa ilmestynyttä, Suomen työväenliikkeen historiaa koskevaa saksankielistä teosta on ostettu 150 kpl., ja on ne lahjoitettu tunnetuille ulkomaalaisille puoluetovereille ja järjestöille tietojen levittämiseksi maamme työväenliikkeen kehityksestä.

Brusselin kansainvälistä sosialistikokousta varten v. 1928 otettiin uusittu painos aikaisemmin Internationaalnin kolmella kielellä julkaistusta kirjasesta Suomen sosialidemokratiasta. Sitä levitettiin sanotussa kokouksessa ja lähetettiin lisäksi ulkomaisille puoluejärjestöille ja -lehdille. Kölnin Pressä-näyttelyssä jaettavaksi painettiin lentolehtinen, joka koski maamme sos.-dem. sanomalehdistöä.

Kaavakkeet. Puoluetoimisto on painattanut kuvallisia kaavakkeita iltamien, juhlien ja kokousten ilmoittamista varten. Myöskin on painatettu kaavakkeita iltamaluvan hakua varten ja erilaisia rekisteröimiskaavakkeita. Puolueen jäsenkirjat ja säännöt on aikaisemman puoluekokouksen päätöksen mukaisesti myös valmistettu puoluetoimiston toimesta.

Julistukset ja tiedonannot. — Tämän toimintakauden aikana puoluetoimikunta on julkaissut seuraavat julistukset:

V. 1926: vappujulistus; »Väärää verotusta vastaan», »Työläisnuorison pyrkimyksiä tukemaan», »Käden ja hengen työntekijät, liittykää yhteen», »Sosialidemokraattinen puolue ja hallitusvalta» sekä »Uusi vuosi on tulossa — tuokoon se uutta menestystä». — Vuonna 1927: »Reippain ottein sanomalehdistöämme levittämään», puoluesihteerin tiedonanto, jossa kehoitettiin valitsemaan edustajia Helsingissä pidettäville pienviljelijäpäiville; puoluesihteerin tiedonanto, jossa kiinnitettiin järjestöjen huomiota niihin näkökohtiin, joita oli otettava huomioon edustajaehdokkaita asetettaessa eduskuntavaaleja varten; puoluetoimikunnan tiedonanto vappujuhlien järjestämisestä, vappujulistus; julistus juoppoutta ja siveellistä rappeutumista vastaan kieltolain voimaantulon 8-vuotispäivän johdosta; puolue- ja järjestösihteerin kehoitus vaalitoiminnan tehostamiseksi; julistus sulkuun joutuneiden metallityöläisten tukemiseksi; tiedonanto puoluetoimikunnan suhtautumisesta toukokuun 16 päivän paraatin vastaanottoon sekä julistus hallituksen eroamisen johdosta. — Vuonna 1928: »Uuden vuoden tervehdys puolueen jäsenille», vappujulistus sekä julistukset jäsenhankintaviikon ja kunnallisvaalien johdosta. — Vuoden 1929 alkupuolella: uudenvuoden julistus, julistus rauhan puolesta ja sota-
varusteluja vastaan, vappujulistus, vaalijulistus ja -kehoitus sekä

kehoitus puolueen 30-vuotisjuhlien järjestämiseksi ja maailmansodan 15-vuotisen alkamispäivän muiston muistamiseksi. — Sitä paitsi ovat puolue- ja järjestösihteeri julkaisseet puoluelehdissä erinäisiä pienempiä tiedonantoja.

Suhde piirijärjestöihin.

Voidakseen tarkoin seurata piirien toimintaa ja käyttää siinä saavutettuja kokemuksia koko puolueen hyväksi pyysi puoluetoimikunta v. 1926 piiritoimikuntia lähettämään puoluetoimikunnalle jäljennökset pöytäkirjoistaan. Kaikki piiritoimikunnat tähän suositettiin ja toimenpiteestä on ollut hyötyä.

Puoluesihteerin tekemän ehdotuksen johdosta ovat piiritoimikunnat yleensä päättäneet julkaista, samoinkuin puoluetoimikuntakin, uutisia tekemistään päätöksistä. Jotkut piiritoimikunnat olivat jo aikaisemminkin niin menetelleet. Samoin ovat piirit hyväksyneet puoluesihteerin ehdotukset, että ne vaihtaisivat keskenään piirikokoustensa pöytäkirjat sekä, puoluetoimiston välityksellä kierto- kirjeensä y. m. s. Täten eri piiritoimikunnat voivat jatkuvasti seurata toistensa toimintaa ja ottaa siitä oppia.

Oulun l. pohj. vaalipiirin alipiiritoimikunta. — Maaliskuun alussa 1928 päätti puoluetoimikunta Oulun l. yhd. piirien piiritoimikunnan esityksestä, että pohjoisen piirin alipiiritoimikunnan toiminta toistaiseksi lakkautetaan, jolloin alipiirin edustus myöskin puolueuustossa lakkasi. Alipiiritoimikunta aloitti uudelleen toimintansa vuoden 1929 alussa.

Piirisihteerit. — Piirisihteerien joukossa on tapahtunut lukuisia henkilövaihdoksia, johtuen tavallisesti siitä, että asianomaiset ovat joko tulleet valituiksi eduskuntaan tai muuten siirtyneet muihin toimiin. Puoluetoimikunta on viime puoluekokouksen päätöksen mukaisesti antanut piirisihteerin toimen hakijoista lausuntonsa.

Uudenmaan piiris sihteeri A. Kuusisto erosi toimestaan vuoden 1928 lopussa; hänen tilalleen valittiin Aleks. Lehtonen. Turun pohj. piirissä erosi v. 1926 V. Komu, tilalle valittiin Matti Laukkanen, hänen erottuaan v. 1927 Aatu Manninen Uuraasta. Hämeen etel. piirissä erosi 1929 V. Kivisalo, tilalle Toivo Aaltonen. Hämeen pohj. piirissä erosi 1926 A. Alenius, tilalle H. Aattela. Viipurin it. piirissä erosi v. 1927 M. Suokas, tilalle Kr. Lumijärvi. Mikkelin piirissä erosi 1926 A. Kannisto, tilalle Osk. Salonen. Kuopion it. piirissä erosi v. 1927 S. Tervo, tilalle L. V. Metsäranta ja tämän erottua v. 1929 uudelleen S. Tervo. Vaasan it. piirissä erosi v. 1929 alusta AI. Lehtonen, tilalle Jair Mäkinen. Vaasan yhd. piireissä erosi v. 1926 M. Väisänen, tilalle Yrjö A. Saarinen. Oulun yhd. piireissä erosi v. 1926

E. O. Kotiranta, jolloin puoluetoimikunnan suostumuksella valittiin piirisihteeriksi ja Pohjolan Työmiehen päätoimittajaksi Edv. Huttunen ja hänen apulaisekseen otettiin Pekka Kemppi. Huttusen erottua vuoden 1927 syksyllä, valittiin piirisihteeriksi Y. Valkama.

Piirikokoukset. — Kaikkina vuosina puoluetoimikunta on esittänyt piirikokouksille erinäisiä järjestötoimintaa tai valtiollista tilannetta koskevia kysymyksiä, toisinaan valmiit ponsiehdotuksetkin, jotka enimmäkseen on sellaisina hyväksytyt. Nämä kysymykset olivat: v. 1926 raittiustilanne, v. 1927 yleispoliittinen tilanne ja kirjasto-olot, v. 1928 poliittinen tilanne ja valistustyö, v. 1929 viime vuosien puoluetoiminta, sotilas- ja maatalousohjelmaluonnokset.

Puoluetoimikunta on, pitääkseen yllä vuorovaikutusta järjestöihin, ollut edustettuna kaikissa tämän toimintakauden aikana pidetyissä piirikokouksissa, useissa kahden tai kolmenkin edustajan kautta. Nämä edustajat ovat useasti suullisesti alustaneet puoluetoimikunnan esittämät keskustelukysymykset.

Helpottaakseen niiden tehtävää, joiden tuli piirikokouksissa selostaa eduskuntaryhmän toimintaa, on puoluesihteeriksi laatinut katsauksia vuosien 1925—1928 valtiopäivillä käsitellyistä asioista, mikä selostus on annettu asianomaisten käytettäväksi. Vuoden 1927 sekä, erään piiritoimikunnan pyynnöstä, taasen vuoden 1929 piirikokouksille on puoluesihteeriksi antanut eduskunnan ja ryhmän pöytäkirjojen perusteella laaditut tilastotiedot sos.-dem. kansanedustajain poissaoloista täysistunnoista.

Suhde perusjärjestöihin.

Pyrkinessään elvyttämään joukko toimintaa on puoluetoimikunta myös pitänyt tärkeänä vahvistaa keskus- ja perusjärjestöjen välisiä suhteita. Tätä tarkoitusta palvelee nykyään aikaisemmin annettujen tilapäisten kiertokirjeiden tilalla, ennen kaikkea *J järjestötoimintalehti*, joka antaa perusjärjestöjen toimintaa koskevia ohjeita ja neuvoja.

Yhdistysten taloudelliset asiat. — Tämän toimintakauden aikana on puoluetoimikunnan edelleenkin täytynyt kiinnittää vakavaa huomiota yhdistysten taloudellisten asiain järjestämiseen. Paitsi tässä suhteessa harjoitettua neuvontatoimintaa, on puoluetoimikunnan useissa tapauksissa ollut pakko ryhtyä myöskin järjestelemään yhdistysten laina-asioita, jota paitsi suoranaisten avustustenkin myöntäminen joissakin tapauksissa on osoittautunut välttämättömäksi. Puolueneuvoston suostumuksella on puoluetoimikunta tämän toimintakauden aikana myöntänyt yhdistyksille *lainoja, takaussitoumuksia ja suoranaisia avustuksia* seuraavasti:

Puoluetoimikunta oli aikoinaan yhdessä Kustannus-Oy. Kansanvallan kanssa mennyt takaukseen *Jyväskylän ty.n* ottamasta 500,000 markan suuruisesta lamasta. Kun yhdistys sittemmin möi osan; tontistaan Osuusliike Mäki-Matti r. l.:lle, suostui puoluetoimikunta edelleenkin jäämään lainan takaajaksi ehdolla, että mainittu osuusliike ryhtyi kolmanneksi takaajaksi. Myöhemmin on yhdistys järjestänyt tämän lainan muuta tietä, joten puolue on vapautunut takauksesta. *Kerimäen Ruokojärven ty.lle* on myönnetty 5,000 markan lyhytaikainen laina. *Kärkölen Marttilan ty.lle* on myönnetty 600 markan suuruinen avustus ja lisäksi 2,000 markan suuruinen laina. *Sysmän ty.n* puolesta on puoluetoimikunta mennyt jälkitakaukseen 70,000 markan lamasta. *Melalahden Sos.-dem. Työl. nuoris-osastolle* on myönnetty 500 markan ja *Akateemiselle Sosiaalistiseuralle* samansuuruinen avustus. *Suojärven Suvilahden ty.lle* on myönnetty 5,000 markan laina. *Imatran ty.n* puolesta on puoluetoimikunta mennyt lisätakaukseen 80,000 markan lainasta. *Pitkärannan ty.n* puolesta on menty takaukseen 200,000 markan lainasta,, jolloin aikaisemmin myönnetty 80,000 markan lainan takaus raukesi. Kun yhdistys myöhemmin otti vielä lisälainaa 150,000 mk, tulkitsti puoluetoimikunta, puolueuuvoston antaman valtuutuksen siten,, että takaus koski tätä jälkimmäistä lainaa, joten aikaisemmin päätetyn 200,000 markan lainan takaus raukesi. *Kuokkalan, ty.lle* on myönnetty 10,000 markan suuruinen lyhytaikainen laina. *Suojärven Välikylän Työväentalo Oy.n* 10,000 markan suuruisesta lyhytaikaisesta lainasta on puoluetoimikunta mennyt takaukseen. *Raivolana ty.lle* otettavasta 50,000 markan suuruisesta kiinnelainasta on ehdollisesti päätetty mennä takaukseen.

yhdistysten oikeusjuttuja. — Sen johdosta, että Hyvinkään ja Parkkarilan työväenyhdistysten kommunistit olivat v. 1928 onnistuneet muuttamaan yhdistysten säännöt sellaisiksi, että niiden omaisuus oli yhdistysten lakkauttaessa toimintansa joutuva S. Ammattijärjestölle, nostivat eräät mainittujen yhdistysten sosialidemokraattiset jäsenet yhdistyksiä vastaan oikeusjutun. Kihlakunnanoikeus tuomitsi sittemmin mainitut yhdistykset lakkautettaviksi, mutta yhdistykset ovat tuomiosta vedonneet hovioikeuteen, joka ei ole vielä asiata ratkaissut. Näistä oikeusjutuista aiheutuneet kulut on toistaiseksi suoritettu puolueen varoista. — Lakkautetun *Rautalammin ty.n* omaisuus joutui sääntöjen mukaan puolueelle. Rautalammin V.- ja U.-seura Yritys, joka sittemmin viiden vuoden aikana oli käyttänyt yhdistyksen taloa, nosti yhdistyksen pesänhoitajaa vastaan oikeusjutun, vaatien yhdistykseltä saataviaan Smk. 67,219: —. Koska mainittu seura hankittujen selvitysten mukaan ei ollut yhdis-

tykseltä saapa tällaista summaa, ryhtyi puoluetoimikunta asianosaiseksi juttuun, jota ei vielä ole ratkaistu. — *Jalasjärven sos.-dem. ty.* nosti oikeusjutun Jalasjärven ty:tä vastaan vaatien sen omaisuutta haltuunsa, koska se on kuulunut sosialidemokraattiselle yhdistykselle, mutta sittemmin sääntöjen muutoksen perusteella joutunut kommunistien haltuun. Puoluetoimikunta antoi myöskin omasta puolestaan asianomaisille haasteen, vaatien omaisuuden luovuttamista puolueen haltuun. — *Muuruvellä* olivat kommunistit ottaneet haltuunsa sos.-dem. yhdistyksen talon ja muun omaisuuden. Puoluetoimikunta avusti paikallista yhdistystä kantelun laatimisessa maaherralle. Kun maaherra sittemmin vaati omaisuutta hallussaan pitäneiltä henkilöiltä asiasta selitystä, suostuivat nämä ilman muuta luovuttamaan yhdistyksen kaiken omaisuuden sos.-dem. yhdistykselle, joten asia saatiin siten selvitettyksi. — Korkeimman oikeuden vahvistaman lakkautuspäätöksen perusteella oli *Paattisten ty:n* omaisuus joutunut S. Ammattijärjestölle, joka puolestaan oli luovuttanut sen paikalliselle maatyöväen osastolle. Kun paikkakunnalle myöhemmin perustettiin uusi sos.-dem. yhdistys, joka ryhtyi toimenpiteisiin lakkautetun omaisuuden haltuunsa saamiseksi, ryhtyi puoluetoimikunta yhdistyksen pyynnöstä jutussa asianosaiseksi.

Lakkautuneiden yhdistysten omaisuus. — Vertaillen vuosien 1916 ja 1924 puoluetilastoja keskenään huomasi puoluesihteerin, että puolueosastojemme hallussa oli ennen kansalaissotaa 940 taloa, mutta kansalaissodan jälkeen vain 656. Tämän johdosta pyysi puoluesihteerin toukokuussa 1926 piiritoimikunnilta tietoja siitä, mikä oli ollut puuttuvien 284 talon kohtalo, minkälainen niiden juriidinen perusta oli, pidettiinkö niiden kunnossapidosta huolta ja oliko mahdollisuuksia saada niitä puolueelle takaisin. Piiritoimikunnilta saapuneista vastauksista kävi selville, että useimmat näistä taloista olivat joutuneet kommunistien haltuun, ja kun kommunistien aikaansaamat sääntöjen muutokset olivat useimmissa tapauksissa tapahtuneet sääntöjen edellyttämässä järjestyksessä, ei näitä omaisuuksia enää ollut mahdollisuus saada puolueen haltuun. Milloin omaisuus on joutunut kommunistien haltuun sääntöjen vastaisella tavalla tai yhdistysten omaisuus niiden lakkauttaessa toimintansa on joutunut yksityisten haltuun, on ryhdytty toimenpiteisiin omaisuuksien puolueen haltuun toimittamiseksi.

Tämän toimintakauden aikana on puoluetoimikunta joutunut suorittamaan verraten runsaasti lakkautuneiden yhdistysten pesien selvityksiä piiritoimikuntien välityksellä. Yleensä on lakkautuneiden puolueosastojen omaisuus luovutettu paikkakunnalle perustetulle uudelle yhdistykselle. Poikkeustapauksissa on puolueuuevoston

suostumuksella lakkautuneen yhdistyksen omaisuus luovutettu jollekin lähipaikkakunnan puolueosastolle, tavallisimmin sillä ehdolla, että jos lähivuosina paikkakunnalle saadaan syntymään puolueosasto, on omaisuus sille luovutettava.

Tämän toimintakauden eri vuosina on lakkautuneiden yhdistysten omaisuudet sijoitettu seuraavasti:

V. 1925 Kuokkalan ty:n tontti luovutettiin paikkakunnalle perustetulle uudelle samannimiselle puolueosastolle.

V. 1926: *Neuvolan ty:n* talo myytiin, mutta kun talosta saatu summa ei riittänyt yhdistyksen Viipurin Työväen Säästöpankille olleen velan maksuun, suoritti puoluetoimikunta puuttuneen erän Smk. 3,500: —. *Korpilahden Synsiön ty:lle* luovutettiin paikkakunnalla aikaisemmin toimineen yhdistyksen omaisuus. *Pornaisten ty:lle*, joka oli uudelleen aloittanut toimintansa palautettiin sen omaisuus Smk. 2,096: 95. *Rasinkylän ty:n* omaisuus luovutettiin Ouninpohjan ty:lle. *Saarenmaan ty:n* omaisuus myytiin Panehan ty:lle. *Parkanon Kuivaskylän ty:n* omaisuuden tilitti piiritoimikunta puoluetoimikunnalle. *Petromäen ja Konnuslahden työv. yhdistysten* omaisuudet perittiin puolueelle. Piiritoimikunnan esityksestä myytiin *Kaukolan ty:n* talo. *Vantaan, Skogbölen ja Vihdin* Palojoen työv. yhdistysten omaisuudet tilitettiin puoluetoimikunnalle.

V. 1927: *Vuoksen Virkkilän ty:n* talo myytiin Kiviniemen Röykkälän ty:lle. Puoluetoimikunta valvoi Asikkalan käräjillä *Riihilahden ty:n* pesänselvittelyä ja yhdistyksen omaisuus joutui puolueelle.

V. 1928: *Unkilankylän ty:n* omaisuus jätettiin toistaiseksi piiritoimikunnan haltuun, koska oli toiveita saada paikkakunnalle perustetuksi uusi puolueosasto. *Köyliön ty:n* omaisuus siirrettiin samalla paikkakunnalla toimivalle Kepolan ja Tuiskulan ty:lle ehdolla, että omaisuus on luovutettava takaisin Köyliön ty:lle, jos sen toiminta uudelleen aloitetaan. Samalla ehdolla luovutettiin *Someron Ihamäen ty:n* omaisuus Someron kirkonkylän ty:lle. Asianomainen piiritoimikunta valtuutettiin myymään *Kivennavan Hartoisten ty:n* talo, mutta toistaiseksi ei taloa kuitenkaan ole vielä myyty. *Husulan ja Vehkjärven työv. yhdistysten* omaisuudet siirrettiin paikkakunnalle perustetulle uudelle puolueosastolle Ty. Liitolle. *Onkijoen ty:n* varat käytettiin niiden oikeuskulujen peittämiseksi, joita Turun 1. pohj. vaalipiiriin piiritoimikunnalla oli ollut Veneskosken ty:n oikeusjutun johdosta. *Rautavaaran ty:n* talo myytiin ja kauppasummalla suoritettiin yhdistyksen velat. *Mulon ty:n* omaisuus myytiin paikkakunnalla toimivalle Sos.-dem., Työläisnuorisoliiton osastolle.

V. 1929: Puoluetoimikunta myönsi 2,000 mk. niiden kulujen peittämiseksi, jotka aiheutuivat eräiden *Kuopion l. länt. vaalipiirissä*

toimintansa lopettaneiden puolueosastojen omaisuuksien ottamisesta puolueen haltuun. Asianomainen piiritoimikunta valtuutettiin ottamaan puolueen haltuun *Alhon ty:n* omaisuus. Puolue oli jo aikaisemmin saanut haltuunsa yhdistyksen palovakuutuskorvauksen. Samoin valtuutettiin piiritoimikunta ottamaan puolueen haltuun *Ihalan ty:n* omaisuus sekä pitämään toistaiseksi hallussaan *Perkjärven ty:n* kiinteä omaisuus ja myymään yhdistyksen irtain omaisuus naapuriyhdistykselle. *Honkalahden ty:n* omaisuus siirrettiin Haukilahden tydle. *Rautalammin kk. ty:n* omaisuus siirrettiin Rautalammin sos.-dem. ty:lle. *Tiitilänkylän ty:n* omaisuus siirrettiin paikkakunnalle perustetulle uudelle puolueosastolle. *Outokummun ty:n* omaisuus siirrettiin paikkakunnalle perustetulle Kuusjärven ty:lle. *Varislahden ty:n* omaisuus siirrettiin paikkakunnalle perustetulle uudelle puolueosastolle. *Parkanon Kuivasjärven ty:n* omaisuus luovutettiin paikkakunnalle perustetulle uudelle yhdistykselle. Puoluetoimikunta ryhtyi toimenpiteisiin Tervon kunnassa aikaisemmin toimineen *Koivujärven ty:n* omaisuuden perimiseksi puolueelle.

Suhde muihin järjestöihin ja laitoksiin.

Työväen Sivistysliiton edustajistoon on puoluetoimikunta valinnut edustajia puolueen todellisen jäsenmäärän perusteella eli siis neljä. Edustajina ovat koko tämän toimintakauden olleet Väinö Voionmaa, M. Ampuja ja Hilda Seppälä vakinaisina sekä varaedustajina J. Sundberg, T. Järvinen, J. E. Janatuinen ja A. E. Leino. Vakinaisena edustajana oli T. Tainio kuolemaansa saakka, jolloin hänen tilalleen valittiin keväällä 1929 V. Meltti.

Sos.-dem. Raittiusliiton asettamassa *lastentyökomiteassa* on puoluetoimikuntaa edustanut K. H. Wiik.

Puolueen jäsenten osanotto puolueen ulkopuolella tapahtuviin valtiollisiin pyrkimyksiin. — Koska on tapahtunut, että joku puolueemme jäsen on yhdessä muihin puolueisiin lukeutuvien kansalaisten kanssa ryhtynyt ajamaan jotakin valtiollista pyrkimystä, ja koska joko itse ajettavan asian tai sen hyväksi aloitetun yhteistoiminnan suhteen on saattanut olla puolueemme keskuudessa eriäviä mielipiteitä, on puoluetoimikunta katsonut tarpeelliseksi kehoittaa puolueen jäseniä tällaisissa tapauksissa ennakolta neuvottelemaan puoluetoimikunnan kanssa.

Puolueen suhde pienviljelijäväestöön.

Suomi on Euroopan ja koko maailman maatalousvaltaisimpia maita. Tämän vuoksi on maamme varsinaisesta köyhälistöstäkin

erikoisen suuri osa maaseudun köyhälistöä: pikkuviljelijöitä, työläisiä ja »tilatonta väestöä». Tämän tuntien on sos.-dem. puolue toiminnassaan aina ottanut huomioon tämän väestön tarpeet ja toiveet. Maa» laisköyhälistö puolestaan on suhtautunut myötämielisesti puolueeseemme. Maatalousolojen melkoinen muuttuminen maassamme kuitenkin vaatii puolueeltamme jatkuvasti uusia ja, mikäli mahdollista, entistään tehokkaampia toimenpiteitä maaseudun vähävaraisen väestön hyväksi.

Tämän toiminnan tehostamiseksi ehdotti V. Hupli pidettäväksi *pienviljelijäin päivät*. Puoluetoimikunta hyväksyi ehdotuksen ja päivät pidettiin maalisk. 25—27 p:nä 1927 Helsingin työväentalossa Tässä tilaisuudessa oli läsnä valtuutettuja edustajia 117 sekä muita pienviljelijöitä, sanomalehtimiehiä y. m. asianharrastajia 101, yhteensä 218 henkilöä. Kokouksessa käsiteltiin seuraavat kysymykset: lisämaanhanhinta, alust. Mauno Pekkala; laiduntamiskysymys, Edv. Setälä; luotto- ja korkokysymys, E. Pusa; tullikysymys, Helmer Lehti; verotuskysymys, Rieti Itkonen; maataloustyöväen työnsuojelu, Johan Helo ja viljanpalkitsemiskysymys, Wäinö Wuolijoki. Lisäksi esitti Mauno Pekkala kokoukselle luonnoksen puolueen uudeksi maatalousohjelmaksi ja Pienviljelijäin Liiton sihteeri E. Lammentauusta selosti liiton toimintaa. Alustuksista syntyi vilkasta keskustelua ja hyväksyttiin päätöslauselmat. Kokous oli erittäin onnistunut.

Jotta välitön vuorovaikutus saataisiin aikaan puoluetoimikunnan ja pienviljelijäväestön kesken jätti kokous puoluetoimikunnan tehtäväksi erityisen *pienviljelysneuvottelukunnan* asettamisen, jonka tuli olla puoluetoimikunnan apuna pienviljelijöitä koskevia kysymyksiä valmisteltaessa. Puoluetoimikunta asettikin sittemmin 8. 6. 1927 tällaisen neuvottelukunnan valiten siihen 15 jäsentä eri puolilta maata, he olivat: Edv. Setälä (Virrat), Leander Sirola (Mäntsälä), Jalmari Linna (Nurmijärvi), E. Pusa (Viipurin mlk.), Otto Nurminen (Ylistaro), Herman Viinikainen (Pieksämäki), Atte Muhonen (Laukaa), Toivo Halonen (Sääminki), Frans Mustasilta (Hämeenkyrö), Otto Marttila (Janakkala), Jussi Helmisaari (Yläne), Yrjö Welling (Kirvu), Hilma Koivulahti-Lehto (Virrat), Alb. Eronen (Tohmajärvi) ja Mauno Pekkala (Helsinki). Vuoden 1928 lopulla ilmoitti Otto Nurminen eroavansa neuvottelukunnasta; hänen tilalleen valittiin vuoden 1929 alussa maanviljelijä V. Piippo Piippolasta. Kun Herman Viinikainen antautui vuoden 1929 edustajainvaaleissa Pienviljelijäin Puolueen vaalipuuhiin, katsottiin hänet eronneeksi; hänen tilalleen ei ole valittu uutta jäsentä. Neuvottelukunnan puheenjohtajana on toiminut M. Pekkala.

Puoluetoimikunnan esityksestä otti Oy. Kansanvallan johtokunta vuoden 1927 lopulla maatalousteknikko Helmer Lehden Suomen Sosialidemokraatin maatalousosaston hoitajaksi. Lehti sai myöskin samalla tehtäväkseen lähettää puolueen maaseutulehdille maatalouskysymyksiä koskevia artikkeleita TST:n välityksellä ja toimia Pienviljelijäin Neuvottelukunnan sihteerinä.

Neuvottelukunnan säännöt hyväksyttiin puolueuuvoston vuoden 1928 kevätkokouksessa.

Vuoden 1927 eduskuntavaalien edellä antoi neuvottelukunta oman vaalijulistuksensa. Samana vuonna kokoontui neuvottelukunta puoluetoimikunnan kutsusta syysk. 3—4 p:nä Helsinkiin harkitsemaan, mitä maatalouskysymyksiä koskevia esityksiä olisi eduskunnalle tehtävä. Tehdyt päätökset jätti puoluetoimikunta sos.-dem. eduskuntaryhmän harkittavaksi toivoen, että ryhmäkin suhtautuisi niihin suopeasti.

Vuonna 1928 oli neuvottelukunnalla kaksi kokousta, nim. tammik. 30—31 ja syyskuun 8—9 p:nä.

Neuvottelukunnan vuoden 1928 aikana käsittelemistä 23 asiasta ovat tärkeimmät: ohjeiden antaminen asetuslain tarkistamista varten asetetun komitean sos.-dem. jäsenille; eduskunta-aloite koskien 100 milj. markan määrärahaa huokeakorkoisen kiinteistö- ja liikeluoton myöntämiseksi asutuskassojen välityksellä luoton tarpessa oleville pientiloille; eduskunta-aloite 25 milj. markan myöntämiseksi maaseudun, erittäinkin maataloustyöväen asunto-olojen parantamiseksi; eduskunta-aloite tutkimuksen toimeenpanemiseksi maamme maanomistusoloista, tilattomain lukumäärästä, maaseudun asunto-oloista, maalaisväestön elinkeinoista y.m.; aloite kruununmailla olevien itseenäistyvien torppien arvopuiden hinnan määräämiseksi; toimenpiteisiin ryhtyminen pienviljelijäin liike- ja myyntisuhteiden parantamiseksi; puolueen suhde maatalouden työaikalakihankkeeseen; puolueen suhde maalaisliittolaisen hallituksen maatalousbudjettiin; pienviljelijäin ja palkkatyöväen suhde maalaiskuntien kunnallisverotukseen; toimenpiteet v:n 1928 kunnallisvaalien johdosta; puolueen suhtautuminen kananmunain ja sianlihan vientitodistuslakiesitykseen; puolueen suhtautuminen puutavarain vientikysymykseen; maatalouskerhotoiminnan edistäminen ja rahoittaminen; sekä maataloustuotannon edistämisrahaston luonteen muuttaminen. Useat edellämäinituista asioista ovat johtaneet eduskunta-aloitteiden tekoon, muutamat lausunnon antamiseen puoluetoimikunnalle, eduskuntaryhmälle, komitean jäsenille y.m. Neuvottelukunnan hyväksymät eduskunta-aloitteet on jätetty eduskunnalle jonkun kansanedustajan, useinkin kysymyksen herättäjän kautta.

Vuodesta 1928 lähtien on toiminut neuvottelukunnan työvaliokunta, jonka ovat muodostaneet Pekkala, Pusa, Setälä, Halonen ja Linna. Työvaliokunta on valmisteellut neuvottelukunnan kokouksille esiteltäviä asioita ja suorittanut neuvottelukunnan antamia täytännönpäntotehtäviä. Asioista, joista päättäminen olisi kuulunut neuvottelukunnalle, mutta jotka niiden kiireellisyyden vuoksi ratkaistiin työvaliokunnassa, ovat tärkeimmät: lausunnon antaminen sos.-dem. eduskuntaryhmälle hallituksen esityksestä 125 miljoonan myöntämisestä pientiloilla suoritettavan uudisviljelyksen ja laidunraivauksen palkitsemiseksi; lausunnon antaminen eduskuntaryhmälle hallituksen maataloustuotannon edistämisrahastoa koskevasta esityksestä; kielteinen lausunto perunatullien asettamisesityksestä; sekä lausunnon antaminen ryhmälle sokeri]uurikasviljelyksen palkitsemisasiasta, ollen lausunnon mukaan palkkiota myönnettävä vain varsinaisille pienviljelijöille, jotka eivät ennen vuotta 1925 ole viljelleet sokerijuurikasta. Suurimpia työvaliokunnan suorittamia tehtäviä oli tietojen hankkiminen kaikkiaan 10 pienviljelysvaltaisen kunnan verotusoloista ja pinta-alan tuoton vaikutuksen laskeminen 4 kunnassa. Tiedot hankittiin puoluetoimiston avustuksella; laskutyöt suoritti neuvottelukunnan sihteeri.

Vuonna 1929 on neuvottelukunnalla ollut kaksi kokousta, nimittäin huhtikuun 19—21 ja elokuun 3 p:nä. Edellisessä kokouksessa käsitellyistä kysymyksistä olivat tärkeimmät: puolueen maatalousohjelmakomitean ehdotus puolueen uudeksi maatalousohjelmaksi; lähiaikojen pienviljelyspolitiikka; vaalitoiminnan tehostaminen; järjestöjen ulkopuolella olevien pienviljelijäin maatalousneuvonnan tehostaminen; asutustoiminta ja sen rahoittaminen; neuvottelukunnan toiminnan tehostaminen. — Jälkimmäisessä kokouksessa käsiteltiin m.m. seuraavat kysymykset: pienviljelijäin vaikutusvallan kohottaminen osuustoiminnallisten ja maatalousammattillisten yhtymäin johdossa; puolueen paikallis- ja piiritoimitsijain pienviljelyspoliittisen asiantunteuksen kohottaminen; asutuslakikomitean työn kiirehtiminen; eduskunta-aloite lisämään hankkimiseksilahjoitusmaatalonpojille kruununpuistoista; eduskunta-aloite manttaalikunnissa nykyisin ratkaistavien asiain siirtämiseksi muille kunnallisille elimille; eduskunta-aloite Saimaan vedenpinnan järjestelyksi tulvavahinkojen välttämiseksi; eduskunta-aloite eräiden lunastuslain pykäläin muuttamiseksi toisin kuuluviksi; eduskunta-aloite valtion ja yksityisten mailla olevien vuokra-alueiden itsenäistyttämis toimenpiteiden jouduttamiseksi; eduskunta-aloite 10 milj. mk. suuruisen määrärahan sijoittamiseksi vuoden 1930 valtion menosääntöön pienviljelijäin tie- ja liikennesuh- teiden parantamiseksi; sekä eräät maataloudelliset eduskunta-aloit-

teet, jotka viime eduskunnassa jäivät ratkaisematta. Tässä kokouksessa neuvottelukunta myöskin vielä käsitteli ehdotusta puolueen uudeksi maatalousohjelmaksi.

Neuvottelukunnan työvaliokunta kokoontui vuoden 1929 alku-puoliskolla 3 kertaa. Ensimmäisessä kokouksessa päätettiin uusia neuvottelukunnan jäsenten taholta vuoden 1928 valtiopäiville jätetyt, mutta ratkaisematta jääneet aloitteet. Myöskin päätettiin tehdä aloitteita tutkimuksen toimeenpanemiseksi pienviljelijäin taloudellisista ja yhteiskunnallisista olosuhteista; 800,000 markan myöntämiseksi Maatalouskerholiitolle; Pienviljelijäin liiton valtioavun korottamiseksi; mäkitupalaisten aitausrasitusten keventämiseksi; laidunmaan pakkoluovuttamiseksi pienviljelmille ja itsenäistyneille mäkituville, lisäykseksi vuoden 1929 talousarvioon maan lunastuksen ja asutus-toiminnan rahoittamista varten; sekä muutosten aikaansaamiseksi asutuslakiin. Työvaliokunnan kolmannessa kokouksessa päätettiin julkaista kaksi vaali julistusta, joista toisessa käsiteltiin sos.-dem. eduskuntaryhmän mahdollisuuksia toimia pienviljelijäin hyväksi ja neuvottelukunnan osuutta tässä toiminnassa, toisessa käytännöllistä vaalivalmistelua. Edelleen päätettiin, että neuvottelukunnan sihteeri hoitaa vaalikamppailun aikana mahdollisimman laajaa propaganda-kirjoittelua puoluelehdistössä sos.-dem. puolueen hyväksi. Ensimmäinen edellämäinuituista julistuksista julkaistunkin kaikissa puolueleh-dissä toukokuun 10 p:n tienoilla, toinen sensijaan vaihdettiin erillisenä levitettävään kirjaseen. Kummatkin laati neuvottelukunnan sihteeri joka myös kirjoitti 12 vaaliartikkelia, ja vielä suuremman määrän muita kirjoituksia, joista useimmat julkaistiin kaikissa puolueleh-dissä.

Pienviljelijäin maataloustuotteiden myyntisuhteiden parantamis-keinoja harkitessaan on neuvottelukunnan ehdotuksesta asetettu komitea, johon puoluetoimikunta nimitti puheenjohtajaksi M. Pekka-lan sekä Pienviljelijäin Liitto ja Kulutusosuuskuntien Keskusliitto jäseniksi Fr. Vuoren ja J. Auran.

Neuvottelukunnan 2-vuotinen työskentely osoittanee riittävän sel-västi, että sen olemassaolosta on puolueellemme paljon hyötyä. Pienviljelysalojen tuntijoista kokoonpantuna elimenä on se tuntuvana apuna puolueemme eduskuntaryhmälle ja muille puolue-elimille, maataloutta ja erittäinkin pienviljelystä koskevien kysymysten rat-kaisemisessa. Näiden kysymysten menestyksellisellä ratkaisemisella on nykyaikana suurempi merkitys puolueellemme, kuin kenties milloin-kaan aikaisemmin; onhan viime aikoma pienviljelijäin ja muun maa-seudun köyhälistön kannatuksen tavoittelussa käyty ankarampaa kamppailua kuin koskaan ennen. Tähän kamppailuun ei suinkaan ole

lähiaikoina odotettavissa laimenemista, vaan kaikista merkeistä päättäen nykyisestäänkin kiihtymistä.

Puolueen suhde teollisuustyöväkeen ja ammatilliseen liikkeeseen.

Puolueellemme on aina ollut sängen tärkeätä teollisuustyöväen etujen valvonta ja sen puolueen jäsenenä pysyttäminen. Ennen kansalaissotaa oli puolueemme jäsenistä noin puolet teollisuustyöväkeä. Kommunistien ryhdyttyä hajoitustyöhön maamme työväenliikkeessä on teollisuustyöväestön osa puolueessamme pienentynyt niin, että se v. 1926 puoluetilaston mukaan teki vain 36 % puolueemme jäsenistöstä.

Se seikka, että kommunistit v. 1920 onnistuivat valtaamaan ammatilliset järjestöt, on epäilemättä myötävaikuttanut siihen, että teollisuustyöväen osa puolueessamme on pienentynyt. Ammatillisten järjestöjen päätökset, joissa kielletään perusjärjestöjä kokonaisuudessaan liittymästä mihinkään puolueeseen tai kantamasta puolueveroja muiden jäsenmaksujen yhteydessä, on vaikuttanut sen, että ammatillisten järjestöjen sosialidemokraattisista jäsenistä vain innokkaimmat ovat pitäneet huolta poliittisestakin järjestäytymisestään.

Tämä sosialidemokratian kannalta katsoen valitettava kehitys samoin kuin se seikka, että kommunistit ovat käyttäneet ammatillisia järjestöjä poliittisten tarkoitustensa välikappaleina, on pakottanut sos.-dem. työväen ja myös puoluetoimikunnan kiinnittämään huomiota tilanteen kehitykseen ammatillisessa liikkeessä entistä suuremmissa määrässä.

V. 1925 asetetun Ammatillisen Keskustoimikunnan esityksestä päätti puoluetoimikunta vuoden 1926 alussa hyväksyä erinäisiä toimenpiteitä, joihin keskustoimikunta aikoi ryhtyä taatakseen sosialidemokraateille mahdollisimman voimakkaan edustuksen Suomen Ammattijärjestön edustajakokouksessa. Puoluetoimikunta kehoitti lehtiä kannattamaan Keskustoimikunnan toimintaa, myönsi puolueen varoja tarkoitukseen ja vuokrasi huoneen toimikunnan käytettäväksi.

Ammatillinen Keskustoimikunta jätti huhtikuussa 1926 puoluetoimikunnalle kirjallisen selostuksen tilanteesta. Todettiin, että ainoastaan noin 15 sosialidemokraattia oli valittu Ammattijärjestön edustajakokoukseen, minkä vuoksi epäiltiin, tokko edustajakokouksen päätöksiä voidaan saada sosialidemokraatteja tyydyttäväksi, ja arveltiin uuden ammattijärjestön perustamisen ehkä käyvän välttämättömäksi. Puoluetoimikunta käsitteli asiaa, mutta lykkäsi sen

siksi, kunnes Ammattijärjestön edustajakokous oli tehnyt päätöksensä. Ammattijärjestön edustajakokouksessa saatiin aikaan sopimus, jonka kautta hajaannus välttyi; muun muassa valittiin Matti Paasivuori Ammattijärjestön puheenjohtajaksi. Ammatillisen Keskustoimikunnan ja Ammattijärjestön edustajakokouksessa läsnäolevien sos.-dem. edustajain yhteisessä kokouksessa $\frac{2}{5}$ todettiin sitemmin yksimielisesti edustajakokouksen johtaneen tulokseen, johon sos.-dem. ammattiyhdistysväki saattoi tyytyä. Ammatillisen Keskustoimikunnan toimintaa päätettiin kuitenkin vielä jatkaa.

V. 1927 joulukuussa pidetyssä puoluetoimikunnan kokouksessa oli asia jälleen esillä ja sillä kertaa päätettiin, että puolueen palvelukseen vuoden 1928 tammikuun ajaksi otetaan kansanedustaja Edv. Huttunen. Hän kävi kuukauden ajan eri puolilla maata perustamassa sos.-dem. ammattiyhdistysväen propagandayhdistyksiä ja järjestämässä niiden yhteistoimintaa. Saman vuoden helmikuun alkupuolella pidettiin Helsingissä sos.-dem. ammattiyhdistysväen neuvottelukokous, jossa valittiin väliaikainen toimikunta perustettujen yhdistysten toimintaa järjestämään. Tähän toimikuntaan tulivat A. Aalto, A. E. Leino, P. Nevalainen, T. J. Kuukkanen, V. Laakso ja E. Huttunen; myöhemmin kutsuttiin siihen lisäjäseniksi Aug. Lindell Tampereelta ja Ernst Lähde Viipurista. Tämän toimikunnan ja puoluetoimikunnan yhteisen päätöksen perusteella otettiin perustettujen propagandayhdistysten toimintaa järjestämään P. Nevalainen. Hän matkustikin eri puolilla maata ja perusti jo aikaisemmin perustettujen lisäksi uusia propagandayhdistyksiä teollisuusseuduille. Viipurin Ammatilliselle Toveriseuralle myönnettiin 2,000 markan avustus ammatillisen valistustoiminnan järjestämiseksi Viipurin ympäristössä.

Tehostaakseen sos.-dem. ammattiyhdistysväen toimintaa päätti puoluetoimikunta yhdessä Sos.-dem. Ammatillisen Keskustoimikunnan kanssa järjestää erikoiset *palkkatyöväenpäivät* ja sos.-dem. ammattiyhdistysväen kokouksen Helsinkiin syysk. 8—9 päiviksi 1928. Palkkatyöväenpäivät onnistuivatkin kaikin puolin hyvin. Osanottajia oli saapunut eri puolilta maata 252 henkilöä. Sos.-dem. ammattiyhdistysväen toimintaa järjestämään valittiin Sos.-dem. Ammatillinen Keskuskomitea, johon kuului 5 jäsentä Helsingistä ja 3 maaseudulta. Jäseniksi valittiin V. Salovaara, Edv. Huttunen, K. A. Fagerholm, A. E. Leino ja P. Nevalainen Helsingistä sekä Tampereelta E. Murto, Viipurista E. Lähde ja Turusta Aleksi Aaltonen. Lisäksi valittiin erikoinen valtuuskunta, jonka tuli kokoontua tarpeen vaatiessa; siihen tulivat edellisten lisäksi jäseniksi L. Aalto Kuusankoskelta, A. Lahti Jyväskylästä, T. Halonen Kokkolasta, O. Kortelainen Joen-

suusta, T. Lepistö Kotkasta, V. Virta Porista, K. Suuronen Varkaudesta ja A. Kuli Mikkelistä.

Marraskuun alusta 1928 kiinnitettiin puolueen palvelukseen toimittaja Ernst Lähde, jonka tehtäväksi tuli etupäässä hoitaa ammatillista liikettä koskevat asiat. Keväällä 1929 kokoontuvaa ammattijärjestön edustajakokousta varten ryhdyttiinkin jo ajoissa syksyllä tarpeellisiin toimenpiteisiin; ammatillisissa perusjärjestöissä toimivia sos.-dem. jäseniä kehoitettiin valppaasti seuraamaan asiain kehitystä ja tekemään-tarpeellisia esityksiä ammattijärjestön kokoukselle.

Kevätpuolella vuotta 1929 käyty taistelu edustajain vaaleissa ammattijärjestön kokousta varten muodostuikin ehkä kiihkeämmäksi kuin koskaan aikaisemmin. Vaaleihin ottikin osaa yli 29,000 ammatillisten järjestöjen jäsentä. Tulokset osoittivat kuitenkin, että sosialidemokraattisesti ajattelevat ammatillisten järjestöjen jäsenet eivät vieläkään olleet voineet karistaa välinpitämättömyyttä itsestään; Hiseissa liitoissa kommunistit saavuttivat sen pienen enemmistön, minkä he tarvitsivat vallatakseen kaikki edustajapaikat. Näin kävi varsinkin niissä liitoissa, joissa johto oli kommunistien käsissä. Sellaisissa liitoissa sitä vastoin, joissa oli sosialidemokraattinen johto, ottivat sos.-dem. jäsenet innokkaammin edustajain vaaleihin osaa ja valloittivat vuorostaan niissä edustajapaikat.

Puoluelehdistön avulla on koetettu entistä suuremmassa määrässä kiinnittää puolueen jäsenten huomiota ammatillisen liikkeen sisäiseen tilaan ja siitä johtuviin tehtäviin. Kiitoksella onkin mainittava, että puoluelehdistön esiintyminen ammatillista liikettä koskevissa asioissa on ollut sangen ehyttä ja yhtenäistä eikä keskinäistä polemiikkaa ole ilmennyt, kuten joskus aikaisemmin.

Sen propagandatyön lisäksi, mitä lehdistön avulla on harjoitettu, on kustannettu E. Lähteen kirjoittama, ammatillista liikettä koskeva lentokirjanen »Kuka hajoittaa», mihin sisältyvät kirjoitukset ensin julkaistiin alakertoina puoluelehdissä.

Kun tilanne ammatillisessa liikkeessä, ammattijärjestön edustajakokouksen tekemien päätösten ja kommunistien yhä häikäilemättömämmäksi käyneen esiintymisen takia, muodostui sangen arveluttavaksi, katsottiin välttämättömäksi kutsua koolle *sos.-dem. ammattiyhdisty'sväen koko maata käsittävä edustajakokous*. Sos.-dem. Ammatillinen Keskustoimikunta teki siitä ehdotuksen puoluetoimikunnalle, jonka jälkeen kokous kutsuttiin koolle ja pidettiin Helsingissä syyskuun 29 ja 30 p:nä 1929. Kokoukseen olivat ammatilliset propagandayhdistykset ja sos.-dem. kunnallisjärjestöt lähettäneet yhteensä lähes 200 edustajaa. Vilkkaan keskustelun jälkeen hyväksyi kokous ilman äänestystä julistuksen, jossa kehoitettiin sos.-dem. työväkeä eroamaan

kommunistien käsiin joutuneista ammatillisista järjestöistä ja annettiin ohjeet siitä, miten asiassa oli meneteltävä. Näin syntyvää uutta ammatillista liikettä johtamaan valittiin Ammatillisten Järjestöjen Valtuuskunta, jonka puheenjohtajaksi valittiin V. V. Salovaara, jäseniksi Helsingistä K. A. Fagerholm, Tampereelta L. Mikkonen ja E. Murto, Viipurista E. Vuori, Varkaudesta E. Suuronen, Turusta J. Jäkälä, Sortavalasta T. Nuutinen, Ensosta R. Nurminen, Porista V. Metsälä, Forssasta E. Mäkelin, Vaasasta E. Säätelä, Hämeenlinnasta V. R. Hirvisuo, Jyväskylästä T. Bryggari, Mikkelistä T. Lankinen, Iisalmesta E. Halonen, Rymistä J. A. Schildt, Joensuusta O. Kortelainen ja Kuusankoskelta Lauri Aalto. Valtuuskunnan ensimmäisessä kokouksessa valittiin sen Työvaliokuntaan E. Huttunen (puheenj.), V. V. Salovaara (varapuheenj.), A. E. Leino (pöytäkirj.), K. A. Fagerholm, E. Lähde, T. Kukkonen ja J. Virtanen. Työvaliokunta on ryhtynyt ripeästi työhön, perustaen »Suomen Työläisliiton» niiden ammattiosastojen yhdyssiteeksi, jotka asettuvat tämän uuden ammatillisen liikkeen kannalle, jämäämme sos.-dem. työväki suhtautuu näin aloitettuun toimintaan suurella mielenkiinnolla.

Suhde hallitukseen.

Kokouksessaan 12—13. 9. —26 sos.-dem. puolueenvaltuusto hyväksyi näin kuuluvan päätöslauselman: »Ryhmä pitää huolta siitä, että nykyisen hallituksen laiminlyöntejä ja vahingollista toimintaa arvostellaan riippumatta hallituksen kaatumismahdollisuuksista. Jos hallitus sen johdosta kaatuu, ottaa puolueenvaltuusto eduskuntaryhmän kanssa asian erikseen ratkaistavakseen.»

Sosialidemokraattinen hallitus. — Kun syksyllä 1926 tuntui luultavalta, että lähiaikoina syntyisi hallituspula, jolloin puolueen oli määrättävä asiassa kantansa, päätti puoluetoimikunta kokouksessaan lokakuun 27 päivänä kääntyä kirjelmällä sos.-dem. eduskuntaryhmän puoleen kehoittaen sitä valitsemaan muutamia henkilöitä neuvottelemaan jatkuvasti puoluetoimikunnan kanssa asiasta. Hyväksyen tämän esityksen valitsi eduskuntaryhmä mainittuun tarkoitukseen Väinö Tannerin, Väinö Wuolijoen, Väinö Voionmaan, K. Myllymäen ja J. F. Aallon ja päätti evästykseksi heille lausua seuraavaa: »Pitäen selvänä, että sosialidemokraattinen puolue ei vähemmistönä ollessaan pyri hallitukseen, mutta että sen on siihen astuttava, jos tämä työväen etua silmälläpitäen näyttää tarpeelliselta, lausuu ryhmä: 1) sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän on aktiivisena oppositioonipuolueena tarpeen vaatiessa asiallisilla syillä hyökättävä hallitusta vastaan silläkin uhalla, että hallitus kaatuu;

2) jos hallitus kaatuu ja sosialidemokraattinen ryhmä on siihen myötävaikuttanut, ei ryhmä kieltäydy hallitusvastuusta; 3) hallitus voidaan muodostaa joko yksin tai toisten puolueiden myötävaikutuksella, etukäteen sovittavan minimiohjelman pohjalla.» Puolue-toimikunta valitsi edustajikseen Paasivuoren, Wiikin, Helon, Swentorzetskin ja Hupiin.

Näin muodostunut komitea kokoontui ensimmäisen kerran marraskuun 22 päivänä ja asetti jaoston (Tanner, Wiik, Helo, Hupli ja Aalto), jonka laatiman luonnoksen perusteella komitea hyväksyi sen ohjelmaehdotuksen, jonka pohjalla mahdollisia hallitusneuvotteluja tultaisiin käymään. Lisäksi päätti komitea ehdottaa sos.-dem. eduskuntaryhmän päätettäväksi, että ryhmä ei halua vetäytyä myötävaikuttamasta hallituksen muodostamiseen, vaan on valmis asiaa käsittelemään.

Joulukuun 2 p:nä käsitteli puolue-toimikunta yhteisen komitean laatimaa luonnosta hallitusohjelmaksi samoinkuin komitean ehdotusta menettelytavaksi syntyneen hallituspuolan ratkaisemiseksi. Ohjelma tuli tällöin hyväksytyksi; ainoastaan kysymys asevelvollisten palvelusajasta aiheutti huomattavampaa erimielisyyttä ja asettui puolue-toimikunnan enemmistö 9 kuukauden palvelusajan kannalle.

Komitean ehdottama neljäs menettelytapaponsi kuului; »Ei tällaista kokoomushallitusta synny riittävän laajalla pohjalla, voidaan, jos huomataan tilanne edulliseksi., muodostaa sosialidemokraattinen hallitus saman ohjelman pohjalla.» Puolue-toimikunta päätti, eri äänestysten jälkeen, yhtyä kannattamaan komitean ehdotusta tässäkin kohdin. Puolue-uuevoston kokouksessa 2. 12. 26 annettiin tälle ponnelle toinen muoto ja lisättiin hallitusohjelman maataloutta koskevaan kohtaan viimeinen lause. Näin muutettuina tulivat laadittu hallitusohjelma ja menettelytapaohteet ilman äänestystä puolue-uuevoston kokouksessa hyväksytyiksi näin kuuluvina:

1) Puolue on valmis myötävaikuttamaan hallituksen muodostamiseen seuraavan ohjelman pohjalla:

I. *Sosiaalinen lainsäädäntö.* — Teollisuus- ja maataloustyöväkeä koskevaa suojelulainsäädäntöä on kehitettävä ottamalla huomioon kansainvälisen Työjärjestön konferenssien päätökset. Washingtonin 8-tunnin työaikaa koskeva kansainvälinen sopimus on ratifioitava. Tapaturmavakuutuslaissa määrättyjä korvauksia on koroitettava. Sairausvakuutus on järjestettävä tekeillä olevan ehdotuksen perusteella, laajentamalla vakuutuksen vaikutuspiiriä sekä koroittamalla työnantajan osalle lankeavaa osuutta vakuutusmaksuista.

On ryhdyttävä valmistaviin toimenpiteisiin työkyvyttömyys- ja vanhuushuoltoa tarkoittavan sosialivakuutuksen aikaansaamiseksi.

II. *Verotus.* — Kunna lisessä tuloverossa on vähävaraisille myönnettävä verohelpotuksia koroittamalla lain sallimat tulovähennykset

nykyisistä 2²—3-kertaisiksi. Maatalouskiinteistöjen pinta-alaverotuksessa on pyrittävä aikaansaamaan yhdenmukaisuutta.

On heti ryhdyttävä valmistamaan esityksiä kunnallisen tuloveron muuttamisesta asteittain yleneväksi sekä omaisuuden ja ansiottoman arvon nousun verottamisesta.

Tulo- ja omaisuusveron verovapaa tulo- ja onkoroitettava 10,000 markkaan. Oikeus verotettavasta tulosta vähentää puolet maksettusta verosta on poistettava ja omaisuusveroa on nostettava 100 %:lla.

Nykyistä rasittavaa tulliverotusta on ryhdyttävä asteittain vähentämään. Ennenkaikkea on tällöin elintarpeiden ja muiden välttämättömien kulutustarvikkeiden tulleja huomattavasti alennettava.

III. *Maanpuolustuslaitos.* — Asevelvollisuus aika on lyhennettävä 9 kuukauteen ja maanpuolustuslaitoksen menoja on muutenkin pyrittävä huomattavasti vähentämään.

IV. *Maatalous.* — Pienviljelijäin ja maataloustyöväen asemaa on kohotettava. Tässä tarkoituksessa on asunto-oloja parannettava, tarpeellisen lisämaan saantia helpotettava, laiduntamisoikeutta laajennettava sekä hankittava huokeakorkoista luottoa. Utisasuudesta sekä yksityisten että valtion mailla on edistettävä voimassa olevaa asutuslainsäädäntöä kehittämällä. Pienviljelijäin ammattitaitoa on valtion varoilla kehitettävä.

V. *Kansalaisodan seurausten poistaminen.* — Vuoden 1918 kansalaisodan johdosta tuomituille ja vankilasta vapautuneille on palautettava kansalaisoikeudet ja valtion palveluksesta erotetuille on varattava tilaisuus päästä takaisin valtion toimeen. Muutenkin on pyrittävä poistamaan niitä epänormaalisia ilmiöitä, joita kansalaisodan seurauksena on edelleen olemassa.

VI. *Kieltolaki.* — Kieltolain toimeenpanon tehostamiseksi on tarpeeksi jatkettava toimenpiteitä alkoholin salakuljetuksen ja salakaupan tukahduttamiseksi. Todellisen kansanraittiuuden aikaansaamiseksi on voimakkaasti työskenneltävä.

VII. *Kansalliset vähemmistöt.* — Kansallisiin vähemmistöihin on suhtauduttava oikeudenmukaisesti hallitusmuodon hengessä.

VIII. *Ulkopolitiikka.* — Ystävällisiä suhteita kaikkiin valtioihin on ylläpidettävä ja tähän tähtävää määrätietoista rauhanpolitiikkaa harjoitettava. Kansainvälisiä varustusten supistamispyrkimyksiä on kannatettava.

2) Hallituksen muodostajaksi esitetään puolueen taholta Väinö Tanner. 3) Jos tasavallan presidentti antaa hallituksen muodostamiseen puolueen esittämän henkilön tehtäväksi, tarjoaa hän edistyspuolueen ja maalaisliiton eduskuntaryhmille sekä, jos mahdollista myöskin ruotsalaisen eduskuntaryhmän vasemmistolle tilaisuuden yhteisen hallituksen muodostamiseen edellä esitetyn ohjelman pohjalla. 4) Ellei tällaista kokoomushallitusta synny riittävän laajalla pohjalla, voidaan, jos muilta ryhmiltä saaduista vastauksista ilmenee, että eduskunnan enemmistö ei katso esitettyä ohjelmaa sellaisenaan aiheiksi hallituksen kaatamiseen, muodostaa sosialidemokraattinen hallitus saman ohjelman pohjalla. 5) Hallituksen muodostajan asiana on kääntyä niiden henkilöiden puoleen, jotka hän haluaa saada hallitukseen jäseniksi, ja on näin syntyneestä hallituksen kokoonpanosta ennen sen presidentille esittämistä sovittava ryhmän ja puoluejohtajan asettaman komitean kanssa. 6) Puolueneuvosto valtuuttaa

eduskuntaryhmän ja puoluetoimikunnan tekemään ne muut päätökset, jotka hallituksen muodostamiseksi voivat olla tarpeen. Tarpeen vaatiessa on puolueeneuvosto uudelleen kutsuttava koolle. 7) Viime puoluekokouksen hyväksymän, hallituskysymystä koskevan kolmannen kohdan toteuttamiseksi on ylläpidettävä läheistä, toverillista vuorovaikutusta hallituksen ja puolueen keskustelinten välillä. Ennen tärkeimpien kysymysten ratkaisua, varsinkin sellaisten, joiden voidaan otaksua aiheuttavan puolueessa erimielisyyttä, on hallituksen neuvoteltava, eduskunnan koossaollessa eduskuntaryhmän tai sen valmistusvaliokunnan, muina aikoina puoluetoimikunnan kanssa. 8) Puolueeneuvosto kehoittaa puolue-elimiä, sanomalehtiä ja yksityisiä jäseniä suhtautumaan kaikkiin puolin lojaalisesti hallitukseen. Jos jonkun sen toimenpiteen johdosta syntyy puolueessa erimielisyyttä, ei asiaa ole pohdittava julkisuudessa, ennenkuin puolueen keskustelinten kautta tai suoraan hallitukselta on saatu lähempiä tietoja asiasta, ja on joka tapauksessa arvostelussakin noudatettava asiallisuutta ja toverillisuutta. Jos poikkeuksia tästä ilmenee, ryhtyköön puoluetoimikunta asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Kun sitten sos.-dem. eduskuntaryhmä puolueeneuvoston sille myöntämän valtuuden nojalla kokouksessaan joulukuun 9 p:nä päätti asettua hallituksenmenoon nähdn myönteiselle kannalle, yhtyi puoluetoimikunnan enemmistö ryhmän päätökseen, vähemmistön vaatiessa, että asia oli uudelleen alistettava puolueeneuvoston ratkaistavaksi. — Asian menosta julkaisi puoluetoimikunta tiedonannon.

Jouluk. 23 p:nä 1926 lähettämässään kiertokirjeessä huomautti puoluesihteri puoluelehdille siitä, miten oli suhtauduttava sos.-dem. hallitukseen: valppaasti seurattava sen toimintaa ja kehoitettava joukkoja sitä tukemaan, mutta oltava antamatta liiallisia toiveita sen toiminnan tuloksista; asiatonta arvostelua oli vältettävä.

Puoluetoimikunnan ja hallituksen välistä yhteistoimintaa saatiin vain rajoitetussa määrässä aikaan. Hallituksen toiminnan alussa kutsuttiin puoluesihteri kolmisen kertaa hallituksen jäsenten neuvottelukokouksiin. Myöhemmin kesällä, kun hallitus parhaillaan laati budjettiesitystä, otti puoluetoimikunta asian käsiteltäväkseen; lausuttiin toivomuksena, että yleensä olisi koetettava ottaa huomioon niitä näkökohtia, joita eduskuntaryhmän taholta oli aikaisemmin talousarviokäsittelyissä eduskunnassa esitetty. Asian käsittelyä varten pidettiin hallituksen jäsenten ja puoluetoimikunnan yhteinen kokous. Erinäisissä kysymyksissä puoluesihteri sen lisäksi kääntyi pääministerin ja muiden ministerien puolueen. — Kun eduskuntaryhmässä valitettiin sitä seikkaa, että ministerit saattoivat olla poissa eduskunnan istunnoista silloinkin, kun heidän toimialaansa koskevista kysymyksistä keskusteltiin, esitti puoluesihteri pääministerille toivomuksen, että hän koettaisi saada tämän epäkohdan poistetuksi.

Toukokuun 16 päivän paraati. — Toukokuun 7 p:nä 1927 ilmoitettiin puoluetoimikunnan kokouksessa, että pääministeri Tanner, jonka mielipiteeseen asiassa hallituksen enemmistö oli yhtynyt, aikoi ottaa vastaan toukokuun 16 p:nä toimeenpantavan paraatin. Puoluetoimikunta totesi, että tällainen menettely olisi puolueellemme vahingollinen, varsinkin koska mainittu juhlatilaisuus, joskin se virallisesti on armeijan lippujuhla, yleisesti käsitetään kansalaissodan valkoisille voittoisan päättymisen muistojuhlaksi ja koska siihen ottavat osaa myöskin suojeluskunnat. Tämän vuoksi päätti puoluetoimikunta yksimielisesti lähettää Tannerille kirjelmän, jossa häntä kehoitettiin luopumaan aikomuksestaan esiintyä mainitussa juhlatilaisuudessa. Pääministeri Tanner selitti lähettämässään vastauskirjelmässä, ettei hän ponnistuksistaan huolimatta ollut saanut paraattia siirretyksi toiseen päivään ja ettei hän kuitenkaan katsonut voivansa olla vastaanottamatta sitä, koska hän presidentin sijaisena toimien ei voinut vapaasti määrätä toimenpiteistään. Puoluetoimikunta päätti tämän johdosta toukok. 10 p:nä uudelleen kääntyä kirjelmällä Tannerin puoleen huomauttaen, että, sijaisella täytyy katsoa olevan määrättyissä rajoissa sekä oikeus että velvollisuuskien kieltäytyä toimenpiteistä, jotka ovat ristiriidassa, hänen vakaumuksensa kanssa. Kun asiasta jo oli syntynyt julkista väittelyä, päätti puoluetoimikunta lausua puoluelehdille toivomuksena, että puolueen etua silmälläpitäen koetettaisiin välttää tarpeetonta tai kiivasta polemiikkaa. Sen johdosta, että Kansan Työn pakinoitsija oli paraatijuttua käsitellessään käyttänyt pääministeristä sopimatonta kirjoitustapaa, lähetti puoluesihteerin lehden toimitukselle kirjallisen huomautuksen.

Kun sittemmin useissa muiden puolueiden lehdissä annettiin vääriä tietoja puoluetoimikunnan suhtautumisesta sanottuun paraatiin, valtuutti puoluetoimikunta puoluesihteerin julkaisemaan asiaa koskevan lyhyen tiedonannon.

Suojärven lampuotien perintökirjat. — Syyskuun 2 päivänä 1927 käsitteli puoluetoimikunta hallituksen päätöstä Suojärven lampuotitilojen perintökirjojen antamisesta. Puoluetoimikunta ei pitänyt hallituksen päätöstä oikeana, mutta asian silloisessa vaiheessa ei katsottu tarpeelliseksi julkaista puoluetoimikunnan lausuntoa asiasta.

Puolueneuvoston päätös tulo- ja menoarviosta. — Marraskuussa 1927 pitämässään kokouksessa puolueneuvosto teroitti mieliin aikaisemmin tehtyjä päätöksiä vuorovaikutuksesta hallituksen ja asianomaisten puolue-elinten välillä; hallituskysymyksestä hyväksyttiin seuraava päätöslauselma: »Kokous päättää, että ellei hallituksen tulo- ja menoarvioehdotus tule eduskunnassa oleellisimmissa kohdissaan hyväksytyksi, vaan saa pääasiassa sen sisällön, mihin valtiovarainvaliokunta

on sen muuttanut, niin ei tällä haavaa ole edellytyksiä sosialidemokraattien osanotolle hallitukseen; ja näinollen kokous kehoittaa hallitusta tiukasti pitämään kiinni tulo- ja menoarvioehdotuksensa oleellisimmista kohdista ja tekemään niistä samoin kuin muistakin hallitusohjelmaan kuuluvista samanluontoisista kysymyksistä luottamus-kysymyksen.»

Hallituksessaolosta syntynyt polemiikki. — Sos.-dem. hallituksen erottua syntyi hallituksessaolon antamista kokemuksista polemiikkia. Kun se alkoi käydä vähemmän asialliseksi, kehoitti puoluesihteeri lopettamaan sen, mikä senjälkeen tapahtuikin.

Puolueneuvoston periaatteellinen julkilausuma hallituskysymyksestä. — Kokouksessaan 9. 12. 1928 sos.-dem. puolueneuvosto päätti puoluetoimikunnan ehdotuksesta hyväksyä seuraavan päätöslauselman:

»Puolueneuvosto toteaa, ettei eri porvarillisten puolueiden välillä ole huomattavampaa periaatteellista eroa ja että nekin eroavaisuudet, joita aikaisemmin niiden välillä päivänpolitiikassa oli, ovat vähentyneet sen jälkeen kilin keskusta, saatuaan maan itsenäisyyden jälkeiset valtiolliset tarkoituseränsä toteutetuiksi, on lähestynyt oikeistoa. Työväenluokan edustajana on sos.-dem. puolue asiallisen arvostelun ja hyökkäävän luokkataistelun kannalla porvarillista yhteiskuntajärjestystä ja sitä edustavia puolueita vastaan.

Socialidemokratia näinollen arvostelee kaikkia porvarillisia hallituksia niiden tekojen mukaan. Mitä nykyiseen hallitukseen tulee, Puolueneuvoston kokous toteaa, ettei maalaisliittolainen hallitus ole täyttännyt antamiaaan lupauksiaan, vaan on vastoin ohjelmaansa harjoittanut taantumuksellista politiikkaa, lisännyt vähävaraisten kansanluokkien verokuormaa ja tyrehdyttänyt sosialisen lainsäädännön kehityksen, jonka socialidemokraattinen hallitus pani alulle. Tästä johtuu, että sos.-dem. eduskuntaryhmän ja puolueen lehdistön on harjoitettava tiukkaa, asiallisella pohjalla tapahtuvaa arvostelua hallituksen tekoihin ja sen noudattamaan hallitussuuntaan nähden.

Se seikka, että sos.-dem. puolue mahdollisesti kaataa jonkin porvarillisen hallituksen, ei riitä velvoittamaan sitä ilman ehtoja muodostamaan uutta hallitusta. Sos.-dem. puolueen astuminen hallitukseen voi kapitalistisessa yhteiskunnassa tulla kysymykseen, jos havaitaan mahdolliseksi tällä tavoin huomattavasti edistää joidenkin työväelle erittäin tärkeiden kysymysten ratkaisua, ja edellyttäen, ettei toiselta puolen hallituksessaolo johda sos.-dem. puolueen omaksumista periaatteista tinkimiseen ja luopumiseen. Menestyksellinen sos.-dem. hallituspolitiikka siis vaatii, paitsi omassa puolueessa vallitsevaa suurta yksimielisyyttä, että riittävä määrä muita puolueita on hallitusohjelmassa oleviin, työväelle tärkeisiin pääkysymyksiin nähden myönteisellä kannalla, niin että v. 1926 puoluekokouksen päätöksen vaatima parlamentaarinen pohja on olemassa, ja on silloin tästä saatava ennen lopullisen päätöksen tekoa täysi, tulkinnasta vapaa selvyys. Ellei näitä edellytyksiä ole, kieltäytyy puolue astumasta hallitukseen.»

Vuoden 1927 edustajavaalit.

Heinäkuun 1 ja 2 päivinä 1927 toimitettujen edustajavaalien vai-

misteluihin kohdistui vuoden alkupuoliskolla puoluetoimikunnan päähuomio. Samaan tarkoitukseen tähtäsivät tavallaan jo edellisen vuoden syksyllä kunnittain ja läänittäin järjestetyt veronmaksajain kokoukset.

Näihin edustajavaaleihin kävi puolueemme toisenlaisissa olosuhteissa kuin mihinkään edellisiin vaaleihin, sillä olihan puolueemme nyt ensi kertaa maan hallitusohjaksissa. Puoluetoimikunta ryhtyi heti vuoden alussa toimenpiteisiin vaalivalmistelujen hyväksi ja helmikuun lopulla pidetty puolueuuvoston kokous hyväksyi puoluetoimikunnan laatiman vaaliagitatio suunnitelman sekä erikoiset vaalitoimintaohjeet puolueen perusjärjestöille.

Puoluetoimikunnan valistusjaostoon, joka samalla toimi lähinnä vaaliagitatiotyön järjestäjänä, kuuluivat Väinö Hupli, K. H. Wiik, Emil Sallila ja sihteerinä Väinö Meltti.

Vaali aineistoa valmistettiin: plakaatteja ja taulukkoja eri lajia yhteensä 160,600 kpl., lentokirjasia (10 lajia) 204,000 kpl., vaalilehtisiä (10 lajia) 559,000 kpl., painetuita puheita (5 lajia) 2,500 kpl., selostuksia puhujille (6 lajia) 3,500 kpl., lisäksi ruotsinkielistä vaalikirjallisuutta: lentolehtisiä (4 lajia) 3,000—5,000 kpl. ja vaaliohjelmaa 5,000 kpl., vaalitoimintaohjeita 300 kpl., plakaatteja 4,000 kpl. sekä yleinen vaalipuhe. Lehdille lähetettiin TST:n kautta runsaasti vaalikirjoituksia ja -kehoituksia, haastatteluja, pakinoita, voimalauseita ja kuvia. Vapaita sanomalehtiä jaettiin ennen vaaleja 64,704 tilausta.

Puolueen harjoittama vaalitoiminta oli siis varsin tehokasta.

Vaalikustannukset. — Eri piireille myönsi puolueuuvosto avustusta seuraavasti."

Uudenmaan 1. vp. Piiritoimikunta.....	Smk.	4,000
Turun ja Porin 1. etel. vp. Piiritoimikunta	»	6,000
Turun ja Porin 1. pohj. vp. Piiritoimikunta	»	6,000
Viipurin 1. länt vp. Piiritoimikunta	»	5,000
Viipurin 1. it. vp. Piiritoimikunta	»	5,000
Mikkelin 1. vp. Piiritoimikunta	»	5,000
i Kuopion 1. länt. vp. Piiritoimikunta	»	6,000
Kuopion 1. it. vp. Piiritoimikunta	»	5,000
Vaasan 1. it. vp. Piiritoimikunta	»	5,000
Vaasan 1. yhd. vp. Piiritoimikunta	»	5,000
Oulun 1. etel. vp. Piiritoimikunta	»	2,000
Sos.-dem. Työläisnaisliitto	»	5,000
Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto	»	5,000
S. Ruotsalainen Työväenliitto	»	4,000

Yhteensä Smk. 68,000

Sanomalehtitilauksista suoritettiin puolueen kassasta Smk. 131,089: 31, kirjoitukset, lentolehtiset ja plakaatit maksoivat Smk. 143,699: 75 ja yhteensä, vaalikustannukset tekivät Smk. 393,855: 71.

Listoille aseteltu. — Kun oli osoittautunut, että eräät eduskuntaryhmän jäsenet moninaisten muiden tehtäviensä vuoksi olivat vain vaillinaisesti pystyneet täyttämään edustajatehtävänsä, hyväksyi puolueen puoluetoimikunnan esityksestä seuraavan päätöslauselman:

»Viitaten puoluekokousten asiasta tekemiin päätöksiin huomauttaa, puolueen puolueneuvosto, että jokaisen sosialidemokraattisen kansanedustajan velvollisuutena on huolellisesti täyttää hänelle uskottu edustajatehtävä ja samalla olla tarpeellisessa vuorovaikutuksessa valitsijainsa kanssa. Näinollen ei piirijärjestöjen ole siellä, missä päteviä ehdokkaita on riittävästi saatavana, asetettava ehdokkaiksi sellaisia henkilöitä, jotka moninaisten muiden tehtäviensä vuoksi eivät voi mainitussa suhteessa vastata kohtuullisia vaatimuksia. Tarpeen mukaan tiedustelkoot piiritoimikunnat hyvissä ajoin ehdokkaita, katsovatko he aikansa riittävän edustajatoimensa tyydyttävään täyttämiseen.»

Kun eräs piiritoimikunta oli kieltäytynyt vapauttamasta edustajaehdokkuudesta erästä ehdokasta, ilmoitti puolueen puoluetoimikunta helmikuussa pidetylle puolueen puolueneuvoston kokoukselle mielipiteensä, että ei voida kieltäytyä vapauttamasta edustajaehdokkuudesta, jos asianomainen sitä itse pyytää.

Puolueneuvoston tekemään päätökseen vedoten, jonka mukaan puolueen puoluetoimikunta voisi erikoisten syiden nojalla sallia yhden miehen listojen käytön, pyysi Oulun 1. yhd. piirien piiritoimikunta lupaa, saada käyttää edustajavaaleissa yhden miehen listoja. Puoluetoimikunta hylkäsi kuitenkin pyynnön, koska sen tueksi esitettyjä seikkoja ei pidetty riittävinä.

Uudenmaan sos.-dem. piirikokouksen päätöksen johdosta, joka koski edustajavaaleja varten laadittavia ehdokaslistoja, tekivät puolueen puoluetoimikunnalle valituksia ehdokkaat A. Kuusisto, S. Mannermaa ja T. Tainio Helsingistä sekä järjestöjänsä puolesta Väinö Vuokko Viidistä ja K. A. Aarnio Pusulasta. Kun puolueen puoluetoimikunta oli asian ratkaissut, teki A. Aalto vielä valituksen puolueen puoluetoimikunnalle, huomauttaen, että tehtyjen muutosten johdosta hän oli joutunut liian epäedulliseen asemaan. Puoluetoimikunta pysyi aikaisemmin tekemässään päätöksessä, tehden listoilla vain pari siirtoa, joiden kautta Aallon asema parani.

Vuoden 1929 edustajavaalit.

Kun eduskunta virkamiesten palkkauskysymyksen johdosta äkki-
arvaamatta hajoitettiin huhtikuun 19 p:nä ja uudet vaalit määrättiin
toimitettavaksi heinäkuun 1—2 päivinä, kokoontui puolueoimikunta
heti seuraavana päivänä päättämään uusia vaaleja koskevista toimen-
piteistä. Puolueen järjestöille ja jäsenille osoitetussa julistuksessa ke-
hoitettiin ryhtymään vaali toimintaan ja järjestöjä kehoitettiin esittä-
mään vielä saman huhtikuun kuluessa piiritoimikunnille asettamansa
edustajaehdokkaat. Näistä toimitettiin puolueäänestys toukokuun
12 p:nä, lukuunottamatta Hämeen 1. pohj. vaalipiiriä, jossa puolue-
äänestys toimitettiin jo toukokuun 9 p:nä, kun asiasta ennakolta oli
neuvoteltu puolueoimikunnan eräiden jäsenten kanssa. Vappujulis-
tuksessa kiinnitti puolueoimikunta myös huomiota lähestyvien vaali-
en merkitykseen ja tätä asiaa kosketettiin puolueoimiston toimesta
laadituissa vappupuheissakin.

Vaali aineisto. — Vaaleja varten painatettiin aineistoa seuraavat
määrät: yleinen lentokirjanen, 8-sivuinen 180,000 kpl., maataloutta
koskeva lentokirjanen, 4-sivuinen 35,000 kpl., ruotsinkielinen lentokir-
janen 7,000 kpl., vaaliplakaatti 28,000 kpl., ruotsinkielinen vaalipla-
kaatti 4,000 kpl., vaalipuhe 2,000 kpl., vaalipakina ja -runo 2,000 kpl.
Sitä paitsi monistettiin puhujia varten eduskuntaryhmän toimesta
koottua kommunistien ja maalaisliiton toimintaa koskevaa aineistoa
1,000 kpl. Kuvitus ja muu sanomalehtiaineisto lähetettiin lehdille
TST:n kautta.

Puoluelehtiä jaettiin ilmaiseksi vaalien edellä kesäkuun 16—30
päivien välisenä aikana seuraavat määrät: Suomen Sosialidemo-
kraatti 51 kapp., Uusmaan Työmies 4,272, Arbetarbladet 3,238,
Kansan Lehti 5,700, Kansan Työ 5,789, Työn Voima 6,157, Sosialisti
8,230, Hämeen Kansa 7,292, Vapaus 7,677, Eteenpäin 1,102, Kansan
Voima 3,094, Uusi Aika 5,050 ja Pohjolan Työmies 5,049 kapp. eli
yhteensä 62,692 kapp.

Vaalikustannukset ja niiden peittäminen. — Heikoimmille piireille
myönsi puolueoimikunta vaaliavustusta seuraavasti:

Turun ja Porin 1. etel. vaalipiirille.....	Smk.	2,000: —
Viipurin 1. it. vaalipiirille.....»		3,000: —
Mikkelin 1. vaalipiirille.....»		2,000: —
Kuopion 1. länt. vaalipiirille.....»		3,000: —
Kuopion 1. it. vaalipiirille.....»		3,000: —
Vaasan 1. yhdist. vaalipiireille.....»		3,000: —
Oulun 1. yhdist. vaalipiireille.....»		3,000: —
Suomen Ruotsalaiselle TyöväenHitolle.....»		2,000: —

Yhteensä Smk. 21,000: —

Lisäksi kustansi puoluetoimikunta Oulun 1. pohj. vaalipiirissä ehdokkaana olleen Anton Huotarin puhujamatkakustannukset Smk. 1,000: — sekä myönsi Toveritar-lehdelle ja Sos.-dem. Työläisnuorisoliitolle kummallekin 2,000 markan suuruisen avustuksen.

Vaalagitatiomenot nousivat Smk:aan 191,364: 45, josta lehtitilauksiin Smk. 103,380: 50, piirien y.m. avustuksiin Smk. 36,000: — sekä plakaattiin, lentolehtisiin, kuvitukseen y.m. Smk. 51,983: 95.

Vaalimenojen peittämiseksi koetti puoluetoimikunta käyttää sitä varakkaampien puoluejäsenten suoritettavaa tuloveroa, jonka keräämisestä puolue neuvosto oli päättänyt. Vero kannettiin tosin vapaaehtoisena, jonka vuoksi se tuottikin vain lähelle 2,000 mk. Lisäksi kehoitti puoluetoimikunta puolueen jäseniä ja järjestöjä tekemään lahjoituksia vaalirahaston hyväksi; tällaisia saatiin Smk. 4,830: —. Kun Kustannus-Oy. Kansanvallan voittovaroista saatiin vuodelta 1928 tavallista pienempi avustus, sanoi puoluetoimikunta yhtiöllä olevia lainoja irti Smk. 200,000: —, josta kuitenkin saatiin vain 100,000: —, mikä summa käytettiin vaalitoiminnan rahoittamiseen.

Kiitollisuudella on mainittava, että Amerikan suomalainen sosialistijärjestö toimi ripeästi varojen keräämiseksi vaalitoimintamme hyväksi saadenkin kokoon kokonaista 47,000 markkaa.

Kun aika ei sallinut puolue neuvoston koollekutsumista, tiedusteli puoluetoimikunta kirjeellisesti neuvoston jäsenten mielipidettä vaalagitatio- ja rahoitussuunnitelmasta. Tähän tiedusteluun vastasivat neuvoston jäsenet myönteisesti.

Listoille asetelu. — Oulun yhd. piirien sos.-dem. piiritoimikunnan taasen pyydettyä, että piireissä saataisiin käyttää yhden miehen listoja, puoluetoimikunta suostui tähän, katsoen Oulun läänin olojen erikoisuuteen.

Vaasan 1. yhd. piirien piiritoimikunnalle ilmoitti puoluetoimikunta tehdyn tiedustelun johdosta käsityksensä, että vaaleissa oli yleensä, kuten aikaisemminkin, käytettävä kolmen miehen ehdokaslistoja. Katsoen siihen, että Vaasan 1. pohjoinen vaalipiiri, josta oli kysymys, oli sikäli poikkeusasemassa, että siitä oli valittu vain yksi sos.-dem. edustaja, ei puoluetoimikunta kuitenkaan halunnut nimenomaan kieltää yhden miehen listojen käyttämistä, jos piirikokous huomattavalla enemmistöllä oli asettuva sille kannalle. — Vaasan 1. itäisen piirin piiritoimikunnan samaa asiaa koskevaan tiedusteluun vastasi puoluetoimikunta kielteisesti, koska piiri ei mitenkään ollut poikkeusasemassa muihin piireihin verrattuna. Kun piirikokous kuitenkin verraten suurella enemmistöllä asettui yhden miehen listojen kannalle, ei puoluetoimikunta kuitenkaan halunnut puolestaan tällaiselle järjestelylle enää esteitä asettaa. — Kuopion 1. itäisessä vaalipiirissä

oli aluksi piirikokouksen päätöksen mukaisesti laadittu kolmen miehen listat, mutta kun listoille asetelusta tehtiin valitus ja puolue-toimikunta määräsi oikaisun tehtäväksi, muutettiin listat viime hetkessä yhden miehen listoiksi, joten puolue-toimikunta joutui tapahtu-neen tosiasian eteen eikä niinollen enää voinut vaikuttaa asian tähän puoleen.

Kun sos.-dem. pienviljelijät olivat päättäneet ryhtyä toimimaan omien ehdokkaittensa hyväksi ennen puolueäänestystä, huomautti puolue-toimikunta kiertokirjeellä piiritoimikunnille, että näiden olisi syytä suhtautua asiaan myötätuntoisesti eikä siis asetettava sitä vas-tustamaan.

Valituksia listoille asetelusta tekivät edustajaehdokkaat: Anni Huotari, Aug. Kuusisto ja Hannes Ryömä (Uudenmaan l. vp.), Hilja Pärssinen (Viipurin l. länt. vp.) ja Otto Pensas (Kuopion l. it. vp.). Lisäksi valitti tov. E. Tolvanen pienviljelijä Jalmari Väisänen listoille asetelusta (Kuopion l. it. vp.). Puolue-toimikunta hyväksyi kaikkien muiden valitukset paitsi Kuusiston. Mikäli asia koski Jalmari Väi-sästä, ei listoille asetelussa voitu enää muutoksia tehdä, koska pii-rissä oli sittemmin otettu käytäntöön yhden miehen listat, mutta Väisänen sai kuitenkin oman listansa ja tuli myöskin valituksi.

Kunnalliset asiat.

Vaikka puolueen erikoinen kunnallistoimisto vuoden 1926 keväällä lakkautettiin, on puolue-toimikunta siitä huolimatta edelleenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että sos.-dem. valtuustoryhmät ovat tarpeen vaatiessa saaneet neuvoja ja avustusta kunnallisten asiain hoitamisessa. Puolue-toimisto on ollut säännöllisessä vuorovaikutuk-sessa sos.-dem. valtuustoryhmien kanssa ja antanut niille samoinkuin myöskin yksityisille puoluetovereille pyydettyä kirjellistä opas-tusta sekä tarpeen vaatiessa laatinut valituksia ja muita asiakirjoja erinäisiin virastoihin. Paitsi *kirjeellistä neuvontatyötä* on puoluetoi-misto harjoittanut myöskin *kunnallista luentotoimintaa*. Luennoit-sijana on pääasiassa käytetty toimitsija J. E. Janatuista, joka on tämän toimintakauden aikana pitänyt eri puolilla maata puoluejärjes-töjen toimeenpanemissa luento- ja kurssitilaisuuksissa yhteensä 218 luentoa kunnallisista kysymyksistä 70 eri paikkakunnalla, yhteensä 8,870 kuulijalle, joten luento kohden on ollut keskimäärin 41 kuulijaa. Joillakin opastuskursseilla on annettu myöskin käytännöllistä ohjausta kunnallisten asiain hoidossa.

Kunnallisvaalit. — Vuoden 1925 kunnallisvaalien edellä lähetettiin puolueen kustannuksella puoluelehtiä 40,705 henkilölle ja ne tulivat

maksamaan Smk. 73,623: 90. Keväällä 1926 tapahtuneiden Kurikan kunnallisvaalien valmistamiseksi kustansi puoluetoimikunta jonkin määrän Raivaaja-lehden tilauksia paikkakuntalaisille.

Vuoden 1928 kunnallisvaalit johtivat verraten hyviin tuloksiin. Niitä ryhdyttiinkin valmistamaan jo hyvissä ajoin, sillä puoluetoimikunnan puolesta esitettiin asiasta alustus jo keväällä pidetyille piirikokouksille. Kunnallisvaalien valmisteluihin tähtäsivät myöskin ne kunnallismiesten neuvottelukokoukset, joita puoluetoimikunnan aloitteesta ja sen myötävaikutuksella järjestettiin eri osiin maata.

Ottaen huomioon kunnallisvaalien luonteen, kiinnitti puoluetoimikunta päähuomion siihen, että saataisiin paikalliset järjestöt toimimaan. Tässä onnistuttiinkin ilahduttavassa määrässä. Lentolehtisiä ja vaaliplakatteja julkaistiin entistä enemmän myöskin paikallisten järjestöjen toimesta.

Puoluetoimikunta harjoitti vaalivalistusta, paitsi vapaasti lähetettyjen puoluelehtien kautta, myöskin levittämällä huomattavan määrän vaaliplakatteja, lentokirjasia ja lentolehtisiä. Suomenkielisiä vaaliplakatteja painatettiin 27,000 ja ruotsinkielisiä 4,000 kpl. Lentokirjasesta otettiin 60,000 kpl:n painos ja kahta lajia lentolehtitistä painatettiin kumpaakin 75,000 kpl. Sen lisäksi julkaistiin myöskin vaaliaiheinen runo ja pakina.

Vaikkakin vaalien tulos puolueellemme oli koko maata silmällä pitäen voittoisa, niin kuitenkin on todettava, että paikka paikoin kärsittiin raskaitakin tappioita, jotka vastedes pakottavat paikallisia järjestöjä harkitsemaan keinoja sellaisten erimielisyyksien ja muiden syiden poistamiseksi, jotka johtivat vaalitappioihin.

Oulun 1. eteläiselle piirille myönsi puoluetoimikunta kunnallisvaalagitatiota varten 5,000 markan suuruisen avustuksen ja Kuopion 1. itäisen vaalipiirin vaaliaineisto postitettiin puoluetoimistosta, koska piirillä ei ollut tähän varoja.

¹ Kunnallisvaalien edellä lähetetyistä vapaista puoluelehdistä suoritettiin lehdille korvausta yhteensä noin 68,000 markkaa.

Veronmaksajain kokoukset. — Syyskuun 14 päivänä 1926 julkaisiin puoluelehdissä vähävaraisille veronmaksajille osoitettu kehoitus kokousten järjestämisestä kautta maan lokakuun 17 päivänä. Näissä kokouksissa, joita sitten järjestettiin kaikkialla maassamme ja joihin puoluetoimisto oli lähettänyt tätä tarkoitusta varten erikoisesti laadittua aineistoa, valittiin edustajia koko läänejä käsittäviin veronmaksajain kokouksiin. Näitä pidettiin marraskuun 7 päivänä Helsingissä, Viipurissa, Mikkelissä, Porissa ja Jyväskylässä, marraskuun 14 päivänä Turussa, Joensuussa, Oulussa ja Seinäjoella sekä marraskuun 21 päivänä Kuopiossa. Kaikkiin näihin lääninä käsittäviin kokouksiin

lähetti puoluetoimikunta kysymyksen alustajan. Kokousten päätökset saatettiin osittain kirjallisesti, osittain lähetystöjen kautta suullisesti maan hallituksen tietoon, jota paitsi lähetystöt kävivät neuvottelemassa myöskin maaherrojen kanssa maatalouskiinteistöjen verotusasioista.

Kunnallismiesten neuvottelukokous. — Se tärkeä ja edesvastuullinen asema, minkä puolueemme on saavuttanut kunnallisen toiminnan alalla, velvoittaa edelleenkin voimakkaasti pyrkimään yhtenäisiin menettelytapoihin. Tässä suhteessa on myös kunnallismiesten kokouksilla suuri merkitys. Tästä syystä pidettiin puoluetoimikunnan aloituksesta syksyllä 1928 maan eri osissa yhteensä 16 kunnallismiesten neuvottelukokousta, ja puoluetoimikunta lähetti kuhunkin yhden tai kaksi edustajaa. Paitsi sitä, että nämä kokoukset, kuten sanottu, kiinnittivät huomiota kunnallisvaaleihin, saatiin niissä selville meikäläisten kunnallismiesten käsitykset verolakiuudistuksesta ynnä muista tärkeistä asioista.

Koko maata käsittävä kunnallismiesten neuvottelukokous pidettiin puoluetoimikunnan kokoonkutsumana Helsingissä marraskuun 20 päivänä 1927. Kokoukseen oli saapunut osanottajia ympäri maata noin 200 henkeä.

Sen ohjelmana oli, paitsi avajaispuhetta, seuraavat keskustelukysymykset: maaseudun asunto-olojen parantaminen kuntien toimesta, alustaja E. Pusa; valmistautuminen ensi vuoden kunnallisvaaleihin, alustaja Emil Sallila; kunnallisverokysymys, alustaja Rieti Itkonen. Eri kysymysten johdosta syntyi kokouksessa vilkas keskustelu ja toivottiin, että tällaisia kunnallisia neuvottelukokouksia jätettäisiin vastaisuudessaakin.

Kunnallisten toimihenkilöiden luettelo. — Lausuttujen toivomusten johdosta puoluetoimikunta on laatinut luettelon kunnallisista sos.-dem. toimihenkilöistä, jotta meikäläisten hallussa olevat kunnat voisivat sen avulla löytää itselleen toimihenkilöitä.

Puoluelehdet.

Suomen Sosialidemokraatti. — Lehden *toimitusneuvoston* jäsenten Väinö Tannerin, J. W. Kedon, T. Tainion ja Hannes Ryömän jätettyä viime puoluekokouksen jälkeen paikkansa puoluetoimikunnan *käytettäväksi*, tiedusteli puoluetoimikunta Tannerilta ja Ryömältä, suostuisivatko he jäämään toimitusneuvoston jäseniksi. Kuu he kuitenkin asettivat neuvostoon jäämiselleen sellaisia ehtoja, joita puoluetoimikunta ei voinut hyväksyä, valittiin neuvostoon päätoimittaja Huotarinen lisäksi Matti Paasivuori, Rieti Itkonen, K. H. Wiik, Johan Helo ja Väinö Hupli.

Syksyllä 1925 jätti Helsingin Ruotsalainen ty. puoluetoimikunnalle kirjelmän, jossa moitittiin erinäisiä S. Sosialidemokraatissa, varsinkin sen pakinoissa olleita lausuntoja, jotka yhdistyksen mielestä olivat kansalliskiihkoisia ja sellaisina omiaan puoluettamme vahingoittamaan. Puoluetoimikunta saattoi kirjelmän lehden toimitusneuvoston tietoon eikä lehteä vastaan myöhemmin ole tässä suhteessa moitteita esitetty.

Huhtikuussa 1928 käsitteli puoluetoimikunta kysymystä S. Sosialidemokraatin toimitustavan valvonnasta ja hyväksyi asiasta seuraavan, puoluesihteerin ehdottaman päätöslauselman:

»Jotta tarpeellinen jatkuva vuorovaikutus puoluetoimikunnan ja Suomen Sosialidemokraatin toimituksen välillä saataisiin aikaan, päättää puoluetoimikunta velvoittaa puoluesihteerin olemaan päätoimittajan apuna lehden toimittamista koskevien kysymysten ratkaisussa. Puoluesihteerin on tätä varten velvollinen tutustumaan, mikäli mahdollista, lehdessä julkaistavaksi aiottuihin kirjoituksiin ja on kunkin kirjoituksen julkaiseminen toimituksen kirjoituksena (nimi-merkillä varustettuna tai ilman sitä) riippuva päätoimittajan ja puoluesihteerin yhtäpitävästä päätöksestä, sen jälkeen, kuin se toimittaja, jonka erikoisalaan kyseessäoleva kirjoitus lähinnä kuuluu, on saanut siitä lausua mielipiteensä. Tärkeimmissä tapauksissa ja varsinkin erimielisyyden sattuessa päätoimittajan ja puoluesihteerin välillä esitetäköön asia mahdollisimman pian toimitusneuvoston tai puoluetoimikunnan ratkaistavaksi.»

Samalla täydensi puoluetoimikunta toimitusneuvostoa valitun sen jäseneksi Matti Turkian, jonka neuvosto puolestaan sittemmin valitsi valvomaan lehden toimittamista samoin oikeuksin ja velvollisuuksin kuin puoluesihteerillä ja päätoimittajalla oli.

Toimitusneuvostolle on uskottu myös *Kurikan* toimittamisen valvonta.

Uusmaan Työmies. — Kun Uudenmaan sos.-dem. piirijärjestön taholta tehtiin toistamiseen ehdotus oraani piirilehden perustamisesta, päätti puoluetoimikunta lokakuussa 1926, hankittuaan asiasta tarpeellisen selvityksen, omasta puolestaan suositella Kustannus Oy. Kansanvallan johtokunnalle tällaisen lehden julkaisemista vuoden 1927 alusta 2 kertaa viikossa ilmestyvänä, 4-sivuisena ja S. Sosialidemokraatin kokoisena. Lehden näkötenumero ilmestyi joulukuussa 1926 ja on se sitten säännöllisesti ilmestynyt. Syksyllä 1929 päätettiin lakkauttaa se seuraavan vuoden alusta. Tarkempi selostus lehdestä sisältyy Kansanvallan toimintakertomukseen.

Lehden poliittisesta suunnasta on määrännyt S. Sosialidemokraatin toimitusneuvosto, mutta lehtien taloutta ja Uudenmaan piiriä erikseen

koskevia kysymyksiä varten on lehdelle asetettu erikoinen toimitusneuvosto, jonka jäseniksi piiritoimikunta on valinnut M. Ampujan, Väinö Salovaaran ja Aug. Kuusiston sekä Kansanvallan johtokunta Emil Sallilan.

Ärbetarbladetille on asetettu erikoinen toimitusneuvosto, jonka jäseniksi puoluetoimikunta on valinnut K. H. Wiikin ja Axel Ahlströmin ja Ruotsalainen Työväenliitto J. Sundbergin ja Cay Sundströmin.

Sos.-dem. Työläisnaisliiton toimikunnan esityksestä on puoluetoimikunta väliaikaisesti hyväksynyt liiton äänenkannattajan »*Tove-rittaren*» puoluelehdeksi.

Pöytäkirjojen päätoimittajat. — Kun osoittautui, että *Eteenpäin*-lehden toimitus kaipasi vahvistamista, teki puoluetoimikunta asiasta joulukuussa 1927 lehden hallinnolle huomautuksen, esittäen myöhemmin, että lehden palvelukseen kiinnitettäisiin toimittaja Kalle Hämäläinen. Vuoden 1928 alkupuolella valittiinkin sitten Hämäläinen lehden päätoimittajaksi.

Kun *Sosialistin* päätoimittajan toini tuli vuoden 1928 alkupuolella avoimeksi, hakivat tointa toimittajat A. Aaltonen, H. Laakso ja J. Leino. Puoluetoimikunta asetti lausunnossaan Leinon etusijalle, mutta ilmoitti samalla, ettei sillä ollut myöskään mitään sitä vastaan, jos lehden hallinto, pitäen Aaltosta sopivampana halusi valita hänet. Toimeen valittiin sittemmin Aaltonen.

Kun *Uuden Ajan* päätoimittajaksi valittiin vuoden 1929 alussa toimittaja Edv. Halonen Jyväskylästä, ilmoitti puoluetoimikunta lehden hallinnolle, ellei sillä ole itse vaalia vastaan muistuttamista, mutta huomautti samalla, että hakijoista olisi ennen vaalin toimittamista tullut puoluesääntöjen mukaan pyytää puoluetoimikunnan lausuntoa, jota lehden hallinto myöhemmin antamansa selityksen mukaan ei ollut huomannut pyytää. Kun-lehden päätoimittajan toimi sitten keväällä tuli uudelleen täytettäväksi, Halosen siirrettyä uudelleen Jyväskylään, suositteli puoluetoimikunta seitsemästä hakijasta toimeen valittavaksi Jalmari Leinon, joka jo aikaisemminkin oli toiminut lehden päätoimittajana. Leinon kuitenkin myöhemmin peruutettua hakemuksensa valitsi lehden hallinto toimeen toimittaja Hugo Varjolan Sortavalasta.

Työn Voiman päätoimittajan paikan tullessa avoimeksi helmikuun alussa 1929 hakivat mainittua tointa toimittajat E. A. Pulli ja Edv. Halonen, joista puoluetoimikunta suositteli toimeen valittavaksi ensin mainittua. Lehden hallinto valitsi Edv. Halosen.

Maaliskuun 28 päivänä 1929 päätti *Sosialisti-Oy:n* johtokunta 4 äänellä 3 vastaan sanoa päätoimittaja Aleksi Aaltosen irti toimestaan hänen ja lehden taloudenhoitajan välillä sattuneiden ristiriitojen

takia. Kun piiritoimikunta katsoi tämän päätöksen vahingoittavan paikkakunnan puoluetointa, pyysi se puoluetointa vaikuttamaan siihen suuntaan, että irtisanomispäätös saataisiin peruutetuksi. Asiaan puuttui myöskin Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto, joka, katsoen irtisanomisen loukkaan Aaltosen sanomalehtimieskunniaa, julkisti Sosialistin päätoimittajan toimen saartotilaan, kunnes selkkaus olisi selvitetty. Kun puoluetointa käsityksen mukaan riittäviä syitä Aaltosen irtisanomiseen ei oltu esitetty, ryhtyi puoluetointa neuvottelujen avulla asiaa selvittämään. Kun tässä ei onnistuttu, kutsuttiin koolle ylimääräinen yhtiökokous, jossa, johtokunnan enemmistö vapautettiin toimistaan ja tilalle valittiin uudet jäsenet. Aaltosen irtisanomispäätös tuli sittemmin puretuksi ja taloudenhoitaja Engberg suostui puoluetointa pyynnöstä jäämään paikoilleen.

Uusia lehtihankkeita. — Kun lappeenrantalaiset puoluetoverit v. 1926 ilmoittivat puoluetointa suunnitelleensa »Kansan Äänen» uudelleen julkaisemiseen ryhtymistä, asettui puoluetointa hankkeeseen nähden epäilevälle kannalle, koska Viipurin läänin läntisessä piirissä oli jo kaksi puoluelehteä, joten uuden lehden tarve ei ainakaan toistaiseksi tuntunut välttämättömältä eikä myöskään ollutvarmuutta siitä, että yritys olisi tullut kannattavaksi. Puolueneuvoston asettua asiassa samalle kannalle, luopuivat lappeenrantalaiset toverit toistaiseksi hankkeestaan.

Kuopion I. länt. piiri ei voi pitkää aikaa tulla toimeen ilman omaa piirilehteä. Kuopiolaiset puoluetoverit ovatkin kääntyneet puoluetointa puoleen asiassa. Kun paikalliset toverit eivät voi omilla varoillaan lehteä perustaa ja ylläpitää, on asiassa toimittava varovasti. Puoluetointa on ollut sitä mieltä, että jos suinkin on olemassa mahdollisuuksia lehden perustamiseen, olisi siihen ryhdyttävä. Puoluetointa on kehoittanut Kustannus-Oy. Kansanvallan johtokuntaa harkitsemaan lehden perustamismahdollisuuksia.

Puoluelehtien avustaminen. — Eräiden puoluelehtien taloudellinen asema on aiheuttanut edelleenkin puoluetointa taholta lukuisia toimenpiteitä. Puoluelehtien taloudellisen aseman seuraaminen on ollut lähinnä järjestösihteeri Sallilan tehtävänä.

Sosialistin Kirjapaino-Oy:n anomuksesta valtuutti vuoden 1926 puoluekokous puoluetointa menemään lisätakaukseen mainitulle yhtiölle toimitalon rakentamista varten otettavasta lainasta. Tämän valtuuksen nojalla suostuikin puoluetointa takaukseen 500,000 markan suuruisesta lainasta, joka otettiin Helsingin Työväen Säästöpankista toimitalon rakentamista varten perustetun Kiinteistö-Oy. Omakallion nimiin. Sen lisäksi merkitsi Kustannus-Oy. Kansanvalta puoluetointa kehoituksesta Oy. Omakallion osak-

keitä erinäisin ehdoin 100,000 markan määrään, saaden siten haltuunsa yhtiön osake-enemmistön. Kun kävi selville, että Sosialistin Kirjapaino-Oy. oli v. 1925 tuottanut tappiota 57,000 mk., määräsivät puolueuuevosto, yhtiölle v. 1926 suoritettavan avustuksen korkeintaan 50,000 markaksi, josta määrästä puoluetoimikunta oli jo aikaisemmin myöntänyt avustuksena 20,000 mk. ja 30,000 mk. annettiin lainaksi kirjapainon siirtoa varten.

Kun *Raivaaja-lehden* julkaiseminen edelleenkin tuotti huomattavaa tappiota eikä puoluetoimikunta pitänyt oikeana uhrata lehden kustantamiseen niin suuria summia, päätti puoluetoimikunta keväällä 1926 maksaa yhtiölle vain aikaisemmin myönnetyn avustuksen, joka päätös asiallisesti merkitsi lehden lakkauttamista. Koska useat vaasalaiset puoluetoverit olivat runsaasti takuussa yhtiölle otetuista lainoista, oli puoluetoimikunta periaatteessa sitä mieltä, että heitä oli puolueen varoilla autettava sitoumustensa täyttämiseksi. Puoluetoimikunta myönsi sen vuoksi 5,000 mk, vekselilainojen lyhentämiseksi asettaen samalla erinäisiä ehtoja asiain järjestelmällisen selvittämisen takaamiseksi. Vuoden 1926 lopulla myönsi puoluetoimikunta yhtiön konkurssipesän lainojen lyhennyksiä ja korkojen maksamista varten Smk: 22,400: —. Vielä myönnettiin v. 1927 korkojen suorittamista varten Smk. 6,000: — sekä Atlas-pankissa olleen velan lyhennykseen ja sen korkojen suorittamiseen Smk. 14,500: —. Vuoden 1928 keväällä päätti puolueuuevosto lopullisesti puoluetoimikunnan esityksestä järjestää yhtiön konkurssipesän asiat siten, että puolue otti vastatakseen Atlas-pankin velan Smk. 78,425: —. Loppusumma noin 35,000 mk. jäi paikallisten puoluetoverien selvitettäväksi. Tämän toimintakauden aikana on yhtiön asioiden selvittämiseksi käytetty puolueen varoja yhteensä Smk. 167,525: —.

Pohjolan Työmies on edelleenkin saanut puolueelta huomattavaa avustusta. Koko toimintakauden ajan on lehdelle suoritettu 3,000 markan suuruinen kuukautinen avusius, minkä lisäksi lehdelle on ollut pakko myöntää avustusta myöskin joihinkin erikoistarkoituksiin, kuten lehden suurentamista varten. Kaikkiaan on lehdelle tämän toimintakauden aikana myönnetty avustusta Smk. 179,200: —.

Kansan Voima Oyn puolesta on puolue mennyt omavelkaiseen takaukseen 350,000 markan suuruudesta lainasta.

Työväen Sanomalehtien Tietotoimistoa on jatkuvasti kehitetty puoluelehdistön kasvavia tarpeita silmällä pitäen. Erittäinkin uutisluontoisen aineiston hankintaa on tehostettu. Toimiston henkilökuntaa ja avustajajoukkoa on lisätty. Kun toimiston johtaja P. Railo erosi toimestaan marraskuun alussa 1926, otettiin toimiston v.t. johtajaksi toimittaja K. Manninen. Maaliskuussa 1928 siirtyi Manninen

uudelleen S. Sosialidemokraatin toimitukseen. Väliaikaiseksi johtajaksi valittiin silloin toimittaja K. Hautamäki, joka sittemmin kiinnitettiin vakinaiseksi tähän toimeen.

Vuoden 1929 alussa pyysi puoluetoimikunta Työväen Kustannusliikkeiden Liiton lausuntoa puoluelehtien TST:lle suoritettavista maksuosuuksista. Kun liitto sittemmin ehdotti asetettavaksi komitean laatimaan ehdotusta TST:n taloudellisten asiain järjestämisestä, valitsi puoluetoimikunta tähän komiteaan edustajikseen Hupiin, Wiikin ja Sallilan. Liitto puolestaan valitsi edustajikseen K. Heinosen ja J. Vuoriston. Kun komitea ei saanut ehdotustaan valmiiksi ennen puolueuuvoston kokousta, vahvisti puoluetoimikunta myöhemmin neuvoston antaman valtuutuksen nojalla komitean ehdottaman TST:n tulo- ja menoarvioehdotuksen vuodeksi 1929. Komitea valmisti myös seikkaperäisen suunnitelman TST:n vastaisen hoidon järjestämisestä, minkä suunnitelman puoluetoimikunta on päättänyt esittää puolueuuvoston lopullisesti hyväksyttäväksi. Tämän suunnitelman mukaan kuuluu TST:n aatteellinen valvonta ja johto edelleenkin puoluetoimikunnan tehtäviin, mutta toimiston tulo- ja menoarviota valmistelemaan, sen taloudellista ja teknillistä kehitystä valvomaan kuin myöskin uusien menetelmien käytäntöön ottamista varten on erikoinen valvontatoimikunta, johon sekä puoluetoimikunta että Työväen Kustannusliikkeiden Liitto kumpikin valitsevat kaksi edustajaa ja Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto yhden. Toimikunnan jäseniksi on puoluetoimikunta valinnut K. H. Wiikin ja Emil Sallilan, Työv. Kustannusliikkeiden Liitto K. Heinosen ja J. Vuoriston sekä Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto K. A. Mannisen. Toimikunnan puheenjohtajana on toiminut Emil Sallila.

Elokuvain mainostus. — Työläisnuorisoliiton ehdotuksesta puoluetoimikunta on lehdille huomauttanut, että toisinaan esitetään elokuvia, jotka ovat siinä määrin työväen maailmankatsomuksen vastaisia, ettei niitä sovi lehdissämme mainostaa.

Työväen Arkisto.

Työväen Arkistossa säilytettävien kirjojen, kirjasten ja aikakauslehtien lukumäärä on nykyisin yli 25,000 kappaleen, lisäys on tammi-kuun 1 päivästä 1926 marraskuun 30 päivään 1929 4,235 kpl. Pienempien painotuotteiden (kiertokirjeiden, ilmoitteiden, jäsenkorttien, sanomalehtileikkeiden y.m.) lukumäärä kasvaa vuosittain noin 4,000:lla ja on niiden lukumäärä nykyisin noin 50,000. Arkiston kuvakokoelmassa on noin 3,500 kuvaa.

Viime vuosina ovat työväen kustannusliikkeet jokseenkin sään-

nöllisesti lähettäneet painotuotteitaan arkistoon. Ulkomaan matkoil-
laan on puoluesihteerin koonnut huomattavia määriä, osaksi ilmaiseksi
saatua, ulkomaista työväenliikettä käsittelevää kirjallisuutta. Arkisto
on ollut säännöllisessä vuorovaikutuksessa Tukholman Työväen
Arkiston kanssa, saaden siltä skandinaavisten työväenjärjestöjen
julkaisuja. Lisäksi on arkistoa lisätty myöskin yksityisten lahjoitus-
ten avulla. Arvokkaimmista lahjoituksista, joita arkisto tämän toimi-
kauden aikana on saanut, mainittakoon Turun suurlakkokomitean
pöytäkirjat 1905—1906 (lahjoittanut rouva L. Lehtonen), jäljennös
Helsingin II:n poliisipiiriin miliisin miehistöluettelosta 1917 ja päivä-
kirja 23. 3.—15. 5. 1917 (labj. K. Korander) sekä osa T. Tainion kir-
jastosta. Puoluetuomikunnan vanhempia asiakirjoja siirretään jat-
kuvasti arkistoon.

Vuonna 1927 saatiin arkistolle 10,000 markan suuruinen avustus
valistusarpajaisten voittovaroista.

Arkisto on järjestetty kymmenjärjestelmän mukaisesti. Kirjoista
ja muusta aineistosta pidetään hankintaluetteloa ja aineiden mukaista
korttiluetteloa. Vuoden 1927 syksyllä toimitettiin arkistossa uudel-
leenjärjestely, jota varten otettiin tilapäinen apulainen. Arkistoa
hoitaa rouva Anna Wiik.

Kurinpitoasioita.

Puolueesta erotettuja. — Useissa paikallisissa puoluejärjestöissä
on valitettavasti edelleenkin ollut kommunisteja, ei ainoastaan vähä-
tietoisia, yksinkertaisia henkilöitä, joihin voitaisiin ajanmitta-
an vaikuttaa, vaan myöskin tietoisesti kommunistiseen suuntaan toimi-
via, jotka esim. eduskunta- ja kunnallisvaalien edellä ovat levittäneet
kommunistista vaalikirjallisuutta, järjestäneet kommunistisia puhe-
tilaisuuksia ja vieläpä eräissä tapauksissa asettuneet kommunistien
ehdokkaiksi vaaleissa. Lopettaakseen sen turmiollisen vaikutuksen,
joka tällaisilla tietoisilla kommunisteilla on ollut puolueemme jär-
jestötoimintaan, on puoluetuomikunnan ja puolueuuvoston ollut
pakko ryhtyä ratkaiseviin toimenpiteisiin järjestöjen puhdistamiseksi
tällaisista aineksista. Asianomaisten perusjärjestöjen ja piiritoimi-
kuntien tehtyä puoluetuomikunnalle esityksiä erinäisten puoluet-
tamme vahingoittavien ja vastustavien jäsenten puolueesta erotta-
miseksi, on puoluetuomikunta hankkinut kussakin tapauksessa asiaan
tarpeelliset selvitykset ja antanut syytetyille tilaisuuden seli-
tysten antamiseen. Useimmissa tapauksissa ovat esitetyt syytökset
tulleet niin selvästi todistetuiksi, että ne ovat johtaneet asianomaisten
henkilöiden puolueesta erottamiseen. Muutamissa tapauksissa on
puolueuuvosto antanut asian raueta.

Tehdyn esityksen perusteella esitti puoluetoimikunta marraskuun 20—21 p:nä 1927 pidetylle puolueuuvoston kokoukselle, että puolueesta erotettaisiin seuraavat henkilöt Pauli Aalto ja Martti Snällström Ulvilan Vanhankylän ty:stä, Frans Tuori, Emil Mattila, August Tuominen, Kalle Vesa ja Ilmari Stenfors Ulvilan Harjunpään ty:stä, Taavetti Mattila Lavian kk. ty:stä sekä Armas Riihimäki ja Yrjö Viljanen Lavian Niemen ja Aluskylän ty:stä. Puolueuuvosto hyväksyi puoluetoimikunnan esityksen.

Huhtikuun 15 p:nä 1928 päätti puolueuuvosto Viipurin 1. länt. piiritoimikunnan ja puoluetoimikunnan esityksestä, että puolueesta erotetaan seuraavat henkilöt: Tervajoen Karppilan ty:stä Hugo Penttinen ja Väinö Kasari; Koiviston ty:stä Albert Kautiainen, Olli Kumpulainen ja Hugo Molander; Uuraan ty:stä Pekka Gylling, Eenokki Raatikainen ja Juho Pihl; Halilan ty:stä Anna Sirkkiä, Alviina Pyyhtiä ja Yrjö Syllberg; Parkkarilan ty:stä Kalle Sjöblom, Vihtori Lahti, Bertha Malmberg, Hilja Palsa, Mimmi Nikkinen, Hilda Lindqvist, Emil Arovirta, A. Laaksonen, A. Taipalinen, Hannes Korhonen, A. Taponen, Vilho Pesälä, Lauri Behm, Sulo Havukainen, Antti Veijonen, Hilja Kärkkäinen, Emil Puumalainen, V. Laapas, Oskar Nikkinen, Juho Toikkanen ja Paavo Leskinen; Lauritsalan ty:stä Pekka Valtonen, Juho Emil Lintonen, Jaakko Siranen, Juho Laitinen, Vihtori Tujula, Antti Virolainen, Helena Tolonen, Verner Oksanen, Uuno Häkkinen, Urho Katainen, August Högberg, Emma Thure, Anton Perähasari ja Uuno Palmroos; sekä Popinniemen ty:stä Antti Nurminen, Asari Viik, Toivo Viik, Aarne Anttila, Väinö Korjus, Vilho Kerttula, Joosef Siltanen, Aleks Peltola ja Kaarlo Härkönen; yhteensä 58 henkilöä.

Joulukuun 12 p:nä 1928 päätti puolueuuvosto Kuopion 1. länt. piiritoimikunnan ja puoluetoimikunnan esityksestä erottaa puolueesta Leppävirran ty:n jäsenet Jaakko Huovisen, Abel Kosusen, Einar Pursiaisen ja Abel Immosen.

Maaliskuun 10 p:nä 1929 päätti puolueuuvosto Turun pohj. piiritoimikunnan ja puoluetoimikunnan esityksestä erottaa puolueesta Reposaaren ty:n entisen jäsenen Jaakko Koskisen, joka satamalakon aikana oli toiminut rikkurina ja rikkurijärjestön perustajana.

Muita kurinpitoasioita. — Sen johdosta, että eräissä lehdissä oli julkaistu kirjoituksia, joissa väitettiin kansanedustaja, varatuomari F. J. Leinon ottaneen eräästä ajamastaan, aviovaimoksi julistamista koskevasta jutusta kohtuuttoman suuren palkkion, lähetti Leino kesäkuun alkupuolella 1928 puoluetoimikunnalle asiasta selostuksensa, vaatien puoluetoimikuntaa tutkimaan asiaa. Hankittuaan asiaan tarpeelliset selvitykset sekä pätevän asiantuntijan lausunnon,

katsoi puoluetoimikunta selvitetyn, että Leinon menettelyä ei kyseellisessä tapauksessa voitu pitää hyväksyttävänä, minkä vuoksi puoluetoimikunta julkaisi asian johdosta paheksumisensa.

Kun Helsingin kaupungin rahatoimenjohtaja Väinö Hupli ja Tampereen kaupungin pormestari Väinö Hakkila olivat porvarillisten urheilumiesten palattua olympialaisista kisoista pitäneet näille tervehdyspuheen, antoi puoluetoimikunta kummallekin kirjallisen muistutuksen huomauttaen, että puoluetoimikunta ei voi pitää puolueen jäsenen tällaista esiintymistä hyväksyttävänä, minkä vuoksi se toivoo, ettei sellainen menettely uudistuisi.

Sen johdosta, että O. H. Puro ollessaan sisäministerinä oli eräessä kiertokirjeessään asettanut vanhempien poliisikonstaapeliin kelpoisuusehdoksi vaihtoehtoisesti joko sotilas- tai suojeluskuntakasvatuksen, mikä kiertokirje oli puoluejärjestöjen keskuudessa herättänyt niin kiusallista huomiota, että useat järjestöt olivat esittäneet vaatimuksen Puron erottamisesta puolueesta, päätti puolueen neuvosto keväällä 1929, puoluetoimikunnan esityksestä, kehoittaa Puroa luopumaan kaikista mahdollisista puolueen luottamustoimista.

Kansainväliset asiat.

Katsoen kansainvälisen toiminnan merkitykseen on puoluetoimikunta pyrkinyt lujittamaan kansainvälisiä siteitä ja aikaansaamaan yhä läheisempää vuorovaikutusta ulkomaisten veljespuolueiden kanssa. Tässä tarkoituksessa on puoluetoimikunta koettanut, mikäli siihen on mahdollisuuksia ollut, lähettää edustajiaan Internationaalin sekä ulkomaisten veljespuolueiden kokouksiin, jotta paitsi kansainvälistä yhteyttä on edistetty myöskin kirjeellisesti entistä suuremmissa mittakaavassa.

Sosialistinen Työväen Internationaali. — STI:n toimeenpanevan valiokunnan Ziirichissä pidetyissä kokouksissa ovat puoluettamme edustaneet: 12—13/4—1926 J. Helo, 28—29/8—1926 K. H. Wiik, 12—13/2—1927 Reinh. Swentorzetski, 25—26/2—1928 J. Helo ja 28—29/7—1929 K. H. Wiik. Puolueemme varsinaisena edustajana on Internationaalin toimeenpaneuvassa valiokunnassa ollut K. H. Wiik. Valiokunnan kokouksia on pidetty enemmänkin, mutta puoluetoimikunta ei ole voinut tai ei ole pitänyt tarpeellisenä kaikkiin kokouksiin edustajansa lähettää. — Brysselissä elokuun 5—12 päivinä 1928 pidettyyn *STI:n kolmanteen kongressiin* otti puolueemme huomattavalla tavalla osaa. Sääntöjen mukaan oli puolueemme oikeutettu lähettämään tähän kongressiin 25 edustajaa. Puoluetoimikunta valitsi edustajikseen Rieti Itkosen, Väinö Kivisaloon, Olga Leinosen, K. H.

Wiikin ja Yrjö Wellingin; sattuneen esteen vuoksi ei Itkonen kuitenkaan voinut matkalle lähteä. Puoluetoimikunta antoi myös valtakirjat Anton Huotarille, Reinh. Swentorzetskille, Antti Vahterille, Eino Kilvelle, K. J. Jokisalolle ja J. F. Aallolle, joista kolme ensinmainittua matkusti kongressiin S. Sosialidemokraatin ja muut omien lehti-yhtiöidensä edustajina. Niinikään annettiin valtakirja Sos.-dem. Työläisnaisliiton edustajalle Hilda Seppälälle ja myönnettiin naisliitolle tarkoitusta varten 2,000 markan suuruinen apuraha. — Kongressia varten julkaisi puoluetoimikunta uuden, täydennetyn painoksen saksan-, ranskan- ja englanninkielisestä *kirjasesta*, joka sisälsi suppean selostuksen puolueemme toiminnasta sen perustamisesta alkaen. Tätä kirjasta levitettiin kongressissa ja myöhemminkin on sitä lähetetty ulkomaisille veljespuolueille, ollen epäilemättä omiaan levittämään ulkomaisten toverien keskuuteen oikeita tietoja puolueemme pyrkimyksistä.

Ulkomaisissa puoluekokouksissa ovat puoluettamme edustaneet: *Latvian* ja *Viron* puoluekokouksissa, jotka pidettiin Riiassa ja Tallinnassa huhtikuussa 1927, Reinh. Swentorzetski; *Ruotsin* sos.-dem. puolueen edustajakokouksessa, joka pidettiin Tukholmassa kesäkuussa 1928, K. H. Wiik ja Axel Ahlström; *Saksan* sos.-dem. puoluekokouksessa, joka pidettiin Magdeburgissa toukokuussa 1929, M. Paasivuori ja J. Helo; *Latvian* sos.-dem. puoluekokouksessa, joka pidettiin Riiassa kesäkuussa 1929, ja sen yhteydessä vietetyssä puolueen 25-vuotisjuhlassa, J. Peräläinen. Lukuisiin muihin kutsuihin on rahallista syistä vastattu vain kirjeellisesti.

Muita kansainvälisiä tilaisuuksia. — Kesäkuussa 1926 Lontoossa pidetyssä kansainvälisessä *siirtolaiskongressissa* edusti puoluettamme J. Helo. — Marraskuussa 1926 pidettiin Berliinissä kansainvälinen sos.-dem. konferenssi, jossa käsiteltiin *teknillisiä kustannuskysymyksiä*, jolloin Työväen Kustannusliikkeiden Liiton ja Kustannus-Oy. Kansanvallan lähettämille edustajille K. Heinoselle, T. Mähöselle ja A. Virtaselle annettiin myöskin puolueen puolesta valtakirjat. — *Työväen toisissa olympialaisissa*, jotka pidettiin Prahassa heinäkuussa 1927, edusti puoluettamme R. Itkonen. Brysselin kongressin yhteyteen v. 1928 järjestetyssä, STI:n valtiollisten vankien asemaa käsittelevän valiokunnan kokouksessa edusti puoluettamme K. H. Wiik. — V. 1928 järjestettyä *Kölnin sanomalehtinäyttelyä* varten painatti puoluetoimikunta saksan- ja ranskankielisen *kirjasen*, jossa selostettiin maamme sos.-dem. sanomalehdistön kehitystä.

Suhtautuminen Kansainliittoon. — Sen johdosta, että Ranskan sos.-dem. puolueen valtuuskunta oli päättänyt kehoittaa puolueensa STI:n toimeenpanelevassa valiokunnassa olevia edustajia ehdottamaan

elokuussa 1926 pidettävässä valiokunnan kokouksessa valiokunnan päätettäväksi, että sosialistit eivät saisi enää vastaanottaa edustusta Kansainliitossa, jos heidät nimittää porvarillinen hallitus tai sellainen, jossa ei ole sosialidemokraatteja tai jota sosialidemokraatin eivät kannata, päätti puoluetoimikunta lausua evästyksenään edustajalleen mainitussa valiokunnassa, että sosialidemokraatti voi olla porvarillisen hallituksen edustajana Kansainliiton kokouksessa ainoastaan asianomaisen puoluehallinnon suostumuksella.

Puoluetoimikunnan suostumuksella ryhtyi prof. Väinö Voionmaa Suomen valtuuskunnan varajäseneksi Kansainliiton yleiskokoukseen v. 1926 lähinnä ottaakseen alkoholikysymyksen käsittelyyn osaa. Voionmaa antoi sittemmin puoluetoimikunnalle selostuksen valtuuskunnan toiminnasta.

Tov. Voionmaan lausumaa käsitystä, että Kansainliittoa koskevat kysymykset olisi etupäässä käsiteltävä ryhmässä ja että Kansainliitossa toimivat puolueen jäsenet olisivat toiminnastaan ensi sijassa edesvastuussa eduskuntaryhmälle, ei puoluetoimikunta katsonut voivansa hyväksyä, koska tällaisten asioiden katsottiin laadultaan kuuluvan puolueen keskusjohdolle.

Aseistariisumiskysymys. — Kun Kansainliiton asettama valmisteleva aseistariisumiskomitea kokoontui keväällä 1929 Geneveen, kehoitti STI:n toimeenpaneva valiokunta kaikkia internationaaliin liittyneitä puolueita harjoittamaan komiteaan nähden painostusta, jotta sen työstä koituisi vihdoin positiivisia tuloksia. Puoluetoimikunta julkaisi puoluelehdissä julistuksen, jossa puoluejärjestöjä kehoitettiin allekirjoittamaan ja lähettämään aseistariisumiskomitealle Geneveen erikoinen, puoluetoimikunnan toimesta painettu adressi. Tätä kehoitusta noudatettiin niin lukuisasti, että 486 järjestöä lähetti mainitunlaisen adressin.

Vastalauseita valtiollista sortoa vastaan. — Toukokuussa 1926 lähetti puoluetoimikunta *Viron* hallitukselle sähkösanoman vastalauseeksi langetettujen kuolemantuomioiden johdosta.

Sen johdosta, että *Venäjällä* oli bolshevikien vallankumouksen 10-vuotisjuhlan johdosta julistettu amnestia lukuisille erilaisista rikoksista tuomituille henkilöille, mutta muiden muassa suuri joukko sosialidemokraattisia ja sosialivallankumouksellisia vankeja jätetty tämän amnestian ulkopuolelle, lähetti puoluetoimikunta joulukuun alussa 1927 Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton hallitukselle kirjelmän, jossa lausuttiin se toivomus, että 10-vuotisjuhlien yhteydessä myönnettyä amnestiaa laajennettaisiin siten, että ylipäänsä valtiollisista syistä tuomituille tai vangituille henkilöille suotaisiin armahdus.

Saccon ja Vanzettin kuolemantuomioiden johdosta lähetti puoluetuomikunta Massachusettsin kuvernöörille kirjallisen vastalauseensa ja kun oli tullut tietoon, että kuolemantuomiot oli vahvistettu, lähetti puoluesihteerin elokuun 6 p:nä 1926 vielä Yhdysvaltain ulkoministerille sähkösanoman, jossa lausuttiin toivomuksena Suomen työväenluokan puolesta, että Sacco ja Vanzetti vapautettaisiin.

Saatuaan tietää *Liettuassa* vallinneesta terroristista, kääntyi puoluetuomikunta kesällä 1927 STI:n puoleen, ja terrorin myöhemmin vielä kärjistettyä lähetti puoluetuomikunta saman vuoden syksyllä Liettuan hallitukselle jyrkän vastalausekirjelmän.

STI:n asetettua erityisen, 20-henkisen komitean tutkimaan eri maiden *valtiollisten vankien* asemaa, valitsi puoluetuomikunta tämän komitean jäseneksi K. H. Wiikin.

Ulkomaisien veljespuolueiden avustaminen. — Puoluetuomikunta on katsonut velvollisuudekseen avustaa myöskin taloudellisesti eräitä veljespuolueita, jotka erittäin vaikeissa olosuhteissa toimien ovat sitä pyytäneet. Niinpä on myönnetty *Liettuan* sos.-dem. puolueelle vankien perheiden avustamiseksi 5,000 ja *Islannin* sos.-dem. puolueelle 3,000 mk. STI:n kehoituksesta on puoluetuomikunta suorittanut Matteotti-rahastoon 3,000 mk.

Muita kansainvälisiä asioita. — STI:n, Kansainvälisen Ammatti-liiton ja Sosialistisen Nuoriso-Internationaalin toimeenpanevien valiokuntien Berliinissä 31 p:nä tammik. 1927 pidetyssä konferenssissa hyväksyttiin päätöslauselma työtätekevän *nuorison suojelusta*, josta pyydettiin puoluetuomikunnan lausuntoa. Hankittuaan asiasta Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton toimikunnan lausunnon, puoluetuomikunta puolsi mainittua ehdotusta pienellä muutoksella.

Sos.-dem. naisten kansainväliseen neuvostoon on puoluetuomikunta Sos.-dem. Työläisnaisliiton toimikunnan esityksestä valinnut Suomen edustajaksi Hilda Seppälän.

Kun *Ruotsissa* toimitettiin syyskuun puolivälissä 1928 *valtiolliset vaalit*, lähetti puoluetuomikunta puoluesihteerin K. H. Wiikin viikon ajaksi vaalivalmisteluja seuraamaan.

Amsterdamin ammatillisen internationaalin pääsihteerin *J. Oudegeestin* käydessä maassamme syksyllä 1926 myönsi puoluetuomikunta hänen vastaanottamiseksi 3,000 mk. Tov. O. piti täällä vieraillessaan esitelmiä Helsingissä ja eräissä muissa kaupungeissa.

Kesällä 1927 kävi Puolan eduskunnan jäsenen tov. Czapinskin johdolla maassamme 65 *puolalaista puoluetoveria* tutustumassa opetus- ja kasvatuskysymyksiin, maatalouteen ja puoluetuomintaamme. Puoluetuomikunta suunnitteli tämän retken ohjelman, majoituksen y. m. Retkeläisiä varten valmistettiin puolankielinen

vierailuohjelma. Retkeilijät viipyvät maassamme viisi päivää. Helsingin työväentalossa pidetyssä vastaanottojuhlassa selosti puoluesihteeri maamme työväenliikettä. Sitä paitsi kävivät retkeläiset Suursaarella, Hämeenlinnassa ja Työväen Akatemiassa.

Liikkeemme tunnetuksi tekemiseksi ulkomailla on puoluesihteeri lähettänyt kirjoituksia Sos. Työväen-Internationaalin tiedonanto-lehteen ja tilapäisemmin myös muihin ulkomaisiin sos.-dem. lehtiin.

Kansainvälisiä näyttelyjä. — Kolmeen kansainväliseen sosialistiseen näyttelyyn on puolue ottanut osaa, nimittäin Kölnin sanomalehtinäyttelyn sos. osastoon v. 1928, Brysselin kansainvälisen sosialistkongressin yhteyteen järjestettyyn kirjallisuusu näyttelyyn, johon lähetettiin komea kokoelma suomalaista sosialistista kirjallisuutta, ja Trazegnies'ssa Belgiassa jouluk. 1928 toimeenpantuun sos. sanomalehtinäyttelyyn.

Sekalaisia asioita.

Kansalaissodan historia. — Puoluetoimikunta on ryhtynyt toimenpiteisiin kansalaissodan historian aikaansaamiseksi ja asettanut tätä tarkoitusta varten komitean, johon kuuluvat A. Ahlström, V. Voionmaa ja K. H. Wiik. Komitea on kehoittanut puoluejärjestöjä ja yksityisiä puoluetovereita edelleen keräämään aineistoa tätä teosta varten. Sitäpaitsi on annettu toimittaja V. Meltin tehtäväksi suunnitella teosta, joka tulisi sisältämään kansalaissotaa koskevia asiakirjoja, ja Meltin on tätä tarkoitusta varten ryhtynyt muun muassa suorittamaan tutkimuksia Valtionarkistossa. Tarkoituksena on, että teoksen kustantaisi Kansanvalta. Kun aineistoa ei vielä kuitenkaan ole saatu riittävästi, jota paitsi näyttää vaikealta saada sopivaa henkilöä kansalaissodan historian kirjoittajaksi, on epätietoista milloin teos saadaan aikaan.

Puolueen suurhiloisten jäsenten erikoisvero. — Kun puolueemme taholla yleensäkin on pyritty asteittain nousevaan verotukseen ja niinollen voidaan pitää oikeudenmukaisena, että ne puoluetoverit, joiden veronmaksukyky on suurempi, suorittavat myös puolueelle suhteellisesti suurempaa veroa, hyväksyi puolueenuevosto joulukuussa 1928 puoluetoimikunnan esityksestä erikoisen asteikon, jonka mukaan tätä veroa on suoritettava. Vero jäi vuodeksi 1929 vapaaehtoiseksi, mutta sen pakolliseksi säätämisestä tehdään puoluekokoukselle esitys.

Komiteat. — Puoluetoimikunta on asettanut puolueenuevoston päättämän *'maatalousohjelmakomitean*, jonka puheenjohtajaksi on valittu M. Pekkala ja muiksi jäseniksi Väinö Hupli, J. W. Keto, E.

Lammentausta, O. Marttila, E. Pusa, Edv. Setälä, Aatto Siren, K. Sirola, Reinh, Swentorzetski ja Y. Welling. — *Sotilasohjelmakomitean* jäseniksi on valittu J. Helo, R. Swentorzetski, M. Puittinen, K. H. Wiik ja V. Voionmaa. — *Sosialisoimiskomitean* jäseniksi on puoluetoimikunta valinnut Johan Helon, J. W. Kedon, M. Paasivuoren, Väinö Voionmaan, K. H. Wiikin ja Väinö Meltin. Puheenjohtajana toimii J. Helo, sihteerinä V. Meltti. — *Menettelytapavaliokuntaan*, jonka tulee tehdä puoluekokoukselle ehdotus puolueen menettelytavaksi, on puoluetoimikunta valinnut puheenjohtajaksi M. Turkian, sihteeriksi K. H. Wiikin sekä muiksi jäseniksi R. Itkosen, M. Paasivuoren ja R. Swentorzetskin..

Puoluetoimikunta on asettanut erityisen 3-henkisen *rakennuskomitean*, jonka tehtäviin kuuluu antaa lausuntoja järjestöille työväentalojen rakennus- ja korjaustöistä sekä suunnitella ja esittää puoluetoimikunnalle toimenpiteitä, joihin kulloinkin puoluetoimikunnan puolelta voitaisiin ryhtyä järjestöjen rakennustoiminnan ja korjaustöiden ohjaamiseksi. Komiteaan kuuluvat rakennusteknikko Heikki Siikonen, Matti Paasivuori ja Emil Sallila.

Suhtautuminen metallisulkuun. — Kun vuoden 1927 metallisulun aikana sattui tapauksia, joissa meikäläisten järjestöjen eräät jäsenet olivat palanneet sulunalaisiin töihin, ja asiasta tiedusteltiin puoluetoimikunnan mielipidettä, lausui puoluetoimikunta, että rikkuruutta on ankarasti vastustettava, mutta kutakin tapausta arvosteltava erikseen ottaen huomioon kaikki asiaan vaikuttaneet seikat ja-ryhdyttävä tämän perusteella enemmän tai vähemmän ankariin rankaisutoimenpiteisiin, milloin rikkuruus on todellista.

Taistelu rikkuruutta vastaan. — Kun rikkuruus varsinkin satamalakoon nähden oli saanut erittäin suuren laajuuden, vieläpä jotkut puolueen jäsenetkin olivat ryhtyneet rikkureiksi, kehoitti puoluetoimikunta puoluelehtiä julkaisemaan tätä asiaa valaisevia kirjoituksia sekä huomautti myöskin puolueen puhujille, että heidän tulisi puheissaan kosketella tätä asiaa. »Järjestötoiminta»-lehdessä kehoitettiin puoluejärjestöjä ryhtymään asiassa tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Suhtautuminen yksityisiin työehtosopimuksiin. — Vuoden 1929 alkupuolella pyysi eräs puoluejärj esto puoluetoimikunnan lausuntoa siitä, miten oli suhtauduttava sellaisiin jäseniin, jotka olivat allekirjoittaneet yksityisiä työehtosopimuksia, joissa oli sitouduttu olemaan kuulumatta mihinkään S. Ammattijärjestön alaisiin osastoihin sekä työselkkausten sattuessa tekemään kaikkia niitä töitä, joita heille yhtiön etujen turvaamiseksi ja tuotannon ylläpitämiseksi voitiin antaa. Antamassaan lausunnossa esitti puoluetoimikunta käsitykse-

nään, että ammatillisella alalla esiintyvissä ilmiöissä oli yleensä noudatettava asianomaisten ammatillisten järjestöjen päätöksiä ja käsitystä. Asian arvostelamisessa oli kuitenkin otettava huomioon ne olosuhteet, joissa tällaisten työehtosopimusten allekirjoittaminen oli tapahtunut; jos esim. allekirjoittamiseen oli johtanut erottamisuha, niin ei menettelyä voitu kovin ankarasti tuomita.

Patteritöissä vahingoittuneitten korvaukset. — Kun eduskunta oli hyväksynyt lain, jonka mukaan Venäjän valtion töissä maailmansodan aikana loukkaantuneille myönnettiin korvausta, otti puolue-toimisto v. 1928 maksutta hoitaakseen näissä töissä tapaturmaisesti loukkaantuneiden työläisten korvausanomukset. Kaikkiaan laadittiin tai välitettiin 98 loukkaantuneen anomukset ja useimmissa tapauksissa ne johtivatkin toivottuun tulokseen. Myöskin saamatta jääneitä työpalkkoja perittiin eräissä tapauksissa puoluetuomiston välityksellä.

Puolueen jäsenten julkiset tehtävät. — Katsoen puolueen ja sen julkisissa tehtävissä olevain jäsenten välisen yhteistyön tarpeellisuuteen kehoitti puoluesihteerin v. 1926 julkaisemassaan kirjoituksessa puolueen jäseniä neuvottelemaan ennen tällaisten tehtävien vastaanottoa puoluetuomikunnan kanssa.

Valtioneuvosto on taloudellisen neuvottelukunnan jäseneksi nimitänyt Edv. Huttusen, Suomen edustajaksi Kansainliiton yleiskokouksissa V. Voionmaan ja J. W. Kedon, valtion ampumatarve tehtaan johtokunnan jäseneksi Matti Puittisen ja valtion kivääripanosteh-taan johtokunnan jäseneksi Väinö V. Salovaaran. Puoluetuomikun-nalla ei ole ollut muistuttamista näitä nimityksiä vastaan.

Valtakunnan lipun käyttö. — Puoluetuomikunnan esityksestä päätti puolue-neuvosto marraskuussa 1927, että kokp maata käsittä-vissä ja kansainvälisissä tilaisuuksissa voidaan käyttää liputtamiseen valtakunnan lippua puoluelipun ohella. Perusjärjestöjen omaksi asiaksi jätettiin päättää valtakunnan lipun käytöstä paikallisissa tilaisuuksissa ja yleisinä liputtamispäivinä.

Kesällä 1928 järjestivät T.S.L. ja Työväenopistojen liitto yhteisesti *opintoretken Ruotsiin*. Helpottaakseen piirisihteerin ja luennoit-sijoiden osanottoa tähän retkeen myönsi puoluetuomikunta matka-apurahoja yhteensä 3,000 mk. jaettavaksi 500 markan suuruisina avustuksina.

Kymmenvuotisjuhlat. — V. 1928 neuvoi puoluetuomikunta toimeenpanemaan juhlia kansalaissodassa kaatuneiden luokkatovereiden muistoksi. Näitä juhlia järjestettiin useilla paikkakunnilla.

Hallinnollista mielivaltaa vastaan. — Kun viranomaiset olivat useissa paikoissa häirinneet vuoden 1929 vappumielenosoituksia,

kehoitti puoluesihteerin järjestöjä toimimaan niin, että syylliset saatet-
tasiin edesvastuuseen.

»Työläisopiskelijan» tilaaminen. — T.S.L:n äänenkannattajaa
tilasi puoluetoimikunta, puolueuuvoston suostumuksella, kullekin
puolueosastolle vuodeksi 1928 yhden kappaleen, yhteensä noin 1,500
kpl., 4 mk:n hinnasta kappaleelta.

Kunnianosoituksia. — Puoluetoimikunnan puheenjohtajan M.
Paasivuoren täyttäessä 6. 5. 1926 60 vuotta maalautti puoluetoimi-
kunta hänen kuvansa ja järjesti yhdessä Oy. Kansanvallan kanssa
hänelle illatsun. — Miina Sillanpään 60-vuotispäivänä 4. 6. 1926 ja
Hilda Seppälän täyttäessä 1929 50 vuotta vietiin heille maljakot. —
K. F. Hellstenille, joka lokakuun 21 päivänä 1926 täytti 60 vuotta
lähetti puoluetoimikunta onnittelusähkösanoman.

Borgbjergin, M. Hilkkuitin, Adelheid Poppin ja Karl Seitzin täyt-
täessä 60 ja Wilhelm Bockin 80 vuotta lähetettiin heille onnitte-
lukuja. — J. Ramsay MacDonaldille lähetettiin hänen täyttäessään lokakuussa
1926 60 vuotta taiteellisesti koristettu adressi.

Puoluetoimistoon on ostettu taiteilija Kaapo Virtasen maalaama
N. R. av Ursinin muotokuva 6,000 markan hinnasta.

Prof. Väinö Voionmaan täyttäessä 12. 2. 1929 60 vuotta ja tri
N. R. av Ursinin täyttäessä 18. 4. 1929 75 vuotta kävivät puolue-
toimikunnan edustajat heidän luonaan tervehdyskäynnillä vieden
heille kukkamaljakon.

Kunnoittaakseen V. Annalan muistoa on puoluetoimikunta tehnyt
lahjoituksen hänen hautapatsasrahaan.

Maaliskuun 18 päivän vastaisena yönä 1929 siirtyi Taavi Tainio,
maamme sosialidemokraattisen liikkeen eräs tunnetuimmista tien-
raivaajista, manan majoille. Tuntien sen työn arvon, minkä Tainio
oli maamme tvöväenluokan hyväksi suorittanut, osoitti puoluetoimi-
kunta vainajalle kunnioitustaan siten, että hänet haudattiin puolueen
kustannuksella.

Eetu Salinin hautapatsasrahaan on edelleen kerätty varoja,
mutta tätä kirjoitettaessa on saatu kokoon vain noin 2,000 markkaa.

Riitajuttuja. — Kun Kotkassa v. 1927 syntyi puoluetoverien kes-
ken riitoja, jotka johtivat oikeudenkäyntiin ja muutenkin pahasti
häiritsivät puolue-elämää, kävi puoluesihteerin paikkakunnalla ja
hänen myötävaikutuksellaan saatiin aikaan sovinto, jonka jälkeen
olot rauhoittuivat. — Eräässä Osuuskunta Vapaus r. l:n ja toimittaja
Herman Tirkkosen välisessä riitajutussa asetettiin v. 1927 sovintolau-
takunta, johon puoluetoimikunta määräsi puheenjohtajaksi puolue-
sihteerin Wiikin; asiasta tultiin yksimieliseen, molempia riitapuolia
suunnilleen tyydyttävään päätökseen.

Maatyöväen liiton eräs valitus. — Maatyöväen liiton kääntynyt puoluesihteerin puolueen huomautuksella, että eräät puolueosastot olivat kieltäneet liiton osastoja toimimasta sanottujen puolueosastojen taloissa, toimitti puoluesihteerin tutkimuksen, josta kävi ilmi, että Maatyöväen liiton kyseessä olevat osastot olivat itse asiassa harjoittaneet kommunistista puoluepolitiikkaa. Puoluesihteerin ilmoitti tästä Maatyöväen liiton toimikunnalle, kehoittaen sitä estämään tällaisia väärinkäytöksiä.

Puolueneuvosto

on tämän toimintakauden aikana kokoontunut 7 kertaa, nimittäin 12—13/9—1926, 2/12—1926 (puolueneuvoston ja sos.-dem. eduskuntaryhmän yhteinen kokous), 27—28/2—1927, 20—21/11—1927 (myös puolueneuvoston ja eduskuntaryhmän yhteinen kokous), 14—15/4—1928, 9/12—1928 ja 10/3—1929.

Tärkeimmät puolueneuvoston käsittelemät asiat — joista enimmäkseen jo edellä on tehty selkoa — ovat: syyskuussa 1926 pidetyssä kokouksessa: valistustyöhön käytettävä lisämääräraha; Työväen Sanomalehtien Tietotoimiston uudistaminen puoluetoimikunnan laatiman suunnitelman mukaisesti; maatalousohjelmakomitean asettaminen; eduskuntavaalien valmistelut ja vaalirahaston kartuttaminen; kysymys Kotoa ja Kaukaa-lehden lakkauttamisesta; kiinnelainan otto; puoluetoimikunnan puheenjohtajan vapauttaminen toistaiseksi toimensa hoitamisesta. — Joulukuussa, 1926 pidetyssä kokouksessa päätettiin hallituksen muodostamisesta. — Helmikuussa 1927: vaaliagitatio, vaaliohjelma ja ehdokkaiden asettelu hallitussessaolon kehitys, »Järjestötoiminta»-lehti, vappumielenosoitukset. — Marraskuussa 1927: hallituksen suhtautuminen tulo- ja menoarvion käsittelyyn ja puoluelehdistön suhtautuminen hallitukseen, valistustyösuunnitelma, valtakunnan lipun käyttö. — Huhtikuussa 1928: hallituskysymys, puoluetoimistojen kasvattaminen, suurtuloisten puolueen jäsenten verottaminen. — Joulukuussa 1928: poliittinen tilanne, valistustyö, kommunistivainot. — Maaliskuussa 1929: virkamiesten palkka-asia.

Puoluetoimikunta.

Helmikuun alussa 1926 pidetyssä puoluekokouksessa valittiin puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi Matti Paasivuori, varapuheenjohtajaksi Rieti Itkonen ja puoluesihteeriksi K. H. Wiik sekä muiksi jäseniksi Väinö Hupli, Johan Helo, Reinhold Swentorzetski ja Axel Ahlström sekä varajäseniksi Hilda Seppälä, Väinö Mikkola, Väinö V. Salovaara, Matti Puittinen ja Anton Huotari.

Ryhtyessään työhönsä julkaisi puoluetoimikunta puolueen jäsenille osoitetun julistuksen, jossa kehoitettiin toimimaan puoluekokouksen päätöksen hengessä puolueen hyväksi. Ensimmäisessä kokouksessaan 8. 2. 1926 asetti puoluetoimikunta valiokunnan, jonka tehtäväksi annettiin valmistella käsiteltäväksi tulevia taloudellisia kysymyksiä. Tähän valiokuntaan valittiin Paasivuori, Helo ja Hupli; valiokunta oh tarpeen vaatiessa käyttänyt asiantuntijoina puolueen taloudenhoitajaa ja Kustannus-Oy. Kansanvallan toimitusjohtajaa.

Kun Paasivuori keväällä 1926 valittiin Suomen Ammattijärjestön puheenjohtajaksi, valitsi puoluetoimikunta väliaikaiseksi puheenjohtajakseen Rieti Itkosen ja varapuheenjohtajaksi Väinö Hupiin. Paasivuori jäi kuitenkin edelleen puoluetoimikunnan jäseneksi ja on koko toimintakauden ottanut osaa sen töihin.

Heinäkuun lopulla 1928 riisti tuoni parhaassa miehuuden iässä olleen puoluetoimikunnan varajäsenen Väinö Mikkolan; hänen tilalleen valitsi puolueenosto saman vuoden joulukuun 9 p:nä Matti Turkian. Muita muutoksia ei puoluetoimikunnan kokoonpanossa ole toimintakauden aikana tapahtunut.

Kun puoluetoimikunnan jäsenet Paasivuori, Itkonen, Helo ja Hupli joulukuun 13 päivänä 1927 nimitettiin hallituksen jäseniksi, ilmoittivat he, etteivät he tule ottamaan osaa sellaisten päätösten tekoon, joissa on kyseessä puoluetoimikunnan taholta tapahtuva hallituksen toiminnan valvonta.

Samoin kuin aikaisemminkin, on puoluetoimikunnan varajäsenet säännöllisesti kutsuttu kokouksiin ja ovat he yleensä ottaneet niihin osaa. Toimintakauden aikana on puoluetoimikunta kokoontunut 112 kertaa; pöytäkirjoihin on merkitty 1,165 pykälää. Kokouksiin ovat ottaneet osaa: Wiik 109 kokoukseen, Hupli 95, Ahlström 94, Seppälä 92, Itkonen, Paasivuori ja Helo 80, Swentorzetski 68, Huotari 66, Puittinen 44, Salovaara 43 ja Mikkola 6 kokoukseen. Järjestösihteeri Sallila on ollut saapuvilla 87 kokouksessa.

Puoluetoimiston henkilökunta ja uudelleen järjestely.

Puoluekokouksen antaman valtuuden nojalla kiinnitti puoluetoimikunta puolueen palvelukseen erityisen järjestösihteerin. Tähän toimeen valittiin Emil Sallila, joka ryhtyi tointansa hoitamaan 1. 6. 1926.

Järjestösihteerin ottamisen yhteydessä päätettiin puoluetoimiston työt järjestää siten, että järjestösihteerille siirtyi valistustyön johto, joka kuitenkin jäi puoluesihteerin ylivalvonnan alaiseksi, kuten puoluetoimiston muutkin työt. Asetettiin valistusjaosto, johon valittiin

Sallila, Hupli ja Wiik. Erityinen taloudenhoitajan toimi lakkautettiin ja siihen kuuluvat työt siirrettiin järjestösihteerille, joka myös toimii puolueen omistaman talon, Sirkusk. 3:n isännöitsijänä. Järjestösihteerin tehtäviin tuli lisäksi kuulumaan piirien talouden valvonta, työväentalojen taloudellinen ja rakennuksellinen ohjaus ja valvonta sekä kunnalliset asiat, lakkautetun kunnallistoimiston hoitajan J. E. Janatuksen jäädessä tällöin järjestösihteerin käytettäväksi. Puoluesihteerin tehtäväksi jäi, kuten aikaisemminkin, puoluepoliittisten asiain, puoluelehdistön ja eduskuntatyön seuraaminen, ohjelma-kysymysten käsittely, kirjallisen valistustyön johto, puolueen julkaisujen toimittamisen valvonta, puoluetoimiston toimintakertomusten y.m.s. laatiminen ja kansainväliset asiat.

Kun puolue toimiston työt olivat huomattavasti lisääntyneet, kiinnitti puolue toimikunta 10. 5. 1927 puolueen palvelukseen maisteri Väinö Melin, joka oli jo 11. 2. 1927 otettu tilapäisesti puolue toimikunnan palvelukseen etupäässä vaaliagitatioaineiston laatimista varten. Marraskuun alusta 1928 siirtyi Melin S. Sosialidemokraatin toimitukseen ja samaan aikaan kiinnitti puolue toimikunta palvelukseensa etupäässä sos.-dem. ammattiyhdistysväen toiminnan järjestämisestä varten toimittaja Ernst Lähteen.

Kirjeenvaihto. — Kirjeenvaihto on kuluneen toimintakauden aikana huomattavasti lisääntynyt, mikä on ollut luonnollisena seurauksena toiminnan vilkastumisesta ja sen muodostumisesta entistään monipuolisemmaksi. Puolue toimistosta on toimintakauden aikana lähetetty 23,868 kirjettä.

Puolueen raha-asiat vv. 1926—1928.

Sos.-dem. Puolueen tilinpäätös vuodelta 1926.

Tulostase.

Menot:

Työväentalojen hoitotili.....	290	36
Puolueuuvoston tili.....	18,430	95
Puoluekokouksen tili.....	32,729	
Kunnallisvaalien tili vuodelta 1925	1,822	50
Työväen Arkiston tili.....	26,112	
Kunnallistoimiston tili.....	15,020	

Kansainvälinen tili.....	44,768: 60
Kulunkitili.....	45,832: 81
Tietotoimiston tili.....	7,639: 75
Yleinen palkkatili.....	158,466: 60
Käyttövarojen tili.....	16,103: 90
Agitatiooni- ja matkakustannusten tili.....	105,309:60
Avustusten tili.....	328,343: 06
Jäsenhankintaviikon tili.....	60,407: 50
Veronmaksajain kokousten tili.....	37,050: 50
Poistojen tili.....	37,165:63
	Smk. 935,492:76

Tulot:

Poistettujen saatavien tili.....	3,468: 23
Kansanvallan voittovarojen tili.....	50,000: —
Yleinen kustannustili.....	25,189:55
Korkotili.....	16,920: 86
Työväen Kalenterin tili.....	189,520:75
Vappumerkkien tili.....	33,210: 25
Kevättervehdyksen tili.....	11,766:55
V. 1924 ylimääräisten verojen tili.....	3,473:—
Kiinteistön hoitotili.....	176,335:50
Puolueverojen tili.....	131,268:55
Työväen Sanomalehti Oy tili.....	142,638: —
Pääomatili.....	151,701: 52
	Smk. 935,492:76

Omaisuuatase.*Varat:*

Kassatili.....	27,362:06
Pankkitili.....	64,048: 50
Kalustotili.....	100: —
Osakkeiden tili.....	150,000: —
Vieraiden velkakirjojen tili.....	79,569:44
Työväentalojen tili.....	1,168:55
Kiinteistötili.....	1,433,242: 97
Saama-vekseli tili.....	20,000: —
Yleinen kustannustili.....	1: —
Eri henkilöiden tili.....	99,307: 92
Punaruusun tili.....	10,161:20
	Smk. 1,884,960:64

Velat:

Asiamiesten tili.....	12,802:83
Kuolleiden yhdistysten tili.....	17,003:59
Muurmannin Leg. sivistysrahaston tili.....	6,429:05
Muurmannin avustusrahaston tili.....	7,961:57
Henkivakuutusyhtiö Suomi.....	843,037:02
Helsingin Työväen Säästöpankki.....	400,000:—
Eri henkilöiden tili.....	127,577:43
Vaalirahaston tili.....	27,903:30
Kansainvälinen tili (Matteotti rahasto).....	300:—
Pääomatili.....	441,945:85
	Smk. 1,884,960:64

Pääomatilin pienentyminen johtuu etupäässä avustusten myöntämisestä, joita kuluneena vuonna on ollut erittäin runsaasti. Niinpä ovat eri puoluelemme saaneet avustuksia yhteensä Smk. 165,200:—, piirijärjestöt Smk. 82,050:—, ja muut keskusjärjestöt 75,000:—. Kaikkiaan nousee avustusten summa Smk. 328,343:06. Myöskin jäsenhankintaviikon ja veronmaksajain kokousten menot, jotka nousivat Smk. 97,458:— sekä puoluekokousmenot Smk. 32,729:— ovat osaltaan menoja lisänneet.

Tilintarkastuslausunto.

Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tänään loppuunsaorittaneet Sosialidemokraattisen Puolueen tilien tarkastuksen vuodelta 1926. Tässä tarkastuksessa olemme havainneet seuraavaa:

- 1) että tilien avaus oli oikea;
- 2) että kassa, jonka tänään laskimme, vastasi tilikirjan osoittamaa kassaj äännöstä;
- 3) että tilinpäätös oli oikea;
- 4) että osakkeet sekä muut arvopaperit oli tilinpäätökseen otettu vakavaraisesti;
- 5) että kirjoihin on varastossa olevat kustannustuotteet otettu yhden (1: —) markan ja kalusto sadan (100: —) markan arvoisina; ja
- 6) että kirjanpito oli hyvin ja huolellisesti hoidettu.

Pääomatilin vähenemiseen nähden viittaamme siihen selitykseen, joka puoluetuomikunnan tilikertomuksessa on annettu.

Edellä sanotun perusteella ehdotamme, että vuoden 1926 tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivelvollisille myönnettäisiin tilivapaus. Helsingissä helmikuun 16 p:nä 1927.

Aatu Halme.

T. H. Wilppula. •

Olavi Puro.

Sos.-dem. Puolueen tilinpäätös vuodelta 1927.

Tulostase.

Menot:

Työväentalojenhoitotili.....	1,477: 02
Puolueneuvoston tili.....	20,573: 20
Ohjelmakomitean tili.....	1,139: 50
Pienviljelijäin Valtuuskunnan tili.....	3,197: —
Järjestöjenneuvontatili.....	5,444: 90
Työväen Arkiston tili.....	21,612:—•
Avustusten tili.....	263,804: —
Agitatsiooni- ja Matkakustannusten tili.....	68,295: 30
Vaalikustannusten tili.....	375,758:21
Kansainvälinen tili.....	35,435: —
Kulunkitili.....	58,682:35
Käyttövarojen tili.....	6,011: 40
Tietotoimiston tili.....	47,559: 35
Yleinen Palkkatili.....	205,527:90
Poistojen tili.....	20,726: 92
	Smk. 1,135,244:05

Tulot:

Puolueverojen tili.....	170,272:70
Ylimääräisten verojen tili.....	28,181: —
Vaalirahaston tili.....	48,389: 30
Punaruusun tili.....	13,351: —
Kevättervehdyksen tili.....	13,898: 15
Vappumerkin tili.....	31,586: 50
Työväen Kalenterin tili.....	214,552: —
Yleinen Kustannustili.....	26,054:70

Kiinteimistöhoitotili	*	216,148:	93
Kansanvallan Voittovarojen tili		250,000	
Työväen Sanomalehti-Oy:n tili		43,228	
Korkotili		65,040	
Poistettujen saatavien tili		1,000	
Puoluekokouksen tili		237	
		1,121,939	59
Pääomatili		13,304	46
		Smk. 1,135,244	05

Omaisuuatase.

Varat:

Kassatili	11,539:55
Pankkitili	10,835:28
Vieraiden Velkakirjojen tili	86,761:94
Työväentalojen tili	1,168: —
Kiinteimistön tili	1,433,241:97
Kalustotili	100: —
Yleinen Kustannustili	1: —
Osakkeiden tili	150,000: —
Eri henkilöiden tili	72,537:62
Saamavekselien tili	5,000: —
	Smk. 1,771,185:91

>

Velat:

Asiamiesten tili	14,041: 53
Kuolleiden yhdistysten tili	12,191: 14
Muurmannin Legionan Sivistysrahaston tili	6,429:05
» » Avustusrahaston tili	7,961:57
Henkivakuutusyhtiö Suomen tili	842,046: 46
Helsingin Työväen Säästöpankin tili	400,000: —
Eri henkilöiden tili	<u>59,874:77</u>
	1,342,544: 52
Pääomatili	428,641:39
	Smk. 1,771,185:91

Tilintarkastuslausunto.

Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tänään loppuun suorittaneet Sosialidemokraattisen Puolueen tilien tarkastuksen vuodelta 1927. Tässä tarkastuksessa olemme havainneet seuraavaa:

- 1) tilien avaus tilikauden alussa oli oikea;
- 2) kassa, jonka tänään laskimme, vastasi tilikirjan osoittamaa kassajäännöstä;
- 3) tilimerkinnät perustuivat hyväksyttäviin todisteihin;
- 4) osakkeet ja muut arvopaperit, jotka tarkastimme, oli tilinpäätökseen otettu vakavaraisesti;
- 5) varastossa olevat kustannustuotteet on otettu yhden (1) markan ja kalusto sadan (100) markan arvoisina tilinpäätökseen;
- 6) puolueen taloutta ja kirjanpitoa on huolellisesti hoidettu.

Edellä sanotun perusteella ehdotamme, että vuoden 1927 tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivelvollisille myönnettäisiin mainitulta vuodelta tili- ja vastuuvapaus.

Helsingissä, helmikuun 21 päivänä 1928.

Aatu Halme.

T. H. Wilppula.

Olavi Puro.

Sos.-dem. Puolueen tilinpäätös vuodelta 1928.

Tulostase.

Menot:

Kulunkitili	55,169: 92
Tietotoimiston tili	82,186: 15
Yleinen palkkatili	215,517: 70
Agitationi- ja Matkakustannusten tili	122,410: 25
Kansainvälinen tili	83,044: 94-
Työväentalojenhoitotili	1,370: 52
Pienviljelijäin valtuuskunnan tili	8,327: —
Erikoisviikkojen ja -päivien tili	23,041: 95
Käyttövarojen tili	13,238: 65
Avustusten tili	229,663: —
Järjestöjenneuvontatili	1,799: 50
Puolueneuvoston tili	14,631: —
Työväen Arkiston tili	31,733: 75
Kunnallisvaalikustannusten tili	95,774: 75
Poistojen tili	<u>4,199:80</u>

Smk. 982,108:88

Tulot:

Yleinen Kustannus- ja välitystili	32,952:27
Työväen Kalenterin tili	194,424:90
Kevättervehdyksen tili	13,104:46
Vappumerkin tili	33,108:25'
Kiinteimistönhoitotili	168,644: 72
Puolueverojen tili	175,926: 75
Ylimääräisten verojen tili (v. 1927)	32,184: —
Korkotili	49,405: 66
Työväen Sanomalehti Oy:n tili	43,960: —
Vaalirahaston tili	13,164:50
Poistettujen saatavien tili	1,916: —
Kansanvallan voittovarojen tili	190,000: —
	948,791:51
Omaisuuuden vähennys	33,317:37
	Smk. 982,108: 88

Omaisuuustase.*Varat:*

Kassatili	61,376:03
Pankkitili	3,828: 14
Kalustotili	100: —
Vieraiden velkakirjojen tili	92,833: 65
Osakkeiden tili	150,000: —
Kiinteimistön tili	1,433,241: 97
Työväentalojentili	1,168: 55
Yleinen kustannus- ja välitystili:	
Kirjallisuusvarasto	1: —
Kirjoitus- ja radiokoneita	26,790:— 26,791: —
Eri henkilöiden tili	215,139: 14
Saamavekselien tili	1,400: —
Työväen Kalenterin tili	44,000: —
Kansalaissodan muistelmateoksen tili	700:—•
	Smk. 2,030,578: 48

Velat:

Muurmanin Legionan Sivistysrahaston tili	6,429:05
» » Avustusrahaston tili	7,961:57
Henkivakuutusyhtiö Suomi	841,003:90
Helsingin Työväen Säästöpankki	400,000: —
Asiamiesten tili	13,198:33
Kuolleiden yhdistysten tili	30,374:04
Eri henkilöiden tili	136,287:57
Vekselitili	200,000: —
	1,635,254:46
Pääomatili	<u>395,324:02</u>
	Smk. 2,030,578: 48

Tiliintarkastuskertomus.

Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksen valitsemina tiliintarkastajina olemme tarkastaneet Sosialidemokraattisen Puolue-toimiston tilit vuodelta 1928 sekä puolueen taloudenhoitoa samalta ajalta. Tässä tarkastuksessa olemme havainneet seuraavaa:

- 1) tilien avaus tilikauden alussa oli oikea;
- 2) kassa jonka laskimme, vastasi tilikirjan osoittamaa kassajään-nöstä;
- 3) tilimerkinnät perustuivat hyväksyttäviin tosiseikkoihin;
- 4) osakkeet ja muut arvopaperit, jotka tarkastimme, oli tilin-päätökseen otettu vakavaraisesti;
- 5) varastossa olevat kustannustuotteet on tilinpäätökseen otettu yhden (1) markan ja kalusto sadan (100) markan arvoisina;
- 6) puolueen omistaman kiinteistön sekä kaluston palovakuutukset ovat voimassa ja vakuutussummat ovat mielestämme riittävät;
- 7) tilinpäätös osoittaa tältäkin vuodelta tappiota;
- 8) Tietotoimisto, jonka menot ovat kohonneet Smk. 86,547: 80 suuremmiksi Puolueenvaltuuston hyväksymään menoarvioon otettua summaa, on aiheuttanut Smk:n 82,186: 15 tappion. Menojen nousu on johtunut Tietotoimistossa toimeenpannuista uudistuksista. Nämä uudistukset, joiden tarpeellisuutta ei meillä ole aihetta epäillä, olisi kuitenkin, katsoen asiaa puolueen talouden kannalta, ollut edullisem-paa suorittaa vasta sitten, kun sanomalehtien kanssa olisi aikaansaatu sopimus Tietotoimistolle suoritettavien maksujen vastaavasta koroit-tamisesta.

Kun tilit on oikein ja huolellisesti pidetty ja kun tilinpäätös on

oikea, ehdotamme, että tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivelvollisille myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus vuodelta 1928.

Helsingissä 9 päivänä maaliskuuta v. 1929.

Aatu Halme.

T. H. Iivilppula.

Olavi Puro.

Sanomalehtien vapaakappaleista on maksettu seuraavasti:

	1927		1929	
	Kpl.	Smk.	Kpl.	Smk.
S. Sosialidemokraatti.....	1,010		51	
Uusmaan Työmies.....	2,438		4,272	
Arbetsbladet.....	3,317		3,238	
Sosialisti.....	6,847	20,622	8,230	16,460
Kansan Lehti.....	4,086	10,215	5,700	11,400
Kansan Työ.....	8,477	25,431	5,789	13,025
Työn Voima.....	6,069	12,132	6,157	12,274
Uusi Aika.....	7,600	11,400	5,050	7,575
Hämeen Kansa.....	5,776	8,644	7,292	14,584
Eteenpäin.....	1,451	2,176	1,102	1,653
Kansan Voima.....	3,439	8,577	3,094	5,414
Vapaus.....	8,329	16,303	7,677	13,434
Pohjalan Työmies.....	5,838	15,567	5,040	7,560:
Yhteensä	64,704	131,089	311,62	692 103,380 50

Vv. 1926—29 saatuja puolue- ja ylimääräisiä veroja:

	1926	1927	1928	1929 30/6	Yhteensä
Puolueveroa___	131,268: 55	170,272: 70	175,926: 75	61,169: 80	538,637: 80
Ylimäär. veroa	3,473: —	28,181: —	32,184: —	830: —	64,668: —
Yhteensä	134,741: 55	198,453:70	208,110:75	61,999: 80	603,305: 80

Puolueen vv. 1926—29 myöntämät avustukset.

35
to

Avustuksen saaja	1926	1927	1928	1929	1927 (Vaaliavustusta)	1929	Yhteensä
Uudenmaan 1. vaalip.....	25,000:	17,000:	5,000: •		4,000:		51,000
Turun ja Porin 1. etel. vaalip. ...	5,000:	15,000:	8,000: -	6,000:	6,000:	2,000:	42,000:
Turun ja Porin 1. pohj. vaalip. ...					6,000:		6,000
Viipurin 1. 1 nt. vaalip.....					5,000:		5,000
Viipurin 1. it. vaalip.....	4,650:	10,000:	8,000:	6,000:	5,000:	3,000:	36,650
Mikkelin 1. vaalip.....		3,000	3,000:	3,000:	5,000:	2,000:	16,000
Kuopion 1. länt. vaalip.....	8,000:	10,000:	8,000:	6,000:	6,000:	3,000:	41,000
Kuopion 1. it. vaalip.....		5,000:	5,738:	6,000	5,000:	3,000:	24,738
Vaasan 1. it. vaalip.....					5,000		5,000
Vaasan 1. yhd. vaalip.....	20,000:	25,000:	12,000:	13,000	5,000:	3,000:	78,000
Oulun 1. yhd. vaalip.....	19,400	25,000:	18,000:	16,000:	2,000:	4,000:	84,400:
Sos.-dem. Työläisnaisliitto	7,000	7,000:	7,000:	7,000	5,000:	2,000:	35,000
Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto ...	14,000	20,000:	20,000:	20,000:	•5,000:	2,000:	81,000
Ruotsalainen Työväenliitto ...	7,500	7,000	7,000	7,000:	4,000:	2,000:	34,500:
Eri keskuustoimikunnat.....	46,500	15,304	5,500:				67,304
Sosialisti	50,000:	25,000					75,000
Pohjolan Työmies.....	39,600	51,000	36,000	52,600:			179,200:
Raivaaja	68,600	20,500:	78,425				167,525
Toveritar.....	7,000:	7,000	7,000:	7,000:			28,000
Muut järjestöt.....	6,093 06	1,000	1,000				8,093 06
Yhteensä	328,343: 06	263,804	•229,663:	•149,600:	68,000: —	26,000:—	11,109,660 06

Kertomus Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toiminnasta 1. 11. 1925—15. 9. 1929.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan liiketoiminta on otsikossa mainittuna kertomuskautena edelleen käsittänyt kaikki ne alat, joilla se laajentuneena ryhtyi toimimaan keväällä 1923: yhtiö oh harjoittanut kustannus-, kirjapaino-, kirjansitomo- ja kirjakauppaliikettä.

Kustannusliikkeen menestyksellinen toiminta on, kuten liike-elämä yleensä, hyvin suuressa määrin riippuvainen taloudellisista olosuhteista. Se maamme taloudellisen elämän noususuunta, joka oli havaittavissa vv. 1926, 1927 ja vielä v. 1928, vaikutti edullisesti Kansanvallankin kehitykseen ilmoitustulojen jatkuvan lisääntymisen ja tuotteiden kasvavan myynnin muodossa. Toisaalta taas suhteellisen hyvät työolot edellämainittuina vuosina tekivät työväestölle mahdolliseksi tilata sanomalehtiä, mikä seikka lisäsi »Suomen Sosialidemokraatin» ja yhtiön muidenkin lehtien menekkiä. Vuoden 1928 loppupuolella alkoi kuitenkin maassamme ilmenevä rahapula aiheuttaa työttömyyttä ja muita epänormaalisen taloudellisen, elämän haittoja. Pulakauden haitalliset vaikutukset tuntuivat Kansanvallankin liiketoiminnassa jo vuoden 1928 lopussa, ja yhä jatkuen, aiheuttaen siihen asti vallinneen liikkeen säännöllisen kasvun pysähtymisen.

Se taloudellinen nousukausi, josta edellä mainittiin, on tehnyt mahdolliseksi yhtiön tuotantolaitosten kehittämisen mahdollisimman suoritus- ja kilpailukykyisiksi. Uusia koneita ja muita työvälineitä on hankittu. Nimikään on toimeenpantu erinäisiä huoneistolajennuksia ja -muutoksia silmälläpitäen töiden mahdollisimman joustavaa suoritusta.

Tämän yhteydessä mainittakoon vielä, että yhtiön toiminnan laajennuttua korotettiin yhtiön osakepääomaa v. 1926 700,000 markalla, joten se nyt on 750,000 markkaa. Samalla tehtiin yhtiöjärjestykseen erinäisiä muitakin muutoksia.

Yhtiön toimintaa ja sen tuloksia selostetaan lähemmin seuraavassa katsauksessa.

KUSTANNUSTOIMINTA.

»Suomen Sosialidemokraatti.»

Syyskuun 16 p:nä 1928 oli »Suomen Sosialidemokraatilla» merkkipäivä. Silloin tuli kuluneeksi 10 vuotta siitä, kun lehti alkoi säännöllisesti ilmestyä.

Puolueen pää-äänenkannattajan julkaiseminen on siviilikirjapaino-
liikkeen harjoittamisen ohella edelleen ollut yhtiön tärkeimpänä ja
suurimpana tehtävänä. Pyrkimyksenä on ollut saada »Suomen
Sosialidemokraatista» kehitetyksi mahdollisimman kilpailukykyinen
suurlehti ja tässä tarkoituksessa on pantu toimeen kuluneena toiminta-
kautena merkittäviä uudistuksia.

Näistä uudistustoimenpiteistä mainittakoon ensiksi lehden muut-
taminen 7-päiväiseksi. Lehden kasvussa oli nim. tapahtunut niin
huomattava kehitys, että se pian olisi 6-päiväisenä saavuttanut
mahdollisuuksiensa rajat. Oli myös koetettava saada sille osalle
työväestöä, joka olosuhteitten pakosta joutui lukemaan sunnuntaisin
porvarilehtiä, oma sunnuntailehti. Vuoden 1927 loppupuolella, kun
aikakin oli taloudellisesti edullinen, pantiin alulle tämä järjestely,
ja vuoden 1928 alusta lehti on ilmestynyt myös sunnuntaisin. Vuoden
1927 alusta lehti on ilmestynyt ulkoasultaankin uudistettuna. Siihen
asti käytetty f rak tuura-kirjasin vaihdettiin antiqva-kirjasimeen.
Samaan aikaan ryhdyttiin toimenpiteisiin myöskin lehden sisällyksen
rikastuttamiseksi: siihen perustettiin jokapäiväinen pakinaosasto
»päivän peili» ja lauantainumeroihin »Lepohetkiksi»-niminen kauno-
kirjallinen osasto, joka v. 1928 alusta siirrettiin silloin ilmestyä
alkaneeseen sunnuntainumeroon. Muutenkin on lehden toimitus-
työhön ja sisällyksen monipuolisuuteen kiinnitetty ja edelleen kiin-
nitetään erikoista huolta. Erityisesti mainittakoon, että lehden toimi-
tukseen vuoden 1928 alussa kiinnitettiin maatalous-ammattimies
vakinaiseksi toimittajaksi, jonka tehtävänä on lehden maatalousosas-
ton hoito. Samoin mainittakoon, että lehden urheiluosasto on nyt-
temmin urheiluasioihin perehtyneen henkilön hoidettavana. Sivuluku
on jatkuvasti kasvanut, minkä seikan osoittavat seuraavat sivu-
luvun lisääntymistä esittävät numerot:

Sivuluku oli vuonna 1925.....	2,268
» » » 1926.....	2,446
» » » 1927.....	2,760
» » » 1928.....	3,142

Myös lehden kuvitukseen on kiinnitetty entistä enemmän varoja.
Lehdellä on oma valokuvaaja ja lisäksi hankitaan kuva-aineistoa
ulkomailta käsin.

»Suomen Sosialidemokraatin» valmistuksessa oli sen koon kasvaessa
jouduttu sellaiseen vaiheeseen, etteivät lehtipainon koneet enää voi-
neet tyydyttää tarvetta muuten kuin lyhentämällä toimitusaikaa tai
myöhästyttämällä lehden ilmestymistä. Jotta pysyttäisiin kehityksen

tasalla, päätettiin ryhtyä toimenpiteisiin uuden rotatiokoneen hankkimiseksi. Hankittuaan eri tehtailta tarjoukset, johtokunta päätti keväällä 1928 tilata rotatiokoneen ja stereotyypilaitteet saksalaiselta Vogtländische Maschinenfabrikilta, jonka tarjous oli edullisin. Kaupan välitti tehtaan pohjoismaiden edustaja Ab. S. Gumaelius Maskinaffär Tukholmassa. Kone saapui yhtiölle keväällä 1929 ja oli se paikoilleenasetettu saman vuoden syyskuussa. Rotatiokone samoin kuin stereotyypilaitteetkin ovat täysin ajanmukaiset. Nämä koneet, niihin liittyvine apukoneineen, tulivat paikoilleen asetettuina ja osaksi tästä, osaksi muista syistä aiheutuneet huoneistokorjaukset mukaanluettuina maksamaan noin 2,500,000 markkaa.

Lehden ilmoitusmäärä on jatkuvasti osoittanut kasvua. Ilmoitustuloja on tasaisin luvuin ollut seuraavasti:

V. 1925.....	2,311,000 mk.
»> 1926.....	2,621,000 »
» 1927.....	3,215,000 »
» 1928.....	3,685,000 »

»Suomen Sosialidemokraatin») ilmoitushinnat ovat olleet ja edelleenkin ovat samat kuin pääkaupungin muillakin suurlehdillä.

»Suomen Sosialidemokraatin» toimitusta on koko ajan johtanut päätoimittaja A. Huotari ja vastaavana toimittajana on ollut A. E. Leino, Lehden poliittisina toimittajina ovat päätoimittajan lisäksi olleet toimittajat R. Swentorzetski ja M. Turkia. Toimituksen apuna on ollut puoluetoimikunnan nimittämä toimitusneuvosto, joka on ratkaissut tärkeimmät lehden sisältöä koskevat kysymykset yhteisissä kokouksissaan.

Lehden toimituksessa on entiseen tapaan koulutettu puoluetta varten sanomalehtimiehiä pitämällä 6 kk. kestäviä harjoittelukursseja. Useimmat harjoittelijoista ovatkin harjoitteluajan päätyttyä siirtyneet puoluelehtien palvelukseen tai erinäisiin muihin puoluetehtäviin.

»Uusmaan Työmies.»

Uudenmaan sos.-dem. piirikokouksissa oli useana vuonna keskusteltu ja tehty päätöksiä erityisen halpahintaisen piirilehden aikaansaamisesta. Lehden tarpeellisuutta perusteltiin sillä, että vähävaraisempi maalaisväestö ei voi tilata niin suurta ja kallista lehteä kuin »Suomen Sosialidemokraatti». Sitäpaitsi katsottiin, että läänin selaisilla paikkakunnilla, joissa työväenlehdillä ei juuri ensinkään ole

^ — Puoluetoimik. ja Piiritoimik. kertomukset

jalansijaa, huokeahintainen työväenlehti olisi omiaan muokkaamaan maaperää sosialidemokraattisille aatteille ja vähitellen, ainakin jossain määrin, raivaamaan tietä pää-äänenkannattajalle syrjäisimpienkin seutujen pikkueläjien keskuuteen. Lisäksi on lukuisain pienten porvarillisten paikallislehtien vaikutus uhannut yhä entisestään laajeta, mistä tietysti olisi koitunut puolueellemme vahingollisia seurauksia. Sentähden puolue toimikunta periaatteessa hyväksyikin lokakuun 20 p:nä 1926 pitämässään kokouksessa 2 kertaa viikossa ilmestyvän piirilehden perustamisen.

Vuoden 1927 alussa alkoikin tämä piirilehti ilmestyä 2 kertaa viikossa. Lehden nimeksi hyväksyttiin »Uusmaan Työmies». Tilaushinta asetettiin mahdollisimman alhaiseksi, jotta vähävaraisetkin voisivat lehden tilata. Lehti ei ole kuitenkaan kaikissa suhteissa vastannut siihen kiinnitettyjä toiveita. Levikki ei ole kasvanut niin suureksi kuin olisi ollut toivottavaa ja ilmoitusten saanti on tämänkaltaiseen pienlehteen suhteellisen rajoitettu. Lehden taloudellinen tulos ei ole näistä syistä ollut tyydyttävä.

Lehden toimittajana on ollut alusta alkaen kuluvan vuoden helmikuuhun toimittaja A. Pohjanmaa, jonka jälkeen lehden toimittajaksi ryhtyi V. Huhta.

»Arbetsbladet.»

Kuluvan vuoden elokuun 30 päivänä tuli kuluneeksi 10 vuotta siitä, kun »Arbetsbladet» alkoi ilmestyä.

Tämä yhtiön kustantama ruotsinkielinen sosialidemokraattinen lehti on edelleen ollut ainoa alallaan maassamme. Tästä syystä sitä on edelleen julkaistu, vaikka se tuottaakin taloudellista tappiota. Se on ilmestynyt entiseen tapaan 3 kertaa viikossa.

Lehden painosmäärä on koko ajan pysynyt pienenä. Tähän on epäilemättä ainakin osaksi syynä se epätasaväkinen kilpailu, jota »Arbetsbladet» joutuu käymään ruotsinkielisten porvarillisten lehtien kanssa. Viimeksimainittuja kun monin paikoin tyrkytetään työnantajien puolesta työläisille joko ilmaiseksi tai tuntuvin hinnanalennuksin. Kansanvalta on yhdessä Ruotsalaisen Työväenliiton kanssa tehnyt voitavansa lehden tilausmäärän kohottamiseksi. M.m. on aika ajoittain pidetty lehden palveluksessa kiertävää asiamiestä, joka on matkustellut ruotsalaisella asutusalueella asiamiesverkkoa järjestämässä.

Lehden päätoimittajana on edelleenkin ollut toimittaja A. Ahlström.

»Työläisnuoriso.»

Sosialidemokraattisen Työläisnuorisoliiton äänenkannattaja »Työläisnuoriso» on edelleenkin ollut yhtiön kustannettavana. Kun lehden kustantamisesta Työläisnuorisoliiton kanssa tehty sopimus päättyi vuoden 1925 lopussa, eikä liitto katsonut itse voivansa ryhtyä lehden kustantamiseen, päätti Kansanvallan johtokunta julkaista lehteä kokonaan yhtiön vastuulla tekemättä liiton kanssa siitä mitään sopimusta, kuitenkin sillä ehdolla, että lehti saa Työläisnuorisoliiton taholta kaiken sen tuen ja kannatuksen, minkä liitto ja sen osastot voivat antaa. Liittotopimikunnan ehdotuksesta muutettiin lehden ilmestyminen ja koko siten, että se vuoden 1926 alusta on ilmestynyt joka toinen viikko 12-sivuisena. Näin tekemällä voitiin lehden tilaus-hintaa hiukan alentaa.

Kun lehti kuitenkin edelleen tuotti tappiota siitä huolimatta, että tarmokkain ponnistuksin sen ilmoitusmäärä saatiin kohoamaan, sillä levikki pysyi jatkuvasti pienenä, Kansanvallan johtokunta neuvotteli uudelleen vuoden 1928 syksyllä Työläisnuorisoliiton kanssa lehden siirtämisestä liiton kustannettavaksi, jossa tapauksessa yhtiö olisi vuosittain 3 vuoden aikana avustanut liittoa lehden kustantamisessa. Liitto ei nytkään voinut ryhtyä lehteä kustantamaan, jonka vuoksi Kansanvalta päätti toistaiseksi jatkaa erinäisin ehdoin lehden julkaisemista.

Lehden toimittajana on ollut vuoden 1929 helmikuuhun asti toimittaja V. Huhta. Kuluvan vuoden helmikuussa Kansanvallan johtokunta päätti Työläisnuorisoliiton ehdotuksesta järjestää lehden toimintuon siten, että toimittajaksi ryhtyi liiton monivuotinen sihteereri K. Kukkonen ja toimittaja V. Huhta siirtyi »Uusmaan Työmiehen» toimittajaksi.

»Kurikka.»

Kurikkaa, maamme ainoaa säännöllisesti ilmestyvää työväen pila-lehteä, on julkaistu entiseen tapaan kerran viikossa, toimittajana Yrjö Räisänen.

»Kotoa ja Kaukaa.»

Kun puoluekokous oli lausunut toivomuksen, että »Kotoa ja Kaukaa»-lehden julkaiseminen lopetettaisiin, ellei se lähiaikoina muodostuisi kannattavaksi, lopetettiin sanottu lehti vuoden 1926 lopussa, koska se siihen mennessä ei ollut muodostunut kannattavaksi.

Kirjainkustannustoiminta.

Tällä yhtiön uudella liikehaaralla on ollut kestettävänä varsin epätasaväkinen kilpailu vanhojen porvarillisten kustannusliikkeiden kanssa, joiden suurtuotannon varjoo sen toistaiseksi suhteellisen rajoitettu julkaisutoiminta suuressa määrin joutuu kirjamarkkinoilla. Julkaistavien teosten kirjallista arvoa on Kansanvallan taholta mahdollisuuksia myöten koetettu käyttää aseena tässä kilpailussa, ja sen johdosta on yhtiön kustannustoiminta saanutkin julkiselta arvostelulta osakseen myötämielisyyttä. Sensijaan eräillä tahoilla kirja-kauppaväen keskuudessa ilmeni varsinkin alkuaikoina puoluenäkökohtien herättämää penseyttä.

Tämän yhteydessä sopinee huomauttaa, että kustannettavan kirjallisuuden valinnassa on kiinnitetty yhä enemmän huomiota tietopuolista työväenaatetta sisältävien kirjojen julkaisemiseen, joskin tämänlaatuisen kirjallisuuden menekki on toistaiseksi ollut heikollaista. Kuitenkin sopii toivoa, että asiantila tässä suhteessa aikaa myöten paranee, etenkin jos nyt alullepantu kirjojen levitystyö yksityisten asiamiesten välityksellä tulee tuottamaan odotetun tuloksen.

Itseen välittömästi kannattavaksi ei kirjainkustannustoiminta vielä ole päässyt, mutta kehityksen suunnasta päättäen on toiveita — kanta varaston tultua jo varsin vahvaksi — aivan lähivuosina saavuttaa taloudellinen tasapaino. Kirjainkustannustoiminnalla on pyritty alunperin tasoittamaan töitä kirjapainossa ja sitomossa järjestämällä omat työt niiksi ajoiksi, jolloin vieraita töitä on vähemmin suoritettavana, ja tähän onkin suurin piirtein katsoen päästy. Tämä järjestely vaikuttaa edullisesti kirjapainon ja sitomon kannattavuusuteen, vaikkei kustannustoiminta sellaisenaan kannattaisikaan.

Kirjainkustannustoimintaa hoiti vuoden 1928 huhtikuuhun T. Mähönen ja sen jälkeen ryhtyi kirjalliseksi johtajaksi H. Välisalmi. Kirjallisen johtajan apuna teosten arvosteleavassa tarkastelussa on ollut kirjallinen lautakunta, johon nykyään kuuluvat V. Hupli, Y. Räisänen, A. Huotari, T. Järvinen ja V. Aronen.

Toimintakauden aikana on kustannettu seuraavat teokset: *Historiaa ja yhteiskunnallista tietoa*: Adler, Max: Uusia ihmisiä; Alkutai-paleelta; Citrine, Walter M.: Ison Britannian ammatillinen liike; Forel, August: Miksi alkoholia on kartettava; Geyer, Curt: Joukot ja johtajat; Hall, V.: Kuntain ammattientarkastajien tehtäviä; Itkonen, O. V.: Muurmannin suomalainen legiona; Renner, Karl: Henkisen työn tekijä nykyisessä yhteiskunnassa; Tainio, Taavi: Puheita ja kirjoituksia; Työväen Sivistysliiton opintokirjat II ja III; av Ursin, N. R.: Testamenttini Suomen köyhälistölle; Vahteri, Antti: Työväen kansainvälinen sosialistinen järjestö; Wells, H. G.: Uusia maailmoita;

Voionmaa, Tapio: Kansainvälinen sosialipolitiikka; Voionmaa, Väinö: Maailmanhistorian uusin vaihe; Vorländer, Karl: Sosialististen aatteiden historia; *Suorasanaista kertomakirjallisuutta*: France, Anatole: Aadamin ensimmäisen vaimon tytär, Enkelien kapina, Teatteritarina, Valittuja kertomuksia, Punainen lilja; Gorkij, Maksim: Nuoruuten yliopistot; Haanpää, Pentti: Kenttä ja kasarmi; Haggard, H. Rider: Maiwan kosto; Jäsyes, K. J.: Onnen kahden puolen; Kivelä, Eetu: Ruuvisuora; Lonkainen, Jussi: Vihan ja rakkauden alttari; Maugham, V. Somerset: • Etelämeren haaksirikkoisia; de Maupassant, Guy: Kaunis ystävä, Leikkivä lempi ja kuoleman varjo, Maalaispiika ja perhetyttö; Melville, Herman: Valkoinen valas; Nordström, Ludvig: Tuomas Lack; Perochon, Ernest: Pellon orjat; Poe, Edgar Allan: Punaisen surman naamio; Russel, John: Missä turvalliset tiet loppuvat; Sala, Tauno: Salaoppeja, rahaa ja rakkautta; Sasu Punanen: Punakaarti, kuningas, vehnäpulla ja porvari, Jussi Taavetti Haataisen sijaikärsimys; Sinclair, Upton: Kuningas kivihiihi, Oikeus ja kohtuus; Swift, Jonathan: Gulliverin retket; Utrio, Untamo: Myrkytetty virta; Välisalmi, Heikki: Savolainen neekeri muilla mailla, Veres vanhaa veikeämpi, Kohtalon koura; *Runoutta*: Arti, V.: Kotkanlento; Liinamaa-Pärssinen, Hilja: Muistojen mailta: *Näytelmiä*: Kitzberg, A.: Vakka kantensa valitkoon; Linnala, Aarre: Rintaman takana; Raita, Toivo: Kultaisen miekan ritari, Kujeileva onnetar; Tola, Akseli: Pirun peli; Välisalmi, Heikki: Rautainen laki, Tuhatvuotinen valtakunta. *Sekalaista*: Gollomb, Joseph: Salapoliiseja ja rikostaitureita.

Toimintakauden aikana on kustannettu kaikkiaan 56 teosta. Näiden yhteinen yksikkösivumäärä on 10,595, yhteinen painosmäärä 148,500 kappaletta ja yhteinen yksikkökirjakauppahinta (Nid. kpl.) 1,329 markkaa.

Siviilikirjapaino.

Senjälkeen kun kommunistit perustivat oman kirjapainon, on suuri osa niitä ammatillisten järjestöjen töitä, jotka aikaisemmin valmistettiin Työväen Kirjapainossa, siirtynyt kommunistien painoon. Myös Kulutusosuuskuntien Keskusliiton oman kirjapainon perustaminen vuoden 1925 lopussa vaikutti häiritsevästi kirjapainon vakituisiin töihin. Tämän takia kirjapainon on entistä enemmän täytynt kilpailla töiden saamisesta porvarillisten kirjapainojen kanssa. Kirjapainon toiminta on kuitenkin yleensä ollut menestyksellistä ja vähin erin on voitu korvata edellämäinitut töiden menetykset.

Kirjapainon konevoimaa on toimintakauden aikana uusittu ja lisätty; samoin myös muita työvälineitä. Vuonna 1925 hankittiin

m. m. suuri sähköllä käypä pikaleikkuukone ja uudenaikainen metallin-sulatuskattila; vuonna 1927 hankittiin lisää 1 amerikkalainen Inter-type-latomakone. »Sosialidemokraatista» puhuttaessa mainittiin jo uuden rotatiokoneen ja uusien stereotyyppilaitteiden hankkimisesta ja lehtilatomakoneiden vanhojen fraktuura-matriisien muuttamisesta antiqva-matriiseiksi. Myöskin erinäisiä huoneistojärjestelyjä on toimintakauden aikana suoritettu.

Kirjapainon liikevaihtoa valaisevat seuraavat numerot:

vuonna 1925 liikevaihto oli.....	Smk.	2,412,823:38
» 1926 » ».....	»	2,193,452:51
» 1927 » ».....	»	2,143,588:99
» 1928 » ».....	»	2,317,053:88

Jotta kirjapainon liiketuloja voitaisiin tarkemmin arvioida, suoritettiin v. 1926 sen koneiden ja kalustojen hinnoittelu niiden oikeihin nykyisiin arvoihin.

Kirjapainon johtajana on edelleen ollut faktori A. Salmi.

Kirjansitomo.

Vv. 1925 ja 1926 kirjansitomolla oli runsaasti töitä. Mutta eräiden uusien sitomojen perustamisesta aiheutui töiden menetyksiä, mitkä vähensivät sitomon vieraiden töiden määrää. Tästä huolimatta sitomo on edelleenkin ollut itsensä täysin kannattava.

Sitomon liikevaihtoa toimintakauden aikana osoittavat seuraavat numerot:

vuonna 1925 liikevaihto oli.....	Smk.	868,564:96
» 1926 » ».....	»	1,155,025:—
» 1927 » ».....	»	713,362:95
» 1928 » ».....	»	598,987:45

Myös sitomossa on suoritettu uusi inventointi.

Kirjansitomon johtajana on edelleen ollut A. Virtanen.

Kirjakaupat.

Yhtiön omistamat kirjakaupat ovat toimineet entiseen tapaan. Työväen Kirjakauppa on sijainnut samassa talossa kuin yhtiön pääliikekin. Helsingin Kirja-Aitta Osakeyhtiön päämyymälä oli vuoden 1928 kesäkuuhun Siltasaarenkadun 5:ssä. Kun päämyymälän tämän huoneiston vuokra-aika päättyi 1/6.28 ja huoneisto oli kau-

pallisesti epäedullisella paikalla, vuokrattiin myymälää varten uusi huoneisto Siltasaarenkadun 12:nnessä ja suoritettiin siinä tarpeelliset muutos- ja korjaustyöt. Kirja-Aitta Oy:n sivumyymälä on edelleenkin sijainnut Hämeentien 29:nnessä. Vuonna 1927 ostettiin yhtiölle Hauhontien 6:ssa sijaitseva Vallilan Kirjakauppa, joka samalla on toiminut yhtiön kustantamien lehtien sivukonttorina ja niiden jakelupaikkana.

Työväen Kirjakaupassa on kirjallisuuden menekki jatkuvasti lisääntynyt, mihin ilmeisesti on osaltaan vaikuttanut oman kustannustoiminnan harjoittaminen. Mainittavana tekijänä kaupan myynnissä on nim. ollut yhtiön oma kirjatutanto, johon kohdistuvat tilaukset, lukuunottamatta kotimaisten kirjakauppojen tekemiä, se välittää, m. m. Amerikkaan.

Helsingin Kirja-Aitta Oy., jota hoidetaan erillisenä yhtiönä, on myöskin osoittanut eteenpäin menoa. Kirja-Aitan sivumyymälä, Sörnäisten Kirja- ja Paperikauppa, on entiseen tapaan pääasiallisesti myynyt paperikauppatavaraa ja välittänyt sanomalehtien tilauksia.

Kirjakauppojen johtajana on koko toimintakauden ollut V. Vainio.

Kiinteistö-Oy. Omakallio.

Kun turkulainen puoluelehti »Sosialisti» oli joutunut ahdinkotilaan sen johdosta, että liike oli sanottu irti huoneistostaan, jossa se oli toiminut lähes 20 vuotta, ja uuden sopivan huoneiston saaminen kohtuullisella vuokralla näytti tavattoman vaikealta, muodostettiin Turussa taloyhtiö Kiinteistö-Oy. Omakallio. Tämä yhtiö osti talon Käsityöläiskatu 10. A. ja rakennutti siihen toimitalon, josta vuokrattiin huoneistot Sosialistin liikettä varten. Lisäksi sijaitsee talossa Sos.-dem. Piiritoimikunnan kanslia ja kokous- ja ravintolahuoneisto Turun sos.-dem. järjestöjä varten. — Yhtiön osakepääoma on 250,000 markkaa jaettuna 500 osakkeeseen ä 500 markkaa. Tästä määrästä Kansanvalta omistaa 339 osaketta. Kiinteistön arvo on noin 880,000 markkaa. Vuokrat, vaikka ovatkin verraten alhaiset, peittävät hyvin kaikki talon menot, mutta eivät riitä osakepääoman korkoihin. Yhtiön tarkoituksena ei olekaan voiton tuottaminen, vaan sosialidemokraattisen työväenliikkeen vahvistaminen Turussa, missä sen on ankarasti kamppailtava kommunistista painostusta vastaan.

Yhtiön johtokunnan puheenjohtajana on, siitä lähtien kuin osakeenemmistö siirtyi Kansanvallalle, ollut toimitusjohtaja K. Heinonen.

Osakkeiden merkintä Sos.-dem. sanomalehti-yhtiöissä.

16. 5. 27 pidetyssä yhtiökokouksessa myönnettiin johtokunnalle oikeus harkintansa mukaan merkitä osakkeita muissa sos.-dem. lehti-yhtiöissä enintään 70,000 markalla. Tämän päätöksen mukaisesti onkin Kansanvalta merkinnyt Eteenpäin Oy:ssä osakkeita 40,000 markalla ja Kansan Voima Oy:ssä 5,000 markalla.

Yhtiön johto.

Yhtiön johtokuntaan ovat kuuluneet koko toimintakauden varsinaisina jäseninä L. af Heurlin, V. Hupli, K. Heinonen ja vuodesta 1926 lähtien M. Paasivuori, oltuaan sitä ennen varajäsenenä. Samoin on johtokunnassa ollut koko toimintakauden varajäsenenä A. Halme. Lisäksi ovat johtokuntaan kuuluneet varsinaisina jäseninä V. Tanner huhtikuun 29 p:ään 1926, T. Tainio toukokuun 3 p:ään 1928, H. Ryömä toukokuun 15 p:ään 1929, E. Sallila huhtikuun 29 p:stä 1926, K. H. Wiik toukokuun 3 p:stä 1928 ja T. Uski toukokuun 15 p:stä 1929, oltuaan varajäsenenä huhtikuun 29 p:stä 1926. Samoin ovat johtokunnan varajäseninä olleet A. F. Lyly huhtikuun 29 p:ään 1926, O. Oksanen huhtikuun 29 p:stä 1926 ja M. Turkia syyskuun 12 p:stä 1929.

Yhtiön johtokunnan nykyinen kokoonpano on seuraava: varsinaisina jäseninä ovat M. Paasivuori, L. af Heurlin, V. Hupli, K. Heinonen, K. H. Wiik, E. Sallila ja T. Uski; varajäseninä A. Halme, O. Oksanen ja M. Turkia.

Johtokunnan puheenjohtajana toimi huhtikuun 29 p:ään 1926 V. Tanner, jonka jälkeen puheenjohtajana on ollut M. Paasivuori. Varapuheenjohtajana oli toukokuun 3 p:ään 1926 T. Tainio ja sen jälkeen V. Hupli. Johtokunnan sihteerin tehtäviä hoiti tammikuun 11 p:ään 1926 J. E. Janatuinen, jonka jälkeen sihteerinä oli maaliskuun 17 p:ään 1928 T. Mähönen ja sen jälkeen V. Aronen.

Yhtiön toimitusjohtajana on koko toimintakauden ollut K. Heinonen. Yhtiön toimitusjohtajan juoksevia tehtäviä hoiti Heinosen hallituksessaolon aikana—1/1—16/12.27 —konttoripäällikkö V. Leino.

Yhtiön henkilökunta.

Liikkeen palveluksessa on nykyään 216 henkilöä, jotka toimialan mukaan jakaantuvat seuraavasti:

toimitusj	ohtaj	a.....	1
osastonjohtajia	5

kirjapainotyönteki	joitää.....	92
sitomotyöntekijöitä		12
lehtien toimittajia		21
toimittajaharjoittelijoita		2
lehtien oikolukijoita		4
kirjakaupoissa työskenteleviä		13
konttoritoimissa työskenteleviä		22
lehtien postittajia		8
ilmoitushankkijoita		5
vakinaisia lehtiasiamiehiä		4
asiapoikia ja tyttöjä		19
siivoojia		5
yövahti		1
autonkuljettajia		2

Lisäksi on sanomalehden jakajia 162.

Vuodesta 1924 lähtien on liikkeen henkilökunta ollut ryhmähenki-
vakuutettu Vakuutusosakeyhtiö Kansassa.

Yhtiön tiliasema vv. 1925, 1926, 1927 ja 1928 sekä tilintarkastajien
lausunnot esitetään seuraavilla sivuilla.

Helsingissä syyskuussa 1929.

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ KANSANVALLAN JOHTOKUNTA:

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan tiliasema 31 p:nä jouluk. 1925.

Varat:

Kassatili	443,753: 47
Juoksevatili	4,461: 22
Kirjapainon ja sitomon kalustotili	1,045,869:64
Konttorin kalustotili	99,886: 96
Ostajain henkilötili	522,832:64
Arvopaperien tili	121,940: —
Ilmoittajani henkilötili	326,330: 95
Asiamiesten henkilötili	108,610:85
Postikassan tili	688: 19
Siviilipainon tili	85,464:85
Kirjansitomon tili	20,110: —

Työväen kirjakaupan tili.....:	274,590:51
Lehtipainon varastotili.....	31,312: 45
Kustannustoiminnan tili.....	475,868: 34
Saamavekseliä tili.....	2,000:—
Takausrahaston tili.....	200:—
Velallisten tili.....	26,000:—
	Smk. 3,589,920:07

Velat ja omat pääomat:

Osakepääoman tili.....	750,000:—
Vararahaston tili.....	500,000:—
Johtokunnan käyttövarojen tili.....	16,550:—
Henkilökunnan rahaston tili.....	86,150:24
Nostamattomien osinkojen tili.....	16,994: 15
Kirjain kustantajain henkilötili.....	5,149:25
Tavaravelkojain henkilötili.....	1,142,866:75
Lainojen tili.....	550,000:—
Vaihtoilmoitusvelkojain tili.....	11,115:56
Henkilökunnan eläkerahaston tili.....	40,000:—
Kassakredititiivili.....	373,993: 98
	3,492,819: 93
Voitto- ja tappiotili.....	97,100: 14
	Smk. 3,589,920:07

Voitto- ja tappiotili.

Voitoksi:

Siviilipainon tili.....	178,147:—
Kirjansitomom tili.....	167,331:05
Työväen kirjakaupan tili.....	42,046:02
Sosialidemokraatin tili.....	558,488: 19
Vieraitten lehtien ilmoitustili.....	17,471:93
Kassa-alennusten tili.....	46,128:35
Poistettujen saatavien tili.....	<u>209,292:81</u>
	1,218,905: 35
Tilillä vuodelta 1924.....	3,040: 18
	Smk. 1,221,945: 53

Tappioksi:

Kirjapainon ja sitomon kalustotili.....	116,207: —
Konttorin kalustotili.....	5,257: —
Ostajain henkilötili.....	13,507:63
Arvopaperien tili.....	60,000: —
Ilmoittajani henkilötili.....	30,026:80
Asiamiesten henkilötili.....	11,364:20
Kustannustoiminnan tili.....	101,274: 33
Työläisnuorison tili.....	83,406:91
Kurikan tili.....	4,730:92
Arbetsbladetin tili.....	111,899:08
Kotoa ja Kaukaa-lehden tili.....	327,661:64
Korjauskustannusten tili.....	209,389:06
Korkojen tili.....	50,120:82
	1,124,845:39
Tasaustili.....	97,100: 14
	Smk. 1,221,945: 53

Tilintarkastuslausunto.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan yhtiökokouksen huhtikuulla 1925 valitsemina tilintarkastajina olemme tänään suorittaneet meille uskotun sanotun yhtiön tilintarkastuksen vuodelta 1925 ja saamme tarkastuksen kuluessa saamamme käsityksen perusteella esittää seuraavan lausunnon:

Olemme tutustuneet yhtiökokouksen ja johtokunnan pöytäkirjoihin, liikkeen kirjanpitoon ja siihen liittyviin asiapapereihin, havaitsematta aihetta muistutuksiin.

Tilinpäätös on oikein ja vakavaraisuusnäkökohdat huomioon ottaen laadittu.

Käteiset varat ja arvopaperit olivat tarkastuspäivänä asianomaisten tilien mukaiset.

Irtaimisto, ta vara varasto ja muut omaisuuserät vastasivat kirjattuja arvojaan.

Liikkeen velat olivat oikein kirjatut.

Liikkeen kirjanpito oli hyvin hoidettu ja täytti kontrolliin nähden kohtuulliset vaatimukset.

Yhtiön omaisuus oli riittävästi paloVakuutettu.

Liikettä on yleensä hoidettu hyvin ja vuositulos on olosuhteisiin nähden kohtuullinen.

Edellä olevan perusteella ja tarkastuksen kuluessa muutenkin saamamme käsityksen pohjalla ehdotamme,
että tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivelvollisille myönnettäisiin vastuuvapaus vuodelta 1925.

Samalla yhdyimme johtokunnan ehdotukseen vuosivoiton käytöstä.
Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 1926.

Kaarle Nordlund.

Toivo Salmio.

Tiliasema 31 p:nä joulukuuta 1926.

Vavat:

Kassatili	310,147:67
Siviilipainon tili	SO,303: —
Kirjansitomon tili	21,713:20
Työväen kirjakaupan tili	319,637: 90
Kustannustoiminnan tili	657,554: 29
Lehtipainon varastotili	192,443: 14
Ilmoittajain henkilötili	530,546: 50
Ostajain henkilötili	587,574:31
Asiamiesten henkilötili	114,393:40
Konttorin kalustotili	125,305:94
Konekalustotili	2,602,625: 60
Postikassan tili	3,540:50
Saamavekselien tili	7,800: —
Arvopaperien tili	312,330: —
Takuurahaston tili	200: —
Velallisten tili	26,000: —
	Smk. 5,862,115:45

Velat ja omat pääomat:

Tavaravelkojain henkilötili	930,029: 79
Vaihtoilmoitusvelkojain tili	21,505:02
Kustantajani henkilötili	1,840:75
Konttokuranttitili	251,000: —
Lamojen tili	1,050,000: —
Osakepääoman tili	750,000: —
Vararahaston tili	538,850: —
Johtokunnan käyttövarojen tili	7,556: —
Nostamattomien osinkojen tili	16,792: 55

Henkilökunnan avustusrahaston tili	87,591:24
Henkilökunnan eläkerahaston tili	40,000:—
Arvonjärj estely rahaston tili.....	1,528,874: 66
	5,224,040: 01
Voitto- ja tappiotili.....	638,075:44
	Smk. 5,862,115:45

Voitto- ja tappiotili.

Voitoksi:

Siviilipainon tili.....	452,036: —
Kirjansitomom tili.....	203,059: 07
Sosialidemokraatin tili.....	438,638: 82
Työväen kirjakaupan tili.....	63,822: 55
Vieraitten lehtien ilmoitustili.....	11,614:84
Käteisalennusten tili.....	16,134: 46
Jätepaperin tili.....	48,600: 18
Poistettujen saatavien tili.....	40,217:36
Lahjoitettujen varojen tili.....	47,000: —
	1,321,123:28
Tilillä vuodelta 1925.....	5,250: 14
	Smk. 1,326,373:42

Tappioksi:

Työläisnuorison tili.....	86,760:93
Kurikan tili.....	26,300:32
Arbetarbladetin tili.....	132,542:27
Kotoa ja Kaukaa-lehden tili.....	139,754: 76
Kustannustoiminnan tili.....	110,724: 85
Ilmoittajani henkilötili.....	17,366: 10
Asiamiesten henkilötili.....	18,328: 15
Konttorin kalustotili.....	6,567: —
Korjauskustannusten tili.....	34,568: 49
Korkojen tili.....	98,531:33
Välitystili.....	1,911: 83
Uusmaan Työmiehen tili.....	14,941:95
	688,297: 98
Tasaustili.....	638,075: 44
	Smk. 1,326,373:42

Tilintarkastuslausunto.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan yhtiökokouksessa huhtikuun 29 p:nä 1926 valittuina tarkastamaan sanotun yhtiön hallintoa ja tilinpitoa toimintavuodelta 1926 olemme tänään loppuasuorittaneet meille uskotun tarkastustehtävän ja saamme tarkastuksen kuluessa tekemiemme huomioiden perusteella esittää lausuntomme:

Tutustuttuamme yhtiökokouksen ja johtokunnan pöytäkirjoihin sekä ottaen huomioon yhtiön sääntöjen määräykset emme ole kirjanpitoa ja siihen liittyviä asiakirjoja tarkastaessamme havainneet aihetta muistutuksiin.

Tiliavaus ja tilinpäätös olivat oikeat ja oli tilinpäätös tehty vaka-varaisin perustein.

Tilinpäätökseen otetut arvopaperit vastasivat kirjattuja arvojaan ja käteisvarat olivat tarkastuspäivänä asianomaisten tilien mukaiset.

Irtaimisto, tavaravarastot ja muut omaisuuserät vastasivat kirjattuja arvojaan.

Liikkeen velat oli tilinpäätökseen otettu asianomaisten tilien mukaisina ja osittain tiliotteilla varmennetut.

Yhtiön kirjanpito oli hyvin hoidettu ja täytti kontrolliin nähden kohtuulliset vaatimukset.

Yhtiön omaisuus oli mielestämme riittävästi palovakuutettu.

Tarkastuksessa olemme saaneet sen käsityksen, että liikettä on hoidettu huolellisesti ja asianharrastuksella ja on vuositulosta pidettävä hyvänä.

Edelläolevan perusteella ja tarkastuksen kuluessa muutenkin saamaamme käsitykseen nojaten ehdotamme:

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin vastuuvapaus vuodelta 1926.

Yhdymme johtokunnan ehdotukseen vuosivoiton käytöstä.

Helsingissä huhtikuun 25 p:nä 1927.

Kaarle Nordlund.

Juho Vuoristo.

Tiliasema 31 p:nä joulukuuta 1927.

Varat

Kassatili.....	535,196:76
Siviilipainon tili.....	109,454: 50
Kirjansitomon tili.....	23,358: 48

Työväen kirjakaupan tili.....	324,450:74
Postikassan tili.....	2,200: 15
Kustannustoiminnan tili.....	787,327:66
Lehtipainon varastotili.....	74,403:85
Ilmoittajani henkilötili.....	608,002: 25
Asiamiesten henkilötili.....	150,656: 90
Ostajain henkilötili.....	587,467: 88
Arvopaperien tili.....	318,180: —
Konttorin kalustotili.....	188,703:04
Konekalustojen tili.....	2,468,249:80
Vallilan kirjakaupan tili.....	96,045:97
Takuurahaston tili.....	200: —
	Smk. 6,273,897: 98

Velat ja omat pääomat.

Tavaravelkojain henkilötili.....	744,565: 18
Vaihtoilmoitusvelkojain tili.....	20,187: 39
Kustantajain henkilötili.....	5,456: 50
Velkavekselien tili.....	137,773: 20
Konttokuranttitili.....	482,452: 30
Lainojen iii.....	1,050,000: —
Osakepääoman tili.....	750,000: —
Vararahaston tili.....	855,262:65
Johtokunnan käyttövarojen tili.....	4,056:—•
Nostamattomien osinkojen tili.....	16,749:55
Henkilökunnan avustusrahaston tili.....	92,626: 40
Henkilökunnan eläkerahaston tili.....	40,000: —
Arvonjärjestelyrahaston tili.....	1,528,874:66
	5,728,003: 83
Voitto- ja tappiotili.....	545,894: 15
	Smk. 6,273,897: 98

Voitto- ja Tappiotili.

Voitoksi.

Siviilipainon tili.....	376,329: 61
Kirjansitomon tili.....	113,241:19
Sosialidemokraatin tili.....	747,474:63

Työväen kirjakaupan tili	61,169: 61
Vieraitten lehtien ilmoitustili	10,814: 91
Käteisalennusten tili	38,675: 34
Jätepaperin tili	49,329: 65
Poistettujen saatavien tili	17,906: 45
Vallilan kirjakaupan tili	6,139: 45
Lahjoitusten tili	59,000: —
	1,480,080: 84
Tilillä vuodelta 1926	1,662:79
	Smk. 1,481,743:63

Tappioksi.

Työläisnuorison tili	84,893: 34
Kurikan tili	19,982: 63
Arbetarbladetin tili	143,872: 88
Uusmaan Työmiehen tili	115,542: 22
Kustannustoiminnan tili	84,929: 80
Ilmoittajani henkilötili	9,012: 05
Asiamiesten henkilötili	5,398: 10
Ostajain henkilötili	9,917: 25
Konttorin kalustotili	20,966: —
Konekalustojen tili	274,249: —
Yelallisten tili	26,000: —
Korkojen tili	141,086: 21
	935,849: 48
Tasaustili	545,894: 15
	Smk. 1,481,743:63

Tilintarkastuslausunto.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan yhtiökokouksessa toukokuun 16 p:nä 1927 valittuina tarkastamaan sanotun yhtiön hallintoa ja tilinpitoa toimintavuodelta 1927 olemme tänään loppuunsaorittaneet meille uskotun tehtävän ja saamme tarkastuksen kuluessa tekemiemme havaintojen perusteella esittää lausuntomme:

Tilinavaus ja tilinpäätös olivat oikeat.

Tilinpäätös oli tehty vakavaraisin perustein ja omaisuudesta tehdyt poistot olivat riittävät.

Arvopaperit vastasivat kirjattuja arvojaan.

Käteisvarat, jotka huhtikuun 14 p:nä 1928 laskimme, vastasivat saman päivän kassatilan eroitusta.

Muut omaisuuserät vastasivat kirjattuja arvojaan.

Liikkeen velat on tilinpäätökseen otettu asianomaisten tilien mukaisina.

Yhtiön omaisuus oli mielestämme riittävästi palovakuutettu.

Yhtiön kirjanpito oli yleensä hyvin hoidettu ja täytti tarkkailuun nähden kohtuulliset vaatimukset.

Yhtiön sääntöjen määräyksiä ja yhtiökokouksen sekä johtokunnan päätöksiä on liikkeen hoidossa noudatettu.

Liikettä on mielestämme hoidettu huolellisesti ja asianharrastuksella.

Vuosituloksen katsomme kohtuulliseksi.

Kaiken edelläolevan perusteella ja tarkastuksen kuluessa muutenkin saamamme käsityksen nojalla ehdotamme:

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin vastuuvapaus vuodelta 1927.

'Johtokunnan ehdotukseen vuosivoiton käytöstä yhdyimme.

Helsingissä huhtikuun 16 p:nä 1928.

Kaarle Nordlund.

Juho Vuoristo.

Tiliasema 31 p:nä joulukuuta 1928.

Varat

Kassatili.....	564,552: 14
Siviilipainon tili.....	157,887: —
Kirjansitomom tili.....	24,846: 55
Työväen kirjakaupan tili.....	357,153: 16
Lehtipainon varastotili.....	157,246: 47
Kustannustoiminnan tili.....	960,924: 01
Ostajain henkilötili.....	409,433: 09
Ilmoittajaan henkilötili.....	601,634:85
Asiamiesten henkilötili.....	184,383: 75
Vallilan kirjakaupan tili.....	120,549: 50
Postikassan tili.....	1,854:95
Arvopaperien tili.....	362,430: —
Konekalustojen tili.....	2,247,988: —
Konttorin kalustotili.....	221,418: —
Takuurahaston tili.....	200: —

Smk. 6,372,501:47

Velat ja omat pääomat.

Tavaravelkojen henkilötili.....	834,513:	79
Vaihtoilmoitusvelkojain tili.....	13,164:	80
Kustantajain henkilötili.....	4,134:	70
Velkavekselien tili.....	44,854:	87
Konttokuranttitili.....	575,660:	80
Lainojen tili.....	1,050,000:	—
Osakepääoman tili.....	750,000:	—
Vararahaston tili.....	1,128,209:	73
Johtokunnan käyttövarojen tili.....	3,300:	—
Nostamattomien osinkojen tili.....	16,729:	20
Henkilökunnan avustusrahadon tili.....	95,909:	87
Henkilökunnan eläkerahaston tili.....	40,000:	—
Arvonjärjestelyrahaston tili.....	1,528,874:	66
	6,085,352:	42
Voitto- ja tappiotili.....	287,149:	05
	Smk. 6,372,501:	47

Voitto- ja Tappiotili.*Voitoksi.*

Siviilipainon tili.....	436,399:	83
Kirjansitomom tili.....	71,789:	45
Työväen kirjakaupan tili.....	61,911:	12
Sosialidemokraatin tili.....	519,721:	11
Vieraitten lehtien ilmoitustili.....	18,870:	90
Käteisalennusten tili.....	31,630:	84
Jätepaperin tili.....	41,288:	55
Poistettujen saatavien tili.....	10,100:	45
	1,191,712:	25
Tilillä vuodelta 1927.....	<u>2,947:</u>	<u>07</u>
	Smk. 1,194,659:	32

Tappioksi.

Työläisnuorison tili.....	76,437:	76
Kurikan tili.....	350:	01
Arbetarbladetin tili.....	152,955:	—
Uusmaan Työmiehen tili.....	122,495:	20

Kustannustoiminnan tili.....	84,394:69
Ilmoittajani henkilötili.....	7,998:30
Asiamiesten henkilötili.....	6,885: —
Ostajain henkilötili.....	5,078: 80
Konttorikalustotili.....	11,653: 04
Konekalustojen tili.....	249,776: 22
Korkojen tili.....	130,301:47
Korjauskustannusten tili.....	54,082:53
Vallilan kirjakaupan tili.....	5,102: 25
	907,510:27
Tasaustili.....	287,149: 05
	Smk. 1,194,659:32

Tilintarkastuslausunto.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan yhtiökokouksen 3. 5. 1928 valitsemina tilintarkastajina olemme tänään loppuunsaarittaneet meille uskotun tarkastustehtävän ja saamme tarkastuksen kuluessa tekemiemme havaintojen perusteella lausuntomme esittää:

Tilinaisuus oli oikein toimitettu.

Tilinpäätös oli tehty vakavaraisin perustein ja pidämme omaisuudesta tehtyjä poistoja kohtuullisina.

Arvopaperit vastasivat kirjattuja arvojaan.

Liikkeen pääkassan kassavarat, jotka 1. 5. 1929 tarkastimme vastasivat päivän kassatilin erotusta.

Liikkeen velat oli tilinpäätökseen otettu asianomaisten tilien mukaisina ja suuremmaksi osaksi tiliotteilla varmennetut.

Liikkeen saatavat ja muut omaisuuserät vastasivat mielestämme kirjattuja arvojaan.

Inventoimista valvomaan on johtokunta valinnut keskuudestaan henkilöt ja ovat nämä nimikirjoituksellaan luettelot varmentaneet.

Yhtiön omaisuus oli mielestämme riittävästi palovakuutettu.

Yhtiön kirjanpito oli yleensä hyvin hoidettu ja täytti tarkkailuun nähden kohtuulliset vaatimukset.

Liikettä on mielestämme hoidettu huolellisesti ja asianharrastuksella.

Yhtiön sääntöjen määräyksiä ja yhtiökokouksen sekä johtokunnan päätöksiä on liikkeen hoidossa noudatettu.

Vuositulosta emme voi liikkeen laatuun ja laajuuteen nähden pitää hyvänä, johtuen tämä vertailevien tutkimustemme mukaan kannatta-

mattomista lehtiyrityksistä ja palkka- y.m. menojen kasvamisesta tuloja suuremmassa määrässä. Tällaisen kehityksen ehkäisemiseen olisikin mielestämme kiinnitettävä vakavaa huomiota. Harkinnan alaiseksi olisi esim. otettava, tuottavatko Uusmaan Työmieheen uhrautut varat edes puolueellekaan vastaavaa hyötyä.

Kaiken edelläolevan perusteella ja tarkastuksen kuluessa muutenkin tekemiimme havaintoihin nojaten ehdotamme:

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin vastuuvapaus vuodelta 1928.

Yhdymme johtokunnan ehdotukseen vuosivoiton käytöstä.

Helsingissä toukokuun 3 päivänä 1929.

K. Nordlund.

Juho Vuoristo.

Uudenmaan sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 7. 1925— 30. 6. 1929.

Yleiskatsaus,

Uudenmaan sos.-dem. piirijärjestön toiminnassa vallinnut lasku-
suunta saatiin pysähtymään kertomuskautemme ensimmäisenä vuo-
tena, jolloin havaitaan jo nousuakin piirijärjestön jäsenmäärässä.
V. 1924 lopussa oli järjestöemme jäsenmäärä 2,906 ja seuraavan vuoden,
siis 1925, lopussa 3,191. Seuraavana vuonna järjestetty jäsenhankinta-
viikko onnistui piirissämme erinomaisesti, nostaen piirimme jäsen-
määrää lähes puolellatoistatuhanneita. Jäsenhankintaviikon tulok-
set eivät tosin olleet aivan kaikki pysyväisiä, koskapa seuraavan vuo-
den aikana tapahtui vähäistä laskua, mutta suurin osa uusista jäse-
nistä kuitenkin jäi vakituisiksi puolueemme jäseniksi. V. 1928 aikana
alkoi nousu uudelleen, mihin taasen vaikutti toimeenpantu jäsen-
hankin ta viikkokin osaltaan, vaikkakaan ei niin huomattavasti kuin
kaksi vuotta aikaisemmin järjestetty. Piirijärjestöemme jäsenmäärä
ei ole ollut vuoden 1928 lopussa ollutta jäsenmäärää korkeammalla
sitten vuoden 1920.

Piirijärjestöemme jäsenmäärän nousuun on vaikuttanut ennenkaik-
kea kommunistisen hajoitustyön pysähtyminen. Tosin kyllä heidän
hajoitustyönsä ei ole loppunut, mutta työväki on alkanut päästä
selville linjoille ja kommunistisen työskentelyn tulokset eivät ole enää
vaikuttaneet perusjärjestöjemme ja piirijärjestön keskinäisiin suhteis-
siin. Puolueesta' eroamisia ei enää ole tapahtunut, vaan sen sijaan
joitakin yhdistyksiä on uudelleen liittynyt "puolueeseen. Sama kom-
munistisen otteen heltiäminen oli havaittavissa v. 1929 eduskunta-
vaaleissakin, joissa kommunistien äänimäärä aleni ja sosialidemokraat-
tien yleisesti kohosi. Vaalien tulokset osoittivat pitkin maaseutua
puolueemme äänimäärän kohonneen kaikilla niillä seuduilla, joissa
kommunistien aleni, joten siis suoranaista äänestäjien siirtymistä
tapahtui puolueemme eduksi.

Puolueemme voiman lisääntyminen on melkein poikkeuksetta
tapahtunut varsinaisella maaseudulla, pienviljelijäin ja maatyöläisten
keskuudessa, mutta sensijaan teollisuusseuduissa ja taajaväkisissä
yhdyskunnissa on asemamme pysynyt joko entisellään, taikka laske-
nut, joitakin poikkeuksia lukuunottamatta. Erikoisesti voidaan
mainita, että viimeisissä eduskuntavaaleissa esiintynyt pienviljelijäin
puolue ei vaikuttanut puolueemme vaalimenestykseen vähääkään,
vaikka molemmat sen puolueen ehdokkaat olivat entisiä puolueemme
jäseniä ja olivat toimineet puolueemme edustajina kotikuntiansa

valtuustoissa. Juuri niillä seuduilla, joista sanotun puolueen ehdokkaat olivat kotoisin, kohosi meidän äänestäjämme lukumäärä.

Piirijärjestön alueella suoritettu valistustyö on ollut suhteellisen heikkoa koko kertomuskautemme ajan. Tämä heikkous on johtunut varojen puutteesta, mikä on ollut esteenä vakituisen luennotsijankin palkkaamiselle. On ollut pakko turvautua vain tilapäisten puhujien ja jonkin kuukauden kestävän luentomatkan järjestelyihin, pääasiallisimman valistustyön jäädessä piirisihteerin järjestelymatkojen varaan.

Opastuskursseja

on voitu järjestää koko aikana vain viidet, joista yhdet v. 1925 ja kahdet v. 1927 ja 1928. Kurseilla on käytännöllisinä aineina opastettu kirjanpitoa ja järjestötehtäviä. 1925 ja 1927 järjestetyt kurssit olivat viikon kestäviä päiväkursseja ja 1928 järjestetyt kaksi viikkoa kestäviä iltakursseja. Paitsi käytännöllistä opastusta on kurseilla pidetty 122 luentoa. Osanottajia on ollut vakituksia 144 ja tilapäisiä kuuntelijoita keskimäärin 70 kutakin luentoa kohden.

Tilapäispuheita on pidetty seuraavasti:

V. 1925.....	224	puhetta
» 1926.....	188	»
» 1927.....	270	»
»» 1928.....	225	»
» 1929.....	346	»

Tilastoon on otettu v. 1925 pidetyt puheet kaikki ja v. 1929 l. 1—1.7. välisenä aikana pidetyt puheet. Viimeksi mainittuna vuonna on puheiden suhteellisen suureen lukumäärään vaikuttamassa vaalit ja vielä erikoisesti se, että vaalien edellä järjestettiin yhtenä päivänä runsaasti tilaisuuksia samoille puhujille. Edellä mainitut luennot eivät sisälly puheiden lukumäärään.

Piirijärjestöme valistustyöstä puhuttaessa on myöskin' mainittava erikoisen

piirilehden perustaminen.

Kun puolueemme pää-äänenkannattajaa ei saatu leviämään vähävaraiselle maaseudulle, heräsi piirimme puolueväen keskuudessa ajatus oman pienemmän piirilehden kustantamisesta. Asiasta käytiin neuvotteluja puoluetoimikunnan ja puolueen pää-äänenkannattajaa kustantavan yhtiön kanssa, josta olikin tuloksena, että vuoden 1927 alusta saatiin säännöllisesti ilmestymään kaksi kertaa viikossa ilmestyvä piiri-

lehti, minkä nimeksi hyväksyttiin Uusmaan Työmies. Vaikka piiri-lehti ei vielä ole saavuttanut kovin suurta levikkiä, on sen vaikutus piirin puoluetoiminnassa ollut ilmeisesti huomattavissa. Se ei myöskään ole vähääkään haitannut Sosialidemokraatin levikkiä, sillä kaksipäiväistä lehteä tilaavat vain sellaiset, jotka eivät voi kalliimpaa lehteä lunastaa ja jotka aikaisemmin ovat lukeneet piirissä leviäviä paikallisia porvarilehtiä.

Vuoden 1924 loppuun jatkunut jäsenmäärän lasku saatiin, kuten jo aikaisemmin on mainittu, pysähtymään v. 1925 aikana. Sanottuna vuonna kehoitti piiritoimikunta järjestöjä viettämään lokakuuta »punaisena kuukautena», jolloin piti kerättämän jäseniä yhdistyksiin. Tämän »kuukauden» viettämisestä oli se tulos, että järjestöt alkoivat kiinnittää asiaan huomiota, V. 1926 ja 1928 vietetyillä

jäsenhankintaviikoilla

saatiin, varsinkin ensin mainitulla, toiminta hyvään käyntiin. Paitsi puoluetoimikunnan ainehistoa, jota jaettiin piirissämme runsaasti, kustansi piiritoimikunta oman lentolehtisensä vuoden 1926 jäsenhankintaviikon edellä.

Kummankin jäsenhankintaviikon tulokset näkyvät seuraavasta:

	Vuonna	
	1926	1928
Juhlia ja vastaanottokokouksia	90	36
Osanottajia	4,457	3,364
Jäsentenkerääjiä	182	67
Uusia jäseniä	1,509	343

Osa jäsenhankintaviikoilla kerätyistä jäsenistä oli sellaisia, jotka eivät maksaneet muuta kuin sisäänkirjoitusmaksunsa, joten he eivät enää esiinny saman vuoden tilityksissä.

Piirijärjestömmme *puolueosastojen lukumäärä ja jäsenmäärä* selviää seuraavasta:

Vuonna.	Puolueosastoja.	Jäsenmäärä.		
		Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
1925	123	2,158	1,033	3,191
1926	125	3,064	1,448	4,512
1927	130	2,952	1,316	4,268
1928	125	3,163	1,405	4,568

Jäsenmäärät on otettu tilitysten perusteella, joten ne eivät käy aivan yksiin puoluetilaston kanssa.

Uusia yhdistyksiä

on perustettu taikka herätetty toimintaan: V. 1925 Pornaisten kirkonkylään, Hyvinkään Kytäjälle, Pukkilan kirkonkylään ja Iitin Sääks järvelle. V. 1926 Espoon Kuusistoon, Elimäen Mustilaan ja Käpylään Helsingissä. V. 1927 Mäntsälän kirkonkylään ja Sulkavalle ja Helsinkiin Sörnäisten sos.-dem. Toveriseura. Muissa mainituissa maaseutupaikoissa, paitsi Elimäen Mustilassa ja Mäntsälän Sulkavalla, on aikaisemminkin ollut puolueosastoja toiminnassa, toisissa vain muutaman vuoden keskeytyksellä. V. 1929 alussa perustettiin Helsinkiin Nahkatyöväen s.-d. yhdistys ja Kunnantyöntekijän s.-d. yhdistys sekä Lohjalle Saaren ty.

Kommunistien hallussa olleista yhdistyksistä liittyivät puolueeseemme v. 1925 Pohjan Skogbölen (Kuovilan) ja v. 1926 Lapinjärven Porlamin työväenyhdistykset.

Toimintansa ovat lopettaneet

v. 1925 Artjärven kirkonkylän ja Iitin Kymintaan, v. 1926 Pohjan Skogbölen ja v. 1928 Helsingin pitäjän Seutulän ja Backaksen ja Hyvinkään Kytäjän ja kauppalan työväenyhdistykset. Tammisaaren suomalainen työväenyhdistys liittyi v. 1927 paikkakunnan ruotsalaiseen työväenyhdistykseen, kun suomalaisen toiminnan kannatus kaupungissa oli kovin huonoa.

Hyvinkään kauppalan työväenyhdistys oli jo pitemmän aikaa kommunistien hallussa, vaikkakin he maksoivat puolueveronsa, kunnes he v. 1928 valtasivat talon haltuunsa ja silloin myöskin jättivät puolueveronsa maksamatta. Yhdistyksen sosialidemokraattiset jäsenet nostivat oikeusjutun, vaatien talon luovutettavaksi sosialidemokraateille. Kihlakunnanoikeus tuomitsikin talon takaisin puolueelle, mutta on jutusta valitettu.

Eduskuntavaalit.

Kertomuskautemme ajalla on jouduttu käymään myöskin kaksi valtiollista vaalitaistelua, toinen 1927 ja toinen v. 1929.

V. 1927 vaalien edellä järjestettiin vaalitoimitsijana opastuskurssit Helsinkiin 23 ja 24 p:nä huhtikuuta. Kurssit eivät kuitenkaan onnistuneet oikein hyvin, sillä osanottajia oli vain 30, joten suuri osa piirin kunnista jätti edustajansa lähettämättä.

Puhujia palkattiin piirin palvelukseen kaikkiaan neljä, joista Manne Ilola ja Iivari Pousi toimivat kaksi kuukautta, Sulo Manninen ja Aug. Syrjänen noin kuukauden kumpikin. Lisäksi kävivät edustajaehdokkaat puhumassa eri puolilla piiriä järjestetyissä vaalijuhlissa.

Suomen Sosialidemokraattia ja Uusmaan Työmiestä lähetettiin vapaa-kappaleina 3,360 osoitteella.

V. 1929 vaalien järjestettiin vaalitoiminta aikaisemmista poikkeavalla tavalla. Varsinaisia vaalipuhujia ei palkattu, vaan suoritettiin puhuttu agitatio tilapäisten voimien, pääasiassa ehdokkaiden avulla. Sen sijaan kiinnitettiin erikoista huomiota paikallisten vaaliasiamiesten järjestämiseen. Saamansa kehoituksen mukaisesti valitsivat puoluejärjestöt, jokseenkin tasaisesti kautta piirin, yhteensä 282 asiamiestä. Piiritoimikunta järjesti viiteen paikkaan piirin alueelle asiamiesten neuvonta-kokouksia, jotka järjestettiin sunnuntaipäivisin ja joissa pidettiin esitelmiä vaaleja koskevista kysymyksistä ja neuvoteltiin yhtenäisistä käytännöllisistä toimintatavoista. Näissä kokouksissa kävi kaikkiaan 200 asiamiestä. Vaaliasi miehille lähetettiin myös pieni ohjelehtinen, jossa annettiin neuvoja mökkiagitation harjoittamiseen ja lentolehtisten jakamiseen. Kaikki vaaliaineisto lähetettiin suoraan asiamiehiUe, järjestöille vain siinä tapauksessa ettei asiamiehiä oltu valittu.

Varsinaisena uutena agitatiomuotona olivat n.s. punaiset vaali-autot. Niitä järjestettiin vaalien aattopäiväksi liikkeelle kaikkiaan 10 kpl., jotka kaikki lähtivät eri paikoista. Lähtöpaikat olivat: Karjaa, Lohja, Hyvinkää, Högfors, Kerava, Porvoo, Loviisa, Orimattila ja Kuusankoski, josta viimeksi mainitusta lähti kaksi autoa. Kuhunkin autoon järjestettiin kaksi puhujaa ja lisäksi seitsemään autoon torvisoittokunta ja kolmeen muuta musiikkia. Autoille oli ennakolta järjestetty tarkka matkaohjelma, josta tiedoitettiin painetuilla ilmoitteilla ja kaksi päivää aikaisemmin sanomalehtien välityksellä. Matkasuunnitelma oli laadittu niin, että autot pysähtyivät kaikkiaan 97 paikassa, siis lähes kymmenen pysähdyspaikkaa kullakin autolla. Puheisiin varattu aikaa noin 15 min. puhetta kohden ja musiikkiin saman verran.

Tämä agitatiomuoto onnistui yli odotusten. Samana päivänä pidettiin lähes kaksisataa puhetta yli seitsemälletoituhannelle kuulijalle. Yleisö oli kaikkialla täsmällisesti autojen pysähdyspaikoilla ja autotkin voivat seurata ennakolta laadittua matkaohjelmaa. Autoista jaettiin pysähdyspaikoilla ja matkan varrellakin ehdokkaiden kuvilla varustettua lehtistä, jota piiritoimikunta painatti 1,000 kpl. kutakin valitsijajyhdistystä kohden.

Muita vaalipuheita pidettiin noin sata, mutta niiden kuulijamäärästä ei piiritoimistossa ole aivan tarkkaa tietoa. Eri kunnallisjärjestöillä oli myöskin omia agitatiomuotoja käytännössä, mutta kun piiritoimikunta ei vielä ole saanut niiden toimintakertomuksia, niin niiden tuloksista ei ole varmaa tietoa. Mainittakoon kuitenkin, että jotkut

järjestöt lähettivät yksityiskirjeitä valitsijoille ja joissakin paikoissa kuljetettiin valitsijoita autoilla vaalipaikoille. Myöskin vaalireklaami-autoja oli ainakin Helsingin kaupungin ja Helsingin maalaiskunnan kunnallisjärjestöjen toimesta liikkeellä.

Vaalien tulokset selviävät seuraavasta:

	V. 1927	V. 1929	
Sosialidemokraatit	39,612	39,869	+ 257
Kommunistit	18,434	17,994	— 440
Edistyspuolue	9,991	10,191	+ 200
Kokoomuspuolue	20,517	18,023	— 2,494
Ruotsalainen puolue	52,507	52,435	— 72
Pienviljelijäin puolue	—	562	—

Sosialidemokraattien äänimäärä laski Helsingissä 1,425, joka summa saatiin siis maaseudulla korvatuksi ja vähän ylijäämääkin. Yhden uuden paikan valtaamiseksi olisi tarvittu vielä 896 lisä-ääntä. Maalaisliitto sai näissä vaaleissa ensi kerran edustajansa valituksi Uudeltamaalta, valloittaen paikkansa kokoomukselta.

Kunnallisvaalit.

Kertomuskautena on toimitettu myöskin kahdet kunnallisvaalit, toiset 1925 ja toiset 1928.

V. 1925 kunnallisvaaleissa olivat työläiset yhteisrintamassa muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Kommunistit eivät kuitenkaan tyytyneet yhteistoimintaan kunnallisvaaleissakaan, vaan järjestivät viime syksyn vaalien edellä voimakkaan hajoitustoiminnan, perustellen listojaan sellaisiinkin kuntiin, joissa heillä ei ole juuri lainkaan kannatusta.

Kunnallisvaaliagitatioon ovat suorittaneet suurimmaksi osaksi järjestöt itse, piiritoimikunnan osuuden ollessa pääasiassa vain ohjaavaa laatua. Vuoden 1928 kunnallisvaalien edellä julkaisi piiritoimikunta piiriä käsittävän lentolehtisen, johon oli koottu tietoja sosialidemokraattien kunnallisista saavutuksista Uudenmaan eri kunnissa ja jossa samalla esitettiin niitä suuntaviivoja, mihin sosialidemokraatit pyrkivät kunnallisessa elämässä.

Vakinaisia puhujia ei piiritoimikunta ole kunnallisvaalien edellä palkannut muita kuin Jalmari Linnan vuoden 1925 vaalien edellä yhden kuukauden ajaksi.

V. 1928 kunnallisvaalitaistelun aikana jaettiin edellämäinnittua piiritoimikunnan julkaisemaa lentolehtistä 10,000 ja puoluetöimikunnan julkaisemia lehtisiä ja julistuksia 38,000 kappaletta.

Helsingin, Helsingin maalaiskunnan, Kuusankosken, Hyvinkään, Keravan, Nurmijärven ja Lohjan kunnallisjärjestöt kustansivat vielä lisäksi oman lentolehtisensä, joita jaettiin yhteensä. 19,000 kappaletta.

Yksityisten vaaliasiamiesten järjestelyä yritettiin saada myöskin käyntiin viime kunnallisvaalien edellä, mutta ei siinä vielä onnistuttu niin hyvin kuin seuraavan vuoden valtiollisissa vaaleissa. Kaikkiaan saatiin piiritoimistoon vain 155 vaaliasiamiehen osoitteet.

Kunnallisvaalien tulokset:

<i>Äänimäärä:</i>	V. 1925	V. 1928
Sosialidemokraatit	32,567	38,582
Kommunistit	9,817	15,714
Porvarit yhteensä	68,598	79,282

<i>Valtuutettujen lukumäärä:</i>	
Sosialidemokraatit	321
Kommunistit	7
Porvarit	721

Yhteensä 1,100

V. 1925 vaaleissa joutui työväen haltuun yhteensä 334 valtuusto-paikkaa ja porvareille 720. Valtuutettujen lukumäärä on sen jälkeen lisääntynyt neljälläkymmenelläkuudella, josta lisäyksestä porvarit saivat vain yhden.

Kommunistien hajoitustyö ei saanut aikaan kovin suurta tuhoa, sillä viime vaaleissa säilyttivät sosialidemokraatit aikaisemmat paikkansa jokseenkin kokonaan. Vaalitaistelu oli voimakkaampaa kuin aikaisemmin, jota osoittavat vaaleihin osaaottaneiden numerotkin.

Kunnalliseen elämään ovat piirimme puoluetoverit kiinnittäneet yleensä vilkasta huomiota, neuvotellen yhtenäisistä menettelytavoista. Koko lääniä käsittäviä kunnallismiesten neuvottelukokouksia on pidetty kertomuskautemme ajalla viisi, joista v. 1926 1, v. 1927 2 ja v. 1928 2. V. 1926 pidetty kokous oli vähävaraisten veronmaksajain neuvottelukokous, johon edustajat valittiin kautta piirin järjestetyissä vähävaraisten veronmaksajain kokouksissa. Neljä kokousta on pidetty Helsingissä ja yksi Lahdessa v. 1928, joka oli järjestetty yhteiseksi Etelä-Hämeen vaalipiirin kanssa. Kaikki mainitut kokoukset ovat onnistuneet erinomaisen hyvin.

Tulkoon tässä yhteydessä myöskin mainituksi, että piiritoimikunta on järjestänyt v. 1928 aikana n.s. kunnallisia neuvottelukokouksia, joihin on kutsuttu pienemmän alueen, useasti vain yhden kunnan puoluetoverit neuvottelemaan puolue- ja kunnallisasioista. Näihin kokouksiin on varattu esitelmää periaatteellisistakin kysymyksistä ja niissä on pääpaino asetettu puolue toiminnan kehittämiseen.

Piirikokoukset.

on pidetty joka vuosi Helsingissä ja on piirikokouksiin edustajain valintaperusteena ollut 150 jäsentä.

Piiritoimikuntaan

ovat kertomusvuoden aikana kuuluneet seuraavat toverit: Mikko Ampuja 1925—1929, Väinö Hupli 1925—1929, Väinö V. Salovaara 1925—1928, Emil Sallila 1925—1928, Hilda Seppälä 1926—1929, Anton Huotari 1926—1929, Väinö Mikkola 1925—1927, Matti Paasivuori 1925, Kerttu Koivisto 1925, Matti Turkia 1928—1929, Aug. Kuusisto 1929 ja Jussi Ahokas 1929. Varajäseninä: Anton Huotari 1925, Kaarlo Siimes 1925—1927, Johan Helo 1926—1927, Emil Leino 1927, R. Swentorzetski 1928, Aug. Kuusisto 1928, Jalmari Linna 1928, Emil Sallila 1929, Väinö V. Salovaara 1929 ja Artturi Aalto 1929.

Piiritoimikunnan puheenjohtajina ovat olleet Väinö V. Salovaara 1925—1927, Matti Turkia 1928 ja Aug. Kuusisto 1929.

Piirisihteerinä oli syyskuun 1 päivään 1927 Aug. Kuusisto ja saman vuoden joulukuun 15 päivästä toimen nykyinen hoitaja Aleksis Lehtonen. Toimiston hoitajana on ollut koko kertomuskautemme ajan Martta Salmela ja on edelleenkin

Luennoitsijoina ovat piirin palveluksessa olleet, paitsi vaalien aikaa josta on edellä maininta, Mikko Ampuja v. 1925 yhden kuukauden ja Ivar Pousi v. 1927 syyskuun 15 päivästä vuoden loppuun. Ampuja oli myöskin puoluetoimikunnan palkkaamana piirimme alueella yhden kuukauden v. 1928.

UUDENMAAN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNNAN PUOLESTA:

Aleksis Lehtonen.

Uudenmaan sos.-dem. Piirijärjestö r.y:n tulot ja menot vsna 1925—28.

<i>Tulot:</i>	1925	1926	1927	1928
Piiriveroja	34,905:95	39,492:10	45,049:—	48,693:05
Toimintavälineistä... .	734:75	373:80	528:30	1,466:45
Iltamatuloja	1,725:90	307:50.	—	1,092:75
Voitto-osuutta ja				
avust.	27,959:21	27,917:81	32,368:12	18,742:75
Arpajaistuloja	—	3,903:—	45,924:60	2,900:—
Ylim. veroja	—	10,220:—	—	—
Sekalaisia tuloja	2,058:10	1,510:35	1,967:59	1,814:53
Yhteensä	67,383:91	83,724:56	125,837:61	74,709:53

Menot:

Palkat	60,470: —	60,117: —	74,559: —	59,877	
Matkakulut	4,316:25	3,386: 75	13,959: —	4,907	
Kulungit	8,650:25	8,883: 05	15,515: 15	15,707	20
Vuokrat	2,600: —	4,500: —	4,500: —	6,950	
Sekalaisia menoja ...	643: 55	1,885: 10	3,807: —	2,819	80
Yhteensä	76,680: 05	78,771: 90	112,340: 15	90,261	

*Tiliasema joulukuun 31 p:nä 1928.**Varat:*

Rahaa kassassa	20,470:60-		
pankissa	9,146: 84	29,617: 44	
Osakkeita, Puhelin O/Y	150:—		
Suvilahden Työväentalo O/Y	100: —	250: —	
Kalustoa, luettelon mukaan	7,064:80		
poistetaan	1,564:80	5,500: —	
Kirjastot, luettelon mukaan	2,500:—		
poistetaan	1,250: —	1,250: —	
Toimintavälineitä		1,417: 10	
Kirjavarasto		1,341:50	
Saatavia: Hels. kaup. Sähkölaitos	200:—•		
Arpajaispapereista	82: —		
Piirikokouskuluja	37: —	319	
Toimintansa lop. yhd. varojen tili	1,000		
		Smk. 40,695	04

Velat:

Toimintansa lop. yhd. varoja	13,937: 44		
Kustannus O/Y Kansanvalta tiliv.	9,161: 10		
Sos.-dem. Puoluetoimisto tiliv.	681:50	23,780:04	
<i>Puhdas omaisuus</i>		16,915: —	
		Smk. 40,695: 04	

Turun läänin eteläisen sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1.11.25—15.9.29.

Vaikka viimeksi pidetylle puoluekokoukselle esitetyn toimintakertomuksemme laatimisesta onkin jo tullut kuluneeksi lähes neljä vuotta, ei puolueemme asema piirissämme ole tämän ajan kuluessa suurestikaan muuttunut. Mutta sikäli kuin siinä muutosta on tapahtunut, on se ollut kehitystä parempaan päin. Ainakin mitä järjestötoimintaan tulee, joskaan se ei vielääkään ole ollenkaan tyydyttävällä kannalla, Vaalipiirimme on eräs niistä piireistä, joissa kommunistien hajoitustyö aikoinaan teki varsin tuhoisaa jälkeä. Kommunisteilla oli piirissämme jo varsin vankka yliote. Vuoden 1922 vaaleissa oli heidän äänimääränsä paljon suurempi kuin meidän, ja piirimme työväenyhdistyksistä oli myöskin suurin osa heidän käsissään. Joukko maaseudun yhdistyksiäkin oli liittynyt silloiseen kommunistiseen puolueeseen, toisten jäädessä n.s. riippumattomiksi, ja niidenkin joukossa, jotka vielä kuuluivat sos.-dem. puolueeseen oli moni varsin horjuvalla kannalla. Vuoden 1924 vaaleissa tapahtui käänne sos.-dem. puolueen eduksi. Sitä seurasi myöskin vakaantumisen järjestötoiminnan alalla. Ja tätä on edelleen jatkunut. Puolueosastoissamme ei enää ole mitään epäroimista havaittavissa, ja uusia sosialidemokraattisia työväenyhdistyksiä on perustettu sellaisille paikkakunnille, joissa vanhat yhdistykset aikoinaan joutuivat kommunistien käsiin.

Muutenkin on piirimme järjestötoiminta näinä vuosina elpynyt ja voimistunut. Jäsenmäärä on jonkun verran noussut, toimihenkilöitä on kasvatettu, henkistä kehitystasoa kohotettu, järjestöjen taloudellista asemaa parannettu, uusia työväentaloja rakennettu useampia, vanhoja taloja korjattu j.n.e. Voimme siis sanoa, että edistystä on tapahtunut.

Siitä huolimatta ei piirimme järjestötoiminta suinkaan vielääkään ole sellaista, kuin sen pitäisi olla. Päinvastoin se on monessa suhteessa varsin heikkoa. Siihen ovat omat syynsä. Yksi kaikkein vaikuttavimpia on se, että valistus- ja kasvatustyömme ei ole ollut kyllin tehokasta, mikä on johtunut varojen ja työvoimien puutteesta. Piirimme järjestötoiminta kärsii ennen kaikkea siitä, ettei meillä ole riittävästi tehtävänsä tasalla olevia paikallisia toimihenkilöitä. Näitä taas emme ole voineet kasvattaa, koska meillä ei ole ollut varaa kiinnittää kylliksi huomiota perusteellisempaan kasvatus- ja ohjaustyöhön. Puhumattakaan siitä, että olisimme voineet avustaa toimihenkilöitämme, jotta he olisivat voineet lähteä kartuttamaan tietoaan Työväen Akatemiassa tai muilla pitempiaikaisilla kurseilla. Muita-

kin syitä järjestötoimintamme heikkouteen tietysti on. Muut harrastus- ja toiminta-alat esimerkiksi ovat alkaneet viime vuosina vaatia yhä enemmän työläisten huomiota osakseen. Tällaisia aloja ovat kunnallinen toiminta, urheilu, osuustoiminta, pienviljelijäin maataloudelliset harrastukset ja eräät muutkin. Kaikki kyllä sellaisinaan tärkeitä ja hyviä, mutta aikaa ja voimia vaativia, joten varsinainen puolue toiminta jää entistä enemmän sivuun. Uutta toimiväkeä ja lisää voimia olisi siis tämänkin vuoksi kasvatettava.

Mitä vähäväkisen väestön eri ryhmien suhtautumiseen puolue- ja järjestötoimintaamme tulee, niin siinä suhteessa ei ole mitään erikoisempaa muutosta tapahtunut. Tosin pienviljelijäväestöä ovat, kuten sanoimme, alkaneet kiinnittää entistä enemmän omat maatalousammattilliset harrastuksensa, mutta puolueellemme se ei suinkaan ole kokonaan kylmennyt, kaikista vastustajiemme siihen suuntaan tähtäävistä ponnistuksista huolimatta. Ei edes uusi »pienviljelijäin puolue» ole saanut piirissämme sanottavaa hajaannusta aikaan. Ja että puolueellamme piirissämme on edelleen myöskin teollisuustyöväestön suuren enemmistön kannatus, siitä' antoivat tuoreimman todistuksen tämän vuoden eduskuntavaalit, joissa puolueemme äänimäärä kommunistisena pidetyssä Turun kaupungissakin oli suurempi kuin kommunistien.

Seuraavassa lyhyt selostus piirimme puolue toiminnan eri puolista viimeksi kuluneiden vuosien aikana.

Valistustyö.

Valistustyötä on harjoitettu piirissämme entiseen tapaan pääasiassa puheiden ja luentojen muodossa. Enimmäkseen ovat valistus tilaisuutemme olleet joko juhlia, illanviettoja, kokouksia, tai sitten kahden ja kolmen illan luentokursseja. Pitempiaikaisia luento- ja opastuskursseja on voitu järjestää vain muutamia toimihenkilöiden kasvattamista varten. Itseopiskeluharrastuksen herättämiseen ja opintokerhotyöhön on myös kiinnitetty huomiota, joskaan siinä suhteessa ei ole vielä saavutettu toivottavia tuloksia.

Vuoden 1925 loppupuolella järjestettiin lyhyitä kursseja kaikkiaan kahdeksalla paikkakunnalla. Luentoaineina olivat itseopiskelu, opintokerhotyö, sanomalehdistön kehitys, sielutieteen alkeet, kehitysoppi ja kunnallistieto. Kuulijoita oli keskimäärin 45 kutakin luento kohti. Luennoitsijoina V. Annala, J. V. Latvala, T. Rainio ja E. Jokinen. — Luentokurssien lisäksi liikkui piirisihteeri puhuja- ja järjestelymatkoilla sikäli kuin aikaa riitti. Erikoisesti vaati osakseen huomiota myöskin kunnallisvaalitoiminta.

Vuosi 1926 oli piirimme valistustyön kannalta toimintarikas ja melko tuloksellinen. Huomiota kiinnitettiin valistustyön eri puoliin. Piirissä liikkui heti vuoden alussa myöskin sos.-dem. raittiusliiton ja työläisnuorisoliiton puhujat, joiden kanssa oltiin kiinteässä yhteistyössä. Piirin palveluksessa oli vuoden kuluessa toveri *Toivo Aaltonen* viiden kuukauden ajan järjestäjänä ja valistustyöntekijänä. Tilapäisiä puhujia käytettiin myös runsaasti. Luentokursseja järjestettiin maaseudulla seitsemällä eri paikkakunnalla, ja Turussa koko piiriä käsittävät sangen onnistuneet luento- ja opastuskurssit järjestöjen toimihenkilöille. Lukuosat yhdistykset viettivät vuoden kuluessa vaikuttavia 20-vuotisjuhlia, sillä piirimme puolueosastoista on useat perustettu v. 1906. Syksyllä järjestettiin huomattava määrä vähävaraisten veronmaksajain kokouksia, joissa selviteltiin verotuskysymystä, sekä onnistunut jäsenhankintaviikko, josta lähemmin tuonempana.

Vuoden 1927 aikana jatkettiin valistustyötämme entiseen tapaan. Lyhytaikaisia luentokursseja pidettiin kahdeksalla paikkakunnalla. Puhujana ja järjestäjänä toimi Yrjö Helenius 6 kuukautta, K. Perho 4 kuukautta ja Reino Virtanen puolentoista kuukauden ajan vaalipuhujana. Piirin valistustyössä olikin tänä vuotena kiinnitettävä eniten huomiota vaaliagitatioon ja sen järjestelyyn.

Vuoden 1928 ajalla oli piirin palveluksessa järjestäjänä ja valistustyöntekijänä K. Perho 4 kuukauden ajan, puolueen puhuja Otto Toivonen piti vuoden alussa piirin alueella 21 puhetta ja esitelmää yhteensä 2,485 kuulijalle, puolueen puhuja M. Ampuja puhui keväällä 21 paikassa, ja puolueen puhuja V. Komu syksyllä 20 eri paikassa yli 1,000 kuulijalle. Vielä oli toveri Paavo Aaltonen järjestäjänä ja puhujana kolmen kuukauden ajan, kiinnittäen pääasiassa huomiota kunnallisvaalitoiminnan järjestelyyn.

Vuoden 1928 valistustyöstä puhuttaessa on syytä erikoisesti mainita myöskin Turussa viime vuoden lopulla pidetyt Työväen Sivistysliiton opintojohtajakurssit, jotka pidettiin piiritoimikunnan myötävaikutuksella ja onnistuivat kaikissa suhteissa sangen hyvin. Osanottajia niillä oli eri puolilta piiriä ja antoivat ne varsinkin opinto-kerhotyölle piirissämme voimakkaan sysäyksen.

Vuoden 1929 aikana suoritettulle valistustyöllemme on taas vaalitoiminta antanut oman erikoisen leimansa. Muu valistustyö on rajoittunut pääasiassa puheisiin juhlissa, illanvietoissa ja muissa sen tapaisissa tilaisuuksissa, joita onkin vietetty kuluvan vuoden aikana sangen runsaasti. Piirin palveluksessa tänä vuonna olleista puhujista lähemmin vaalitoiminnan yhteydessä.

Arpajaisia on pidetty kahdet, nimittäin 1926 ja 1928. Ne olivat

verraten vaatimattomat kummallakin kerralla, puhdasta tuloa on niistä saatu yhteensä parikymmentätuhatta markkaa. *Piirijuhlia* on järjestetty muutamia jokaisena kesänä. 1928 oli niitä kaikkiaan neljä, muina kesinä niitä on ollut vähemmän. Juhlien ohjelma on koetettu saada mahdollisimman arvokkaaksi. Taloudellinen tulos niistä on ollut vähäinen, mutta valistustilaisuuksina on niillä ollut huomattava merkitys.

Yhteistyöhön

muiden työväen keskusjärjestöjen kanssa on kiinnitetty jatkuvasti huomiota. Piirin valistus- ja luentotilaisuuksissa on käytetty m.m. sos.-dem. raittiusliiton, työläisnuorisoliiton, naisliiton ja Työväen Sivistysliiton luennoitsijoita, sekä taas piirin puolelta avustettu muita järjestöjä, sikäli kuin siihen on tilaisuutta ollut. Läheistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä on tarkoitus edelleen jatkaa ja sitä vielä tehostaakin entisestään.

Jäsenhankintaviikkoja

on järjestetty 1926 ja 1928. Ensimmäinen jäsenhankintaviikko onnistui kaikissa suhteissa varsin hyvin. Juhlia ja illanviettoja järjestettiin piiritoimikunnan toimesta 37. Osanottajia niissä oli 2,770. Jäsentenkerääjiä työskenteli 69, ja uusia jäseniä saatiin 507, joskaan niitä kaikkia ei voitu pitää pidemmälti mukana. Toinen jäsenhankintaviikko epäonnistui piirissämme. Se sattui vähemmän sopivaan aikaan. Kiireelliset sadonkorjuutyöt ja kunnallis vaalivalmistelut olivat paraikaa käsillä. Valistustilaisuuksia järjestettiin kyllä kolmattakymmentä ja oli niissä osanottajia toistatuhatta, mutta uusien jäsenten lukumäärä rajoittui varsin vähiin.

Jäsenmäärä.

Piirijärjestöömme kuului vuoden 1925 lopussa 62 perusjärjestöä. Vuoden kuluessa perustettiin uusi puolueosasto Kaarinan Nummenmäelle. — Vuoden 1926 ajalla perustettiin uusia puolueosastoja 4, nimittäin Auran työväenyhdistys »Valo», Pöytyän Mäkiäisten ty., Askaisten ty. »Raivaaja» ja Uudenkaupungin Arvassalon ty. Puolueosastojen lukumäärä vuoden lopussa oli siis 66. — Vuonna 1927 perustettiin uusi yhdistys Paattisille ja Paimion Vistalle, mutta kun Kiskon ty. »Pyrintö» ja Uskelan ty. »Yritys» lopettivat kokonaan toimintansa samana vuonna, niin ei puolueosastojen lukumäärä lisääntynyt entisestään. — 1928 ajalla perustettiin uusi puolueosasto Piikkiöön ja Uudellekirkolle ty. »Tarmo», mutta kun

Uudenkaupungin sos.-dem. naisosasto lopetti vuoden kuluessa toimintansa itsenäisenä puolueosastona, niin lisääntyi perusjärjestojemme lukumäärä vuoden kuluessa vain yhdellä, ollen siis kuluvan vuoden alkaessa 67.

Piirjärjestöön kuuluvien puolueosastojen jäsenmäärä on ollut:

Vuoden 1925 lopussa	1,024
» 1926 ».....	1,543
» 1927 ».....	1,318
» 1928 ».....	1,410

Piiri- ja puolueveronsa maksaneiden jäsenten lukumäärä piirisämme on siis ollut varsin alhainen. Mistä tämä johtuu, on vaikeata sanoa. Ehkä piirivero on ollut jonkin verran korkea ja sekin osaltaan vaikuttanut. Suurin syy lienee kumminkin siinä, että nämä vuodet ovat olleet yleensä epäkiitollisia aatteelliselle toiminnalle, ja ettei ainakaan mikään aatteellinen nousu ole ollut mahdollista. Jäsenmäärän kartuttamiseen eivät järjestömme myöskään ole kiinnittäneet riittävästi huomiota, kaikista kehoituksista huolimatta, ja jäsenmaksujen kantokaan ei ole läheskään kaikissa puolueosastossamme säännöllisellä ja tarkoituksenmukaisella tavalla järjestetty, joten tälläkin seikalla on ollut oma vaikutuksensa.

Eduskuntavaalit.

Vuoden 1927 vaaleihin kiinnitettiin piiritoimikunnan taholta jo ajoissa vakavaa huomiota. Vaalivalistustyö koetettiin saada mahdollisimman tehokkaaksi. Piirilehteä levitettiin melko runsaasti. Kuvallisia vaaliplakatteja painettiin piiritoimikunnan toimesta useampia, eri väestöryhmiä ja harrastuspiirejä varten. Vaalipuheita pitivät: Yrjö Helenius 51 paikassa 2,079 kuulijalle, Reino Virtanen 42 paikassa 2,220 kuulijalle, E. Jokinen 31 paikassa 1,420 kuulijalle, K. Perho 42 paikassa 2,078 kuulijalle, Aino Lehtokoski 16 paikassa 1,954 kuulijalle ja F. J. Leino 9 paikassa 855 kuulijalle, sekä useat muut puolueveroverit muutamassa paikassa kukin.

Vuoden 1929 vaalien edellä kävi K. Perho puhumassa ja järjestellessä vaaliasioita 42 paikassa lähes 3,000 kuulijalle, E. Jokinen 24 paikassa 1,300 kuulijalle, Aino Lehtokoski 23 paikassa 2,150 kuulijalle, Aleksi Aaltonen 13 paikassa 1,250 kuulijalle, Toivo Jokinen 12 paikassa 710 kuulijalle, Paavo Aaltonen 10 paikassa 550 kuulijalle, V. Malkamäki 9 paikassa 700 kuulijalle, sekä useat muut puolueverit 4—5 paikassa kukin. Piiritoimikunnan toimesta järjestettiin yhteensä 170 tilaisuutta. Näistä oli huomattava määrä vaalijuhlia tai ohjelmal-

lisiä illanviettoja. Puhutun sanan lisäksi levitettiin runsaasti piirilehteä, sekä painatettiin kuvallinen vaaliplakaatti kunkin valitsijayhdistyksen aluetta varten erittäin, ja tämän lisäksi vielä ruotsinkielinen plakaatti ynnä erikoisesti raittiusväkeä varten tarkoitettu plakaatti.

Kunnallisvaalit.

Joulukuun 5 p:nä 1925 toimitettuihin kunnallisvaaleihin osallistui työväestö, Turun kaupunkia lukuunottamatta, 43 piirimme kunnassa. Vaaleihin osallistuttiin muutamia harvoja kuntia lukuunottamatta yleensä yhteisillä listoilla kömmuneisteihin lukeutuvien työläisten kanssa. Samoin tapahtui viimeksi toimitetuissa kunnallisvaaleissa. Näinollen meillä ei olekaan aivan täyttä selvyyttä siitä, kuinka monta työväen edustajista piirimme kunnaltuustoissa lukeutuu kommunisteihin ja montako heistä on sosialidemokraattia, varsinkin, kun joukossa on myös sellaisia kuntia, joissa ei ole puolueosastoja, eivätkä siis sosialidemokraattisesta ajattelevakaan henkilöt voi kuulua puolueeseen. Työläis valtuutettu ja valittiin vuoden 1925 vaaleissa kaikkiaan 300. Vaaliagitatio suoritettiin pääasiassa piirilehden välityksellä ja paikallisin voimin kussakin kunnassa.

Vuoden 1928 kunnallisvaaleissakin rajoittui piiritoimikunnan osuus vaalivalistustyössä pääasiassa järjestelyyn ja agitatioaineiston hankkimiseen. Siinä tarkoituksessa kerättiin useimmista kunnista aineistoa lehdessä julaistavia vaalikirjoituksia varten, sekä painatettiin jokaista kuntaa varten erikseen vaaliplakaatti. Vaaleihin otti työväestö osaa 49 kunnassa, joissa valtuutettuja valittiin kaikkiaan 888. Näistä sai työväestö 341 ja porvarilliset ryhmät 547 paikkaa. Työläisten edustus kasvoi siis 41:lla. Kuntia, joissa on työläisenemmistö on piirissämme nykyään 15.

Harrastus kunnalliseen toimintaan

on piirimme vähäväkisen väestön keskuudessa huomattavan suuri. Pystyviä kunnallismiehiä on myöskin jo ehtinyt kehittyä koko joukko, joskin voimien puute edelleenkin tekee paljon haittaa. Epäkohtana on mainittava, ettei työläisvaltuutetuilla vielä läheskään kaikissa kunnissa ole järjestettyä ryhmätoimintaa, sekä ettei valtuutettujen ja työväenjärjestöjen keskinäinen vuoro vaikutus ole aina läheskään sellaista, kuin sen pitäisi olla. Useissa työläisenemmistöisissäkin kunnissa ovat myöskin tärkeät kunnalliset luottamustoimet edelleen porvarillisten henkilöiden käsissä, mikä ei ole suin-

kaan työväestölle edullista. Vuosien varrella on voinut muuten tehdä sen yleisen havainnon, että niissä kunnissa, joissa työväestön edustajat kiinteämmin ja tehokkaammin ovat ottaneet osaa käytännöllisiin tehtäviin ja kyenneet hankkimaan vähäväkiselälle väestölle selvästi havaittavia, vaikka vähäisempiäkin etuja, esim. verotuksessa, harrastus kunnallisiin asioihin pysyy myöskin virkeämpänä. Tämä osoittaa, että kunnallisessa toiminnassa ainakin kaivataan ajanoloon enemmän tekoja kuin sanoja.

Piirikokoukset.

Vaalipiirimme piirikokoukset on pidetty kaikki Turussa. Edustajaperuste on ollut sääntöjen edellyttämä: yksi edustaja kutakin alkavaa 100 jäsentä kohti, mutta kun piirissämme ei ole toiminnassa kunnallisjärjestöjä kuin muutamassa kunnassa, niin on vakiintunut tavaksi, että kunnallisjärjestöihin kuulumattomat puolueosastot voivat lähettää kukin oman edustajansa piirikokoukseen. — Viime vuosien piirikokoukset on pidetty seuraavina aikoina: vuoden 1926 huhtikuun 3—5 p:nä, läsnä 26 edustajaa; tärkeimmät kysymykset: ohjesääntö kunnallista toimintaa varten, raittiustilanteen parantaminen piirissä, nuorisotoiminnan edistäminen, ja toimitsijavoimien kasvattaminen järjestötoimintaa varten; vuoden 1927 piirikokous huhtikuun 2—3 p:nä, edustajia 39; tärkeimmät kysymykset: yleispoliittinen tilanne, vaalitoiminta, kirjastokysymys ja kysymys hautapatsaan pystyttämistä V. Annalan haudalle; vuoden 1928 piirikokous huhtikuun 7—8 p:nä, edustajia 33; tärkeimpiä kysymyksiä: poliittinen tilanne, valmistautuminen kunnallisvaaleihin, raittiuspääjärjestön perustaminen; sekä vuoden 1929 piirikokous maaliskuun 23—24 p:nä, edustajia 32; tärkeimmät kysymykset: valistustyön järjestäminen, raittiuskysymys ja" puoluetuimikunnan taholta alustetut ohjelmakysymykset.

Piirijärjestön taloudellinen tila

on viime vuosien aikana ollut heikonlainen. Suurta säästävääsyyttä noudattaen on sentään kohtalaisen hyvin suoriuduttu valistustyön ja muun toiminnan aiheuttamista menoista. Velkaa, jota on aikaisemmin tehty ostamalla Sosialistin Kirjapaino Oy:n osakkeita, on myös jatkuvasti lyhennetty.

Piirin tulot ja menot ovat olleet seuraavanlaiset:

Vuosi	1925	tuloja	39,953: 07,	menoja	32,383: 47,	säästö	7,569: 60
»	1926	»	49,191:70,	»	47,164:—,	»»	2,027:70
»	1927	»	55,630:90,	»	53,334: 50,	»	2,296:40

*Tiliasema joulukuun SI p:nä 1928.**Varat:*

Rahaa kassassa.....	2,477: 05
» pankissa.....	10:92
» arpajaistoimikunnan hallussa.....	1,331: —
Osakkeita: Sosialistin Kirjap. Oy:n maksettuja.....	28,941:45
» » » velkana olevia.....	12,018:55
Oy. Omakallion osakkeita.....	2,800:—
Kalusto ja kirjasto.....	9,000: —
	Smk. 56,578: 97

Velat:

Sosialistin Kirjap. Oy:lle osakkeista.....	12,018: 55
Työväen Akatemiaan pyrkivien stipendirahasto.....	800: —
Oma pääoma.....	43,760: 42
	Smk. 56,578: 97

Voitto- ja tappiotili.

Palkkoihin.....	29,929: —
Kuluihin.....	10,599:05
Poistot kaluston kulumisen vuoksi.....	1,800: —
Vuoden voitto.....	15,308: 10
	Smk. 57,636: 15

Voitot:

Veroista.....	21,654.—
Avustusta ja voitto-osuutta puolueelta.....	13,232: —
Huveista ja lahjoituksista.....	22,750: 15
	Smk. 57,636: 15

Piirivero näinä vuosina on ollut 3: 75 mies- ja 2: 25 naisjäseniltä neljännesvuodelta. Tämän lisäksi on järjestöjen maksettavaksi määrätty vielä erikoinen järjestövero, mutta sitä eivät läheskään kaikki yhdistykset ole maksaneet.

Piiritoimikunta ja piirin toimitsijat.

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet V. 1926 valittuina: V. Annala puheenjohtajana, A. Höglund varapuheenjohtajana, F. V. Suominen, Eino Lehtinen, T. Rainio, O. Kalliomäki ja J. Siljander, sekä varajäsenenä M. E. Lehtinen, V. Kylander ja Anton Laine. Piiritoimikunta kokoontunut 19 kertaa. — Vuonna 1927 valittuina: F. V. Suominen puheenjohtajana, A. Höglund varapuheenjohtajana, T. Rainio, Eino Lehtinen, O. Kalliomäki, V. Kylander ja Arvo Toivonen, sekä varajäsenenä U. Kulovaara, A. Laine ja M. E. Lehtinen. Piiritoimikunta kokoontunut 12 kertaa. — Vuonna 1928 valittuina: F. V. Suominen puheenjohtajana, A. Höglund varapuheenjohtajana, M. E. Lehtinen, Aleksi Aaltonen, Eino Lehtinen, K. Perho ja A. Laine, sekä varajäsenenä U. Kulovaara, Y. Helenius ja Arvo Toivonen. Piiritoimikunta kokoontunut 10 kertaa, mutta vähäisempi, nelijäseninen jaosto kokoontunut aina tarpeen mukaan. — Vuonna 1929 valittuina kuuluvat piiritoimikuntaan F. V. Suominen puheenjohtajana, Yrjö Helenius varapuheenjohtajana, Eino Lehtinen, Aleksi Aaltonen, K. Perho, M. E. Lehtinen ja U. Kulovaara, sekä varajäsenenä A. Laine, Tekla Tuomola ja J. Nieminen.

Piirisihteerinä on toiminut vuodesta 1925 alkaen E. Jokinen. Sihteerinä ei ole kumminkaan kokonaan ollut piirijärjestön palveluksessa, vaan on hoitanut tointaan muiden tehtävien ohella, kuuluen syksyyn 1927 Sosialistin toimitukseen ja sen jälkeen ollut piirin edustajana eduskunnassa. Puhujina ja järjestäjinä ovat olleet Toivo Aaltonen 1926 viisi kuukautta, Yrjö Helenius 1927 puolen vuotta., K. Perho 1927—29 useampaan eri otteeseen yhteensä kymmenisen kuukautta, Reino Virtanen 1927 kahden kuukauden ajan, Paavo Aaltonen 1928 kolme kuukautta ja kuluvan vuoden aikana lyhemmän ajan. Tämän lisäksi on kansanedustaja Aino Lehtokoski liikkunut piirissä puhujana vaaliaikoina useampia viikkoja sekä muulloinkin pitänyt lukuisia puheita ja esitelmiä. Muista puhujina ja luennoitsijoina eniten käytetyistä tovereista on vielä syytä mainita toimittajat T. Rainio, A. Aaltonen ja V. Malkamäki sekä faktori Arvo Toivonen. Kansliatehtävissä ovat vaaliaikoina olleet avustajina Eino Lehtinen 1927 ja F. E. Sinisalo 1929 kumpikin muutamia viikkoja, muina aikoina on kansliatehtävien hoito ollut kokonaan sihteerin huolena.

Turussa, syyskuun 15 p:nä 1929.

TURUN LÄÄNIN ETELÄINEN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

Emil Jokinen.